

Driemaandelijks - Trimestriel
2024 / 1 - januari - janvier

Revue nationale - Nationaal tijdschrift

Mars & Mercurius

Vereniging van officieren, ondernemers en leidinggevenden
Association d'officiers, entrepreneurs et dirigeants

Koninklijke Kring Mars & Mercurius vzw
Cercle Royal Mars & Mercure asbl

Cercle Royal Mars & Mercure ASBL
 Sous le Haut Patronage de S.M. le Roi

Koninklijke Kring Mars & Mercurius VZW
 Onder de Hoge Bescherming van Z.M. de Koning
 Ondernemingsnummer – Numéro d'entreprise
 871. 221. 237

Editeur responsable / Verantwoordelijke uitgever
 Marc De Brackeleer

Redactiecomité - Comité de rédaction

Hoofdredacteur – rédacteur en chef Ludo Van der Stock (LVdS),
 Redacteurs: Eddy De Bock, Jan Lenière, Bernard Mercier, Jean-
 Claude Peters, Ronny Vermeersch, Gert Verhellen, Jean Marsia
 & Christian Robinet.

Chroniqueurs - Columnisten :

Prof. em. Dr. Wally Struys & Prof. Dr. Sven Biscop.

*De artikelen worden gepubliceerd onder de
 verantwoordelijkheid van hun auteur.*

Les articles, sont publiés sous la responsabilité de leur auteur.

Nationaal Secretariaat – Secrétariat National

De nationaal secretaris, Eddy De Bock, is telefonisch bereikbaar
 op het GSM nummer 0473 93 56 02.

Le secrétaire national, Eddy De Bock, est joignable par
 téléphone au numéro de GSM 0473 93 56 02.

Postadres - Adresse postale :

Bataljon Hoofdkwartier Defensiestaf
 (Bn HK DefSt - KKE)
 t.a.v. Mars & Mercurius vzw
 Eversestraat 1 - Bus 42
 1140 EVERE

Bataillon Quartier Général Etat-Major de la Défense
 (Bn QG EM Def - QRE)
 a.l.d. Mars & Mercure asbl
 Rue d'Evere 1 - Boite 42
 1140 EVERE

<https://mars-mercurius.be>

Bankrekening - Compte bancaire:
 IBAN BE52 2100 4512 9809
 BIC GEBABEBB

Printed by

INHOUD - SOMMAIRE

Inhoud - Sommaire	1
Agenda Bureau & BO / OA 2024.....	1
Woord van de nationaal voorzitter	2
Mot du président national	2
Activiteitenkalender - Calendrier des activités 2024.....	3
Editorial <i>2023: est-elle une année charnière ?</i>	4
“Europa en de geopolitiek: van Oekraïne tot Taiwan”	8
Historische achtergronden van het Midden-Oosten conflict.....	10
Lezingen door expert inlichtingendiensten en veiligheid	21
Club Antwerpen – Het korpsmaal en Eindejaarsreceptie	23
De intensieve oorlog gevoerd door Poetin tegen Oekraïne	24
Duurzaamheid: Uitdagingen en kansen in de donuteconomie ...	34
Grande conférence au Club de Mons – 24 novembre 2023	
“Une brûlante inquiétude”, par Bruno Colmant	37
De militaire staforganisatie en de zakenwereld:	
een link tussen Mars & Mercurius ?.....	38
La guerre au Levant n'occulte pas totalement celle menée	
en Ukraine	42
Enkele activiteiten van de Club M & M Gent :	
Te Deum en Traditiediner	45
Verslag van de vergadering van het Bestuursorgaan van de Kring -	
Rapport de la réunion de l'Organe d'Administration du Cercle... ..	46
Activiteiten van Club Mars & Mercurius Brugge	50
Chronique de l'économiste de Défense	
«Que diriez-vous d'une "OTAN économique" ?	54
AV– AG Mars & Mercure Europe - Strasbourg – 20/10/2023... ..	58
Points of contact - Lokaal - Local.....	58

AGENDA BUREAU & BO / OA 2024

Dagelijks Bestuur in PAC– Gestion Journalière au CPA

Datum & uur / Date & heure:

16 Jan 24	15:30
20 Feb 24	20:00 Videoconf.
16 Apr 24	15:30
21 Mei 24	15:30
18 Jun 24	15:30
20 Aug 24	15:30
17 Sep 24	15:30
15 Okt 24	15:30
19 Nov 24	15:30
20 Dec 24	15:30

Organe d'administration au CPA / Bestuursorgaan in PAC

Datum & uur – Date & heure:

16 Jan 24	18:00
16 Apr 24	18:00
18 Jun 24	18:00
17 Sep 24	18:00
19 Nov 24	18:00

WOORD VAN DE NATIONAAL VOORZITTER MOT DU PRÉSIDENT NATIONAL

Marc De Brackeleer

Chères membres et Chers membres,

Chères amies, Chers amis

Beste leden, Beste vrienden en vriendinnen,

Il est de tradition, à l'approche de la fin de l'année, de jeter un coup d'œil dans le rétroviseur, tout comme de prendre de bonnes résolutions pour l'année à venir.

Het is alweer acht maanden geleden dat Eddy De Bock zijn plaats aan mij afstond en ondanks vele pogingen is het mij niet gelukt om alle clubs te bezoeken. Volgend jaar tracht ik beter doen.

A la lumière du calendrier des activités, il est notoire que les clubs ne sont pas restés inactifs et la palette des événements organisés est vaste et variée. Elle englobe aussi bien des concerts, des conférences, des visites, sans oublier les traditionnels coude-à-coude, ainsi que la Journée Nationale ou la commémoration de la date de fondation.

Helaas zijn de cijfers heel duidelijk. Hoewel het aantal activiteiten niet is afgenomen, neemt de opkomst ervan, op zeldzame uitzonderingen na, af. We proberen allemaal de reden voor deze schijnbare desinteresse te begrijpen en de aangedragen verklaringen zijn talrijk (kosten, afstand, leeftijd, etc.). Ik geloof niet dat er één wonderbaarlijke oplossing bestaat die voor alle clubs geldt. Elke club moet zijn analyse verfijnen en oplossingen vinden. Wat tot op heden nog steeds de beste resultaten lijkt op te leveren is direct en persoonlijk contact.

Au niveau national, à chaque réunion de l'Organe d'Administration, nous accueillons de nouveaux membres et je félicite les clubs pour ce travail de recrutement. Cependant, là aussi, les chiffres parlent d'eux-mêmes. Nous n'incorporons pas suffisamment de membres pour compenser les départs et le nombre global de membres diminue.

We zijn vastbesloten om de initiatieven voort te zetten die ongeveer een jaar geleden zijn gelanceerd om de wervingsinspanningen van clubs te ondersteunen, en uiteraard blijven we openstaan voor nieuwe ideeën. Werving moet onze voornaamste inspanning blijven. Ook dit is afhankelijk van reclame. Mars en Mercurius is niet of te weinig bekend en gekend. Op nationaal niveau nemen de acht leden van het Dagelijkse Bestuur deel aan zoveel mogelijk externe activiteiten om onze zichtbaarheid te versterken. Maar dat is niet genoeg. De recrutering is een gedeelde bezorgdheid waarbij ook van u, de clubleden, een speciale inspanning wordt verwacht. De voorkeur daarbij gaat naar contacten met bedrijven die banden hebben met Defensie.

2026 approche à grands pas. Nous célébrerons alors notre centième anniversaire, auquel nous voulons donner un éclat tout particulier. Une petite équipe de planification est en place, a esquissé les grandes lignes du projet et pris les premiers contacts.

Ik ga een beroep doen op de clubs om vrijwilligers te vinden om deze zeven mensen te versterken, want deze taak belooft een grote uitdaging te worden. Het is geen geheim dat aan dit project kosten zullen verbonden zijn en het vinden van sponsoring zal een essentiële factor zijn voor het succes van deze dag. Ook op dit gebied zal een beroep worden gedaan op de clubs.

Il me reste à vous souhaiter à toutes et à tous, ainsi qu'à vos familles et à vos proches, joie, santé et bonheur pour l'année 2024.

Rest mij nog u allen, evenals uw families en dierbaren, vreugde, gezondheid en geluk te wensen voor het jaar 2024.

Longue vie à Mars et Mercure !

Lang leve Mars en Mercurius !

ACTIVITEITENKALENDER - CALENDRIER DES ACTIVITÉS 2024

Date Datum	Heure Uur	Activité Activiteit	Place Plaats	Club
15/01	19:00	Avondconferentie gevolgd door nieuwjaarsreceptie "Mata Hari" door Hans Goossens – best. M&M Brugge	Kasteel van Moerkerke Kasteelstraat 6, Damme	BRU
17/01	12:00	Initiation « Membres pour les Membres »	Ibis Styles, Arlon	LUX
21/01	12:00	Nieuwjaarslunch	Park Ven - Diepenbeek	LIMKEM
21/01	11:00	Nieuwjaarsreceptie	Caipirinha, Merelbeke	GENT
24/01		Nieuwjaarsvoordracht & receptie	Grootseminarie, Brugge	BRU
26/01	18:00	Réception de NA - NJ receptie	Club des Guides	BRA
27/01	20:00	Nieuwjaarsreceptie	Hof van Reyen	ANT
02	12:00	Coude à coude	Klostermühle, Rösraath	RHEIN
02	TBD	Bezoek EU - Berlaymontgebouw	Brussel	ANT
02/02	18:00	Assemblée Générale et Repas de Corps	Ateliers des FUCaM	MON
09/02	19:30	Assemblée générale	Rest. Michel à Boninne	NAM
10/02	10:00	Assemblée générale - Algemene Vergadering	Suivra / volgt	BRA
10/02	10:00	Algemene ledenvergadering & lunch	Kasteel van Moerkerke	BRU
10/02	12:00	Assemblée générale	Rest. Laurent Bonnet	CHA
12/02		Algemene Vergadering	Park Ven - Diepenbeek	LIMKEM
27/02	19:00	Conf. LtGen Tom Wouters "Quo vadis Defensie?"	Club des Guides	BRA
21/02	12:00	Assemblée Générale	Ibis Styles, Arlon	LUX
01/03	12:00	Coude à Coude & conf. de Mr Nicolas Deltour, "Taux d'intérêt: feu de paille ou début de l'ère des obligations? Comment recalibrer son portefeuille en 2024?"	Comdt militaire de la Province Hainaut	MON
08/03	19:30	Coude à coude	Rest. Michel, Boninne	NAM
11/03	19:00	Avondconferentie "Erven en schenken" , door notaris Bernard Wâuters	Brugge	BRU
12/03		Ledenvergadering met lezing 'Ontmanteling van Kerncentrales' door Eric Witters	Park Ven - Diepenbeek	LIMKEM
14/03	19:00	Conf. van Kol SBH Göran Boutry , Dir BPO	Club des Guides	BRA
16/03	12:00	Répas- conférence	Rest. Laurent Bonnet	CHA
19/03	19:00	Diner & spreker commissaris Karl Heeren , PZ Antw.	Hof van Reyen	ANT
21/03	15:00	Bezoek nieuw Mastergebouw Antwerpse politie te Berchem met commissaris Karl Heeren	Borsbeeksebrug 38, 2600 Berchem	ANT
27/03	17:30	50ème anniversaire du club - Jean-Pol Poncelet: « L'Espace : de l'aventure au business »	Florentin, Florenville	LUX
04		Bezoek aan 15 Wing Transport & lunch & museum	Basis Melsbroek	BRU
04	19:00	Conf. van GenMaj o.r. Karel Vervoort		BRA
04		Bezoek Museum voor Schone Kunsten Antwerpen	KMSKA Antwerpen	ANT
08/04		Conf. 'Weerslag van de oorlog in Oekraïne op de economie in Limburg' door Dominique Claes	Park Ven - Diepenbeek	LIMKEM
12/04	19:30	Dîner-conférence avec le Col Avi BEM Cédric Kamensy, commandant 2 Wing et de la base de Florennes	Rest. Michel, Boninne	NAM
12/04	19:30	Répas - conférence	Rest. Laurent Bonnet	CHA
16/04	19:00	Diner met spreker Prov. Gouv Cathy Berx	Hof van Reyen	ANT
05		Bezoek PIVA	PIVA Antwerpen	ANT
14/05		Ledenvergadering met lezing 'Imkerij' door Bas Rotiers	Park Ven - Diepenbeek	LIMKEM
24/05	19:30	Repas - conférence	Rest. Laurent Bonnet	CHA

EDITORIAL

2023: EST-ELLE UNE ANNÉE CHARNIÈRE ?

Par **Ludo Van der Stock**, rédacteur en chef

Comparativement aux années antérieures, au cours de l'année 2023, les peuples du monde se redressent et progressent lentement. Il est impératif d'analyser les événements importants qui ont marqué cette période cruciale entre la pandémie mondiale de la COVID-19 et le "nouveau normal" sous divers prismes, tels que l'histoire, la politique, la santé, la sociologie, la climatologie, l'économie et la dimension militaire.

Ces thématiques, bien que vastes, dépassent quelque peu le cadre éditorial de notre humble revue. Néanmoins, ces douze mois ont été le théâtre de transformations significatives, redéfinissant les relations internationales et jetant les bases d'un avenir encore plus complexe.

Sommes-nous sur le chemin d'un nouvel ordre mondial caractérisé par une tension persistante entre des régimes autoritaires, dotés de parlements de façade, négligeant les droits de l'homme, et de véritables nations démocratiques unies au sein d'institutions telles que l'Union européenne et l'OTAN?

Dans les bilans annuels, on utilise parfois des expressions telles que 'année charnière', 'tournant historique' ou 'point de bascule dans l'histoire'. En tant qu'historien, je n'adhère pas entièrement à ces termes. Il est nécessaire d'attendre pour voir ce que l'avenir nous réserve, puis, avec une perspective globale, tenter d'examiner objectivement toute la décennie 2021-2030, aujourd'hui encore dans sa jeunesse. Cependant, il est indéniable que plusieurs conflits aux frontières de l'UE suscitent des préoccupations et des inquiétudes. Nous avons pénétré dans un nouveau monde, où de nombreux traités internationaux, notamment ceux liés au droit de la guerre et au droit humanitaire, sont bafoués par les forces armées et des groupes terroristes.

Les points majeurs des préoccupations contemporaines se déclinent comme suit :

- L'inflation, qui atteint des sommets sans précédent dans de nombreux pays.
- La persistance de la guerre en Ukraine, engendrant des dizaines de milliers de morts et déplaçant des millions de personnes.
- L'émergence d'un nouveau conflit au Moyen-Orient, en octobre, dont les racines remontent à plus de cent ans.
- La Chine poursuit son expansion économique et militaire, suscitant des tensions avec les USA et leurs alliés.
- L'aggravation du changement climatique, se manifestant par des événements météorologiques extrêmes de plus en plus fréquents et intenses.

Quelques dates importantes à retenir, dans le courant de l'année passée étaient notamment :

- Le 6 mai, Charles III est couronné roi du Royaume-Uni, succédant à sa mère, Elizabeth II. Il s'agit du premier roi britannique à être né après la Seconde Guerre mondiale.
- Le 11 juillet, des incendies de forêt ravagent la Grèce, faisant des dizaines de morts et des milliers de sans-abri. Les incendies sont attribués à la sécheresse et à la chaleur extrême.
- Le 25 juillet, la sonde spatiale américaine Osiris-Rex revient sur Terre, apportant avec elle des échantillons de la comète Bennu. Il s'agit de la première mission à ramener des échantillons d'une comète sur Terre.
- Le 2 août, la Chine lance le télescope spatial James-Webb, le plus grand et le plus puissant télescope spatial jamais construit. Le télescope est conçu pour étudier l'univers primitif et les exoplanètes.
- Le 15 octobre, le cyclone Batsirai frappe Madagascar, faisant des centaines de morts et des milliers de sans-abri. Il s'agit du cyclone le plus puissant jamais enregistré à frapper Madagascar.
- Du 30 novembre au 12 décembre, la COP 28 à Dubai (Conférence des parties), la conférence mondiale sur le climat, où les gouvernements du monde entier ont essayé de trouver un accord sur les politiques à mettre en œuvre pour lutter contre le changement climatique.

Sur le plan politique, l'année 2023 a été marquée par des négociations et des réalignements stratégiques. Les efforts pour résoudre les conflits régionaux et atténuer les tensions entre grandes puissances ont occupé le devant de la scène diplomatique. Des forums internationaux ont été le théâtre de discussions cruciales sur des questions telles que le changement climatique, la migration et les droits de l'homme, soulignant la nécessité de solutions globales aux problèmes mondiaux.

Sur le plan sanitaire, l'Organisation mondiale de la santé (OMS) a déclaré la fin de l'urgence sanitaire internationale liée à la COVID-19, le 5 mai 2023. Cela signifie que la COVID-19 ne constitue plus une menace à la santé publique mondiale. Cependant, cela ne signifie pas que la maladie aie disparu. Le virus continue de circuler dans le monde et il est possible que de nouvelles vagues épidémiques se produisent à l'avenir.

La Belgique a été l'un des pays les plus touchés par la pandémie en Europe. On a dû enregistrer plus de 3,5 millions de cas confirmés et plus de 30 000 décès. La première vague de la pandémie a débuté en mars 2020 et a culminé en avril 2020, avec plus de 5 000 nouveaux cas par jour. La deuxième vague a débuté en octobre 2020 et a culminé en janvier 2021, avec plus de 10 000 nouveaux cas par jour. La troisième vague a débuté en novembre 2021 et a culminé en janvier 2022, avec plus de 15 000 nouveaux cas par jour. La quatrième vague a débuté en septembre 2022 et a culminé en décembre 2022, avec plus de 20 000 nouveaux cas par jour.

Sur le plan socio-économique, la pandémie a entraîné une récession économique en Belgique. Le PIB du pays a reculé de 7,4% en 2020. Le chômage a également augmenté, passant de 6,2% en 2019 et à 7,7% en 2020. La pandémie a également eu un impact négatif sur la santé mentale de la population belge. Une enquête réalisée en 2021 a révélé que 40% des Belges ont déclaré avoir ressenti des symptômes de stress, d'anxiété ou de dépression pendant la pandémie.

L'économie mondiale a navigué entre les défis persistants de la pandémie de COVID-19 et les opportunités créées par l'innovation rapide. Les secteurs de la technologie propre, de l'intelligence artificielle et des énergies renouvelables ont émergé comme des moteurs de croissance, signalant un virage vers une économie plus durable. Des partenariats public-privé ont été favorisés pour stimuler la recherche et le développement, tandis que la numérisation a accéléré la transformation de nombreux secteurs. Le Prof. Wally Struys a déjà traité des développements récents de l'économie de la défense, abordant des aspects importants, qui ont été publiés dans notre revue.

Les défis en matière de sécurité récemment soulevés concernant la sécurité de notre pays et, en réalité, du monde entier, sont en quelque sorte au cœur même de l'existence de notre association. Les conflits ont persisté en 2023, allant des conflits régionaux aux menaces cybernétiques. Des avancées technologiques rapides ont intensifié la course aux armements, nécessitant une réflexion stratégique sur la sécurité mondiale. Les efforts diplomatiques pour prévenir les conflits ont coexisté avec des préoccupations croissantes liées à la prolifération des armes, exigeant une vigilance accrue de la part de la communauté internationale.

L'année 2023 a été marquée par des développements significatifs dans le **conflit en Ukraine**, avec des implications tant régionales qu'internationales. Les tensions entre la Russie et l'Ukraine ont atteint un nouveau sommet, mettant en péril la stabilité dans la région et en Europe. Les négociations pour résoudre la crise ont été tendues, malgré des efforts diplomatiques soutenus de la part de la communauté internationale. Les implications géopolitiques de ce conflit ont mis à l'épreuve les alliances existantes et ont suscité des préoccupations quant à l'impact sur la sécurité en Europe.

Il semble que non seulement la guerre froide soit revenue mais que l'Occident libre doive se préparer à protéger ses valeurs, ses ressources culturelles et matérielles et la liberté de ses habitants avec une forte diplomatie et, si nécessaire, pour les défendre avec les armes. Selon le Think Tank américain "Institute for the Study of War" (ISW), Vladimir Poutine, président de la Russie, semble clairement se préparer à mener une guerre conventionnelle à grande échelle contre l'OTAN, dans un avenir proche. **Il est à souligner que notre nation n'est actuellement pas prête sur le plan militaire.**

Ailleurs dans le monde, il y a des points chauds qui, fumants ou enflammés, ne sont pas éteints.

Au Moyen-Orient, les dynamiques géopolitiques ont continué d'évoluer en 2023. La situation en **Syrie** et en **Irak** a été marquée par des efforts pour reconstruire les zones dévastées par les conflits mais des tensions persistantes ont compliqué cette entreprise. Les rivalités entre puissances régionales ont contribué à des confrontations sporadiques, tandis que **la question nucléaire iranienne** a été au centre des préoccupations mondiales.

Le conflit israélo-palestinien est une confrontation d'ordre politique, militaire et religieux opposant l'État d'Israël aux Palestiniens. Les racines historiques "modernes" de ce conflit remontent à l'époque de la colonisation européenne de la Palestine. Au 19e siècle, des Juifs ont commencé à s'installer en Palestine, alors sous domination ottomane. Cette immigration s'est intensifiée au début du 20e siècle, en raison des persécutions antisémites en Europe. La Déclaration Balfour de 1917, émanant du Royaume-Uni, a apporté un soutien politique à l'idée sioniste. **L'article principal de cette revue**, rédigé par **Jean Bauweraerts**, explore plus en détail l'histoire de la question.

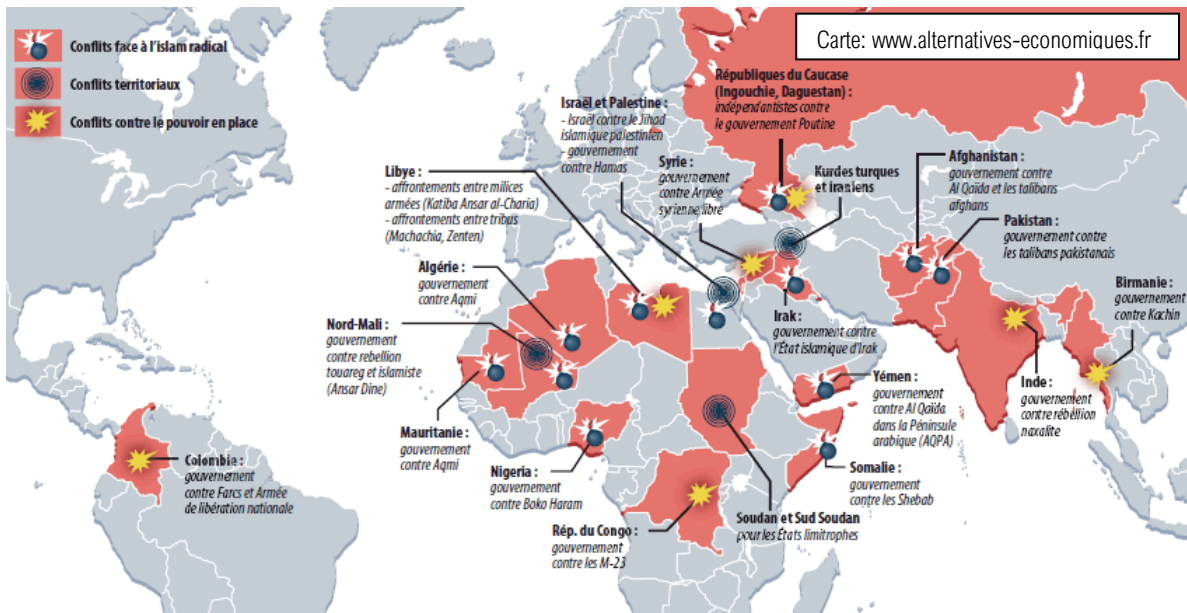
En 1947, l'ONU a adopté une résolution prévoyant la création de deux États, l'un juif et l'autre arabe, en Palestine. Cependant, cette résolution a été rejetée par les Arabes, déclenchant ainsi une guerre contre Israël. La victoire israélienne à la fin de cette guerre a permis à Israël de contrôler la majeure partie de la Palestine. Depuis 1948, le conflit a connu de nombreuses périodes de tension et de violence. En 1967, Israël a lancé la guerre des Six Jours, aboutissant à la conquête de la Cisjordanie, de la bande de Gaza et de Jérusalem-Est. La guerre du Kippour en 1973, s'est terminée par une victoire israélienne. En 1978, les accords de Camp David ont été signés entre Israël et l'Égypte, prévoyant le retrait israélien du Sinaï. En 1993, les accords d'Oslo ont été signés entre Israël et l'Organisation de libération de la Palestine (OLP), envisageant la création d'un État palestinien. Cependant, les négociations ont été interrompues en 2000 après l'échec de la conférence de Camp David.

Depuis l'an 2000, le conflit a connu une escalade de la violence. En 2002, Israël a lancé l'opération Rempart pour mettre fin aux attentats palestiniens. En 2005, Israël s'est retiré de la bande de Gaza tout en maintenant le contrôle de son espace aérien et maritime. En 2006, le Hamas, considéré comme un mouvement terroriste palestinien, a pris le contrôle de la bande de Gaza. En 2007, l'opération *Oferet Yetsukah* (Plomb Durci) a été lancée par Israël pour neutraliser les capacités militaires du Hamas. En 2014, l'opération Bordure protectrice a été initiée par Israël, pour faire face aux tirs de roquettes du Hamas sur son territoire. Le massacre, lors du *Sim'hat Torah*, le 7 octobre 2023, perpétré par le Hamas et d'autres, a déclenché une réaction violente d'Israël.

Le conflit israélo-palestinien est aujourd'hui dans une impasse. Les deux parties sont divisées sur les questions de la souveraineté, des frontières, des réfugiés et des droits de l'homme. Le conflit a un impact humanitaire important sur les populations civiles, en particulier en Cisjordanie et dans la bande de Gaza. Les deux régions sont soumises à un blocus israélien, qui a des conséquences dramatiques sur le développement économique et social.

Il est difficile de prédire les perspectives du conflit israélo-palestinien. Une solution pacifique nécessiterait un compromis de la part des deux parties, ce qui semble difficile à obtenir dans l'immédiat. Cependant, le conflit continue de susciter l'attention de la communauté internationale, qui appelle les deux parties à reprendre les négociations.

Les conflits « oubliés ». La guerre civile au **Yémen** a débuté en 2015, lorsque les forces du gouvernement soutenu par l'Arabie saoudite ont lancé une offensive contre les rebelles houthis. La guerre a fait des centaines de milliers de morts et des millions de personnes déplacées. Elle a également entraîné une crise humanitaire majeure dans le pays. La guerre civile en **Éthiopie** a débuté en novembre 2020, lorsque le gouvernement fédéral éthiopien a lancé une offensive contre la région du Tigré. La guerre a fait des centaines de milliers de morts et des millions de personnes déplacées. Elle a également entraîné une crise humanitaire majeure dans la région. Le conflit au **Mozambique** est un conflit armé qui se déroule dans la province de Cabo Delgado, dans le nord du pays. Il a débuté en 2017, lorsque des groupes armés se sont rebellés contre le gouvernement. Le conflit a fait des milliers de morts et des millions de personnes déplacées. Il a également entraîné une crise humanitaire majeure dans la région.

Le conflit au **Myanmar** est un conflit armé qui a débuté en février 2021, lorsque l'armée birmane a renversé le gouvernement civil. Il a également entraîné une crise humanitaire majeure dans le pays.

Ces conflits ont un impact négatif sur la stabilité et la sécurité du monde. Ils entraînent des déplacements de population, des morts et des destructions. Ils ont également un impact négatif sur l'économie mondiale. Ces crises régionales ont exercé des pressions considérables sur la diplomatie mondiale. Les grandes puissances ont tenté de jouer un rôle médiateur mais des divergences persistantes ont rendu difficile la recherche de solutions durables. Les sanctions économiques, les négociations de paix et les interventions humanitaires ont été au cœur des stratégies internationales visant à atténuer les souffrances humaines et à rétablir la stabilité dans ces régions sensibles.

Les conséquences de ces conflits ont été ressenties à l'échelle mondiale. Les fluctuations des marchés énergétiques, en particulier en raison de la situation en Ukraine, ont eu des répercussions sur l'économie mondiale. Sur le plan humanitaire, les crises au Moyen-Orient ont entraîné des déplacements massifs de populations, accentuant les défis liés à l'aide humanitaire et à la reconstruction.

Selon le groupe de réflexion américain "Institute for the Study of War" (ISW), Poutine prépare clairement la Russie à "une guerre conventionnelle future à grande échelle contre l'OTAN". Dans quelle mesure certains conflits sont-ils alimentés par la Russie et ses alliés ? Dans un précédent article, j'ai écrit sur les actions du FSB et du groupe Wagner. Le Hamas est soutenu par l'Iran, qui occupe également une place aux côtés de la Russie sur la scène internationale. L'avenir nous dira quelles machinations sont à l'œuvre ici. N'oublions pas : le Kremlin veut la guerre avec l'Occident, point final ! **Et, notre pays n'est pas 'battle ready'!**

En conclusion, l'année 2023 fut turbulente et surprenante mais n'a pas été une vraie époque 'charnière historique'. Le monde a fait face à des choix cruciaux et des opportunités uniques. L'histoire en construction, les évolutions politiques, les dynamiques économiques et les enjeux militaires ont dessiné un panorama complexe nécessitant une coopération internationale renforcée pour répondre aux défis mondiaux et bâtir un avenir plus résilient et prospère pour nous-mêmes mais certainement pour les générations futures.

L'éditorial est une tribune d'opinion du rédacteur en chef. Il est **historien** (UA) et **criminologue** (UGent). Il a suivi les candidatures en sciences sociales et militaires, alors appelées 'Toutes les armes' (ERM). Il est commissaire divisionnaire à la retraite et a été conseiller diplomatique auprès des ambassades belges à Sofia et à Bucarest, ainsi que représentant belge au siège de SECI – SELEC. Il a occupé divers postes, notamment celui de commandant de district et de chef de corps à la Gendarmerie, d'officier supérieur des opérations et du renseignement du Groupe territorial du Brabant et de l'État-major général (DOCC). Il a été chargé de cours visitant (2001-2008) à la "International higher course for police & gendarmerie" à Bucarest.

“EUROPA EN DE GEOPOLITIEK: VAN OEKRAÏNE TOT TAIWAN”

Door **Prof. Dr. Sven Biscop**, columnist van Mars & Mercurius

De presentatie van onze columnist Sven Biscop, tijdens de academische zitting, georganiseerd door Club Mars & Mercurius Brugge – West-Vlaanderen in het kasteel van Moerkerke, te Damme, werd samengevat door voorzitter Kapitein-ter-Zee b.d. Jan De Vos. (LVdS)

In een eerste deel behandelde Sven Biscop de **dynamiek van de wereldpolitiek**. Hij stelde dat de huidige multipolaire wereldorde - met als grote spelers de VS, China, de Russische Federatie en de EU - in feite een natuurlijke status van de wereld is. Om spanningen te voorkomen, moet hierin orde gebracht worden aan de hand van duidelijke regels. Belangrijk is dat deze regels niemand uitsluiten, zodat er compromissen moeten gesloten worden. Verder zijn ook regels nodig over de manier waarop staten zich op hun eigen grondgebied moeten gedragen. Het Westen heeft steeds een liberale wereldorde voorgestaan, maar werkte niettemin samen met dictatoriale regimes, wat volgens Prof. Biscop aantoont dat een liberale wereldorde niet haalbaar is. Het Westen besteedt aandacht aan waarden en democratie en wil zijn eigen regels niet schenden. Moet het dan enkel samenwerken met landen die deze regels respecteren, terwijl de Westerse belangen, zoals natuurlijke bronnen en productie, in niet-democratische landen liggen? Het is duidelijk dat het enige haalbare hier een pragmatische **realpolitik** is.

In een tweede deel keek Prof Biscop naar wat rond ons gebeurt. Hij vatte dit op als een **“Tour du Monde”** die startte in Oekraïne. Dit land kan zijn positie als bufferstaat tussen de EU en Rusland niet langer handhaven. Als Rusland het huidige conflict wint wordt Oekraïne een Russische satellietstaat en als Oekraïne het conflict overleeft zal het lid van de EU worden. Oekraïne is dus de facto een grensstaat van de Europese sfeer. Vraag is dus hoe dit zal aflopen. De spreker doet hier drie aannames. Als Poetin aan de macht blijft zal hij niet bereid zijn om te onderhandelen, want het is voor hem een persoonlijke zaak geworden. Als Poetin verdwijnt is de vraag wie hem opvolgt en zal er misschien ruimte zijn voor pragmatisme. Ten derde kan verwacht worden dat de VS hun steun aan Oekraïne zullen afbouwen. Besluit is dus, dat Oekraïne altijd grootschalige militaire steun zal nodig hebben. **De EU zal deze moeten leveren en dus meer inspanningen moeten doen.**

De machtsbalans in Oekraïne evolueert in het voordeel van Rusland. Europa zal dus moeten versnellen terwijl er een lange termijnplan ontbreekt. Iedereen moet nu partij kiezen: Zweden en Finland kozen voor de NAVO, Wit-Rusland voor de Russische kant en Moldavië koos voor de EU. In de Balkan verliest Europa aan invloed, wat in het voordeel van Rusland en China speelt. Als dit niet wordt opgelost blijft het IJzeren Gordijn bestaan. De kern van het probleem is dus dat de EU gericht is op interne vrede en voor externe vrede terugvalt op de NAVO. **De EU heeft dus een eigen veiligheidsinfrastructuur nodig.**

Vervolgens richtte de spreker zijn blik op het gebied rond de Zwarte Zee. Hier stelt zich in eerste orde een kwestie van maritieme veiligheid. In het Kaukasisch gebied verkeert het *Eastern Partnership* in crisis. Georgië is geografisch geïsoleerd. Het is kandidaat om lid te worden van de EU, maar zal dit nooit worden om de simpele reden dat de EU Georgië niet kan verdedigen. Daaruit volgt dat de relatie met Rusland en China om de hoek komt kijken. De EU moet hier kiezen voor hedging en moet op verschillende paarden wedden om de risico's af te dekken. Daarnaast

stelt zich de kwestie Nagorno Karabach. Rusland komt niet tussen in dit conflict tussen Armenië en Azerbeidzjan en het probleem lijkt ten andere opgelost. Vraag is dus of de EU daar nog iets moet aan doen. De Kaukasus is vooral een belangrijke transportcorridor en is rijk aan grondstoffen. [De EU moet hier dus vooral diplomatie voeren met het oog op het brengen van stabiliteit.](#)

De aandacht voor het Midden-Oosten is minder prioritair geworden. Het gebied is in feite opgegeven door de EU en de VS, en het beleid van de VS is enkel gericht op het verbeteren van de relaties tussen Israël en zijn buurlanden. De Abraham-akkoorden gaven daar vorm aan. Verder is een begin van verzoening tussen Iran en Saoedi-Arabië te zien. De focus daarin verschuift echter naar China, zodat er moet op toegezien worden dat hier niet gebroken wordt met de VS.

Niemand wil het conflict tussen Israël en Palestina zien escaleren tot een regionale oorlog, maar de EU blijft over dit onderwerp zeer verdeeld. De gebeurtenissen van 7 oktober hebben het conflict weer onder de volle aandacht gebracht. Prof. Biscop is ervan overtuigd dat de Israëlische strategie zal mislukken maar hij ziet een lichtpunt: de VS denken een kans te zien om de situatie te keren als na de oorlog een nieuw Palestijns bestuur aantreedt. De EU blijft helaas te verdeeld – Duitsland steunt bijvoorbeeld onvoorwaardelijk Israël – en kan enkel diplomatiek tussenkomen.

Een blik op het Afrikaanse continent leert ons dat de [grens van Europa in feite in de Sahel ligt](#). De EU moet Noord-Afrika stabiel houden en gezien Rusland probeert hierop in te spelen, moet de EU aan invloed herwinnen in Noord-Afrika.

De Tour du Monde leidde verder naar Rusland en China, waar meteen werd genuanceerd. China zal Rusland niet laten vallen, want het zijn bondgenoten tegen de VS. De Russen hebben in Oekraïne een fout begaan, maar China zal hen niet in de steek laten. Poetin heeft zich hier duidelijk mispakt en staat voor een uitputtingsoorlog. China zal van de situatie profiteren. Het zal voldoende doen om Rusland aan boord te houden, maar zal niet te ver gaan om niet in conflict te komen met de VS en de EU. China zal dus de Oekraïneoorlog niet oplossen maar zal wel wegen op Rusland.

Tot slot is er nog [de kwestie Taiwan](#). Prof. Biscop zag dit als een politiek dispuut tussen China en Taiwan, waar geen ruimte is voor overleg, alhoewel de economische en culturele verwevenheid groot is. We moeten deze situatie niet veranderen en oorlog vermijden. Dat daarbij oplettendheid nodig is, werd aangetoond door het bezoek van Nancy Pelosi aan Taiwan, toen China als reactie daarop reageerde tegen Taiwan. Tenslotte vraagt Taiwan om gerust gelaten te worden en niet geïnstrumentaliseerd te worden. De kwestie Taiwan biedt niet direct een oorlogsrisico, want Xi Jinping wordt geconfronteerd met binnenlandse problemen en spitst zich toe op interne consolidatie. Taiwan is dus meer een symbooldossier en iedereen moet zich richten op [het normaliseren van de status quo](#).

In het derde deel tenslotte vroeg de spreker zich af wat we hiermee moeten doen. We leven in een multipolaire wereld en hij vroeg zich af of wij daarin een pool zijn, dan wel een bijrol voor de VS vervullen of zelfs een nog andere rol spelen. Hij vatte zijn besluit samen in vijf punten. Vooreerst moeten we onze eigen thuisbasis beveiligen. De EU is een export-economie en we moeten zorgen dat de wereldhandel gehandhaafd blijft. We moeten dus een politiek van *derisking* voeren. Ten tweede moeten we, zoals we ten andere doen met het *Global Gateway* initiatief, een antwoord bieden op het Chinese *One Belt One Road* initiatief, ook gekend als Nieuwe Zijderoute. Verder moeten we een positief verhaal hebben en een opendeurbeleid voeren. Universele organisaties zoals de VN en de Wereldbank moeten we daarom steunen. Ten vierde heeft de EU nood aan een militaire macht, zodat we daar de wil tot samenwerking moeten tonen. Het huidige Europese defensiebeleid is helaas mislukt. Tot slot moeten we ook beseffen dat we in de wereld een welvarende speler zijn. We moeten daarom solidair zijn met anderen en met de slachtoffers van anderen. Prof. Biscop besloot zijn lezing met de bedenking dat [in de EU solidariteit en realpolitik hand in hand moeten gaan](#).

Prof. Dr. Sven Biscop is hoofddocent aan de Universiteit Gent, faculteit politieke en sociale wetenschappen. Hij is programmadirecteur aan het Egmont – Koninklijk Instituut voor Internationale Betrekkingen en o.m. de auteur van *“Hoe de grootmachten de koers van de wereldpolitiek bepalen”* (Kritak, 2021). Hij is lid van de Club Mars & Mercurius Brabant.

HISTORISCHE ACHTERGRONDEN VAN HET MIDDEN-OOSTEN CONFLICT

Door **Jean Bauweraerts**, lid van Mars & Mercurius Club Limburg – Kempen

Bij een aantal gesprekken en bij het lezen en horen van sommigen commentaren, viel het Jean op dat vele mensen niet echt de historische achtergronden en de apocalyptische mechanismen kennen van de steeds weerkerende conflicten in het Midden-Oosten. Het lijkt een warboel waar geen mens meer aan uit kan. Nochtans is er een logica in te vinden. De chronologie der feiten, verteld door een gedreven amateur-historicus, brengt een welkome helderheid, die bij velen de "Nebel des Krieges", (hier in een figuurlijke betekenis van von Clausewitz' uitdrukking) zal doen opklaren. Alles en elke term kan niet uitgelegd worden, daarbij kunnen o.m. de (online) Encyclopaedia Britannica, online encyclopedie Wikipedia helpen. (LVdS).

De oorsprong en de joodse diaspora

Uit de nevelen van de tijd – waarbij de bijbel en de Thora niet altijd als historische werkelijkheid mogen worden genomen – komt tevoorschijn dat de Joden zich in het oude Kanaän vestigden en daar de Filistijnen als buren hadden. Ze deelden zich op in volken waarbij het noordelijke Israël door de Assyriërs werd ingenomen in 721 v.Chr. Het grotere Judea ging ten onder in 586 v.Chr. waarbij de Babyloniërs de oude tempel van Salomo(n) vernietigden en de intelligentsia in ballingschap stuurden. Hier ligt de oorsprong van de Joodse diaspora.

De Tempel van Salomo (impressie) – Free Bible images

Na bezetting door de Perzen en later door het Macedonië van Alexander de Grote, herrees in 142 v.Chr. een Joodse staat. Vanaf 63 v.Chr. werd dat de Romeinse provincie Judea. Tussen 66 en 70 n.Chr. woedde er een langdurige opstand tegen Rome, waarbij de heropgebouwde tempel van Salomon werd vernietigd, met een nieuwe uittocht tot gevolg, vooral richting van Anatolië en Centraal Azië. Na de grote opstand in het jaar 135, waarbij de Joden zich verenigden rond een nieuwe 'messias', kwam de genadeslag en een grote gedwongen uittocht, vooral naar Noord Afrika, omdat de Romeinen na deze zware en bloedige opstand, waarbij ze bijna het onderspit dolven, komaf wilden maken met de Joden. Ze werden meegevoerd naar Rome en werden o.m. ingezet voor de bouw van het Colosseum. De Romeinen hernoemden de provincie Judea naar Palestina, verwijzend naar de oude Filistijnen. Hier verscheen voor het eerst deze naam opnieuw.

De Griekse geschiedschrijver Herodotus gebruikte de naam **Palestina** al in de 5^e eeuw v.Chr. Hij schreef in zijn werk "De Historiën" over een "district van Syrië, genaamd **Palaistinê**," tussen Fenicië en Egypte. Hij bedoelde een ruimere regio dan het bijbelse Filistea, omdat hij de term toepaste op zowel de kust- als de binnenregio's, zoals de Judeese Bergen en de Jordaan Rift Valley. Hij heeft de naam echter niet uitgevonden. Het woord "**Peleset**", staat in vijf Egyptische hiërogliefen, die verwijzen naar een naburig volk, dat over het algemeen geïdentificeerd wordt als de Filistijnen, of hun streek Filistea, vanaf ongeveer 1150 v.Chr. tijdens de Twintigste Dynastie. De eerste bekende vermelding is te vinden in de Medinet Habu-tempel, die de Peleset noemt als een van de volken die tegen Egypte vochten tijdens het bewind van Ramses III. De laatste bekende vermelding is van 300 jaar later, op het standbeeld van Padiiset. De Assyriërs noemden dezelfde regio **Palashtu**, **Palastu** of **Pilistu**, beginnend met Adad-Nirari III in de Nimrud Slab rond 800 v.Chr. tot aan een verdrag van Esarhaddon meer dan een eeuw later. Zowel de Egyptische als de Assyrische bronnen geven geen duidelijke regionale grenzen. Het gaat hier eerder om een volk dan om een regio. De Filistijnen – die we ook in de bijbel tegenkomen – moet één der "zeevolken"¹ geweest zijn die in die tijd Egypte lastig vielen.

¹ Zie: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Zeevolken>

Zeer snel na het ontstaan van de islam, in de 7e eeuw, werd het gebied Palestina door de moslims veroverd, geïslamiseerd en gearabiseerd. Het machtscentrum en het Omajjadenkalifaat van de vroege islam was in het nabije Damascus gevestigd. Op de plaats van de tempels, de Tempelberg, werd de Al Aqsa moskee opgericht. Jeruzalem is, naast Mekka en Medina, een islamitische heilige plaats. In de Koran staat dat Mohammed in het jaar 621 een nachtelijke reis van Mekka naar Jeruzalem maakte en vervolgens naar de hemel. In Jeruzalem bezocht Mohammed de Tempelberg, ook de heilige plaats van het jodendom en het christendom.

In de regio van het historische Palestina kwamen in de middeleeuwen en in de moderne tijd naast Arabieren, Joden, Bedoeïenen, Berbers, Turken, Armeniërs, Bosniërs en Europese christenen wonen. Tweehonderd jaar van kruisvaarten (1096-1291) zijn hieraan niet vreemd. Er was toen nog geen 'staatsvorming'. Van een Palestijnse staat was geen sprake. Merkwaardig genoeg hebben de Joden in hun steeds geografisch uitbreidende diaspora hun culturele en religieuze eenheid (in verscheidenheid) weten te behouden en zichzelf als één volk blijven beschouwen. Vanaf de 16e eeuw vestigden ze zich ook in Noord-Amerika. Alleen al in New York wonen 1,54 miljoen Joden. Na Jeruzalem vindt men daar de grootste Joodse bevolking ter wereld. Het verklaart voor een deel de onvoorwaardelijke steun van de USA aan Israël.

Door de eeuwen heen, werden de Joden, in een dominante christelijke wereld, als minderheden met toch afwijkende gewoontes gezien. Ze werden als moordenaars van Christus afgeschilderd. Ze kregen minder rechten, werden gewantrouwd en gehaat. Ze moesten specifieke kleding dragen en waren vaak het slachtoffer van vervolging en pogroms. Ze waren altijd gereed om op de loop te gaan, wat ook – mede ook als gevolg van vele beroepsgeboden – hun interesse voor geldhandel en diamant tot gevolg had: bij een snelle vlucht kon hun kapitaal mee.

In de islamwereld verging het de diaspora relatief beter. De Joden leefden in de *Dar al islam*, het huis van de vrede, daar waar de islam en de sharia heerst en de vrede verzekerd wordt, op voorwaarde dat de niet moslims zich volledig onderwerpen aan het *dhimmi* statuut, voorbehouden aan de mensen van 'het boek', de bijbel of de Thora. Kijk even naar het Pact van Omar² om daar meer over te weten. Natuurlijk was het daar ook niet altijd peis en vree, want zowel in de Koran als in de Soennah³ (Hadith) staan over de Joden en de Christenen niet mis te verstane passages die ten gepaste tijde ook wel eens zullen boven gehaald zijn. Ook in de Arabische wereld zijn er tot begin van de 20^e eeuw grote pogroms geweest, van Marokko tot Irak, in de toenmalige grote Joodse wijken. Je kan daar nu nog Joodse huizen, synagogen, hele kwartieren - getto's – vinden maar Joden zal je daar niet meer vinden.

Het prelude

Op het einde van de 19^e eeuw waren er in Oost Europa en vooral in Rusland zeer hevige en erg gewelddadige pogroms. Maar ook in het Westen was er beroering, denk maar aan de zaak Dreyfus in Frankrijk. Van in de 16^e eeuw klonken er vage stemmen om de Joden 'ergens' naar toe te sturen en dan kwam er bij hen zelf ook de notie van "het beloofde land" naar boven. Die eeuw vierde het ideaal van de natiestaat hoogtij en zo kwam het idee om de Joden een stuk land te geven om te ontsnappen aan het racisme en de pogroms. Eerst werd nog vluchtig gedacht aan Oeganda of Argentinië maar al snel kwam 'het beloofde land' in het vizier. In 1896 publiceerde Theodor Herzl, een Hongaarse Jood uit het toenmalige Oostenrijk-Hongarije, '**Der Judenstaat**' en dat betekende meteen de geboorte van het zionisme⁴: streven naar de oprichting van een 'Joodse thuis' rond de berg Zion, Jeruzalem. Herzl kon op grote congressen het zionisme onder de aandacht brengen. Hij zou sterven in de eerste jaren van de 20^e eeuw en werd opgevolgd door Weizmann, een latere president van Israël en die wist ook politieke interesse te scoren in het Verenigd Koninkrijk waar hij toegang had tot de hoogste kringen. Een aantal diep christelijke politici, met de bijbel in de hand, begonnen in het idee wat te zien. De Engelsen waren in die tijd de grootste wereldmacht. En zo begonnen de Joden langzaam binnen te druppelen in 'het beloofde land'. Anekdotisch, maar toch interessant: bij de eerste Joden die toekwamen en die grond kochten waren er ook Arabische Joden, op zoek naar een betere toekomst. Vandaag de dag wonen de meeste Arabische Joden in Israël, waar ze ongeveer 50% van de Joodse bevolking

² Zie: https://nl.wikipedia.org/wiki/Pact_van_Omar

³ Zie: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Soenna>

⁴ Zie: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Zionisme>

uitmaken. Andere landen waar Arabische Joden wonen zijn onder andere Marokko, Ethiopië en Tunesië. Het zijn geen orthodoxe chassidische maar Sefardische Joden⁵.

De Grote Oorlog

De Ottomanen, die sinds de 16^e eeuw heel het midden oosten en een deel van Europa bestuurden, kozen om een aantal redenen de kant van Duitsland en vonden zo de Triple Entente: Groot Brittannië, Frankrijk en Rusland op hun weg. De Russen hadden (toen) weinig rechtstreekse belangen in de regio maar vooral voor de Engelsen was de streek van strategisch belang. Men wist al dat er olie in de grond zit en het nabij gelegen Suez kanaal was een levensader op de weg naar India. Frankrijk was diplomatiek actief en de beschermer van de grote christelijke minderheid die op en rond Mount Libanon woont. Vanaf die tijd volgen een aantal dramatische ontwikkelingen zich op, die onvermijdelijk later de lont in het kruitvat zullen steken.

1. De hoge commissaris van het VK in Egypte, Arthur Henry **McMahon**, begon midden 1915 een briefwisseling⁶, die zal duren tot begin 1916, met Hoessein, de sjarief van Mekka⁷. De sjarief is de beschermer van de heilige plaatsen en de emir van de gelovigen in Groot-Arabië, dat toen gedeeltelijk onder Ottomaanse heerschappij stond. De bedoeling was de Arabieren in opstand te krijgen tegen de **Turken**. Dit was zeer belangrijk, omdat de Turken opriepen tot de heilige oorlog tegen de ongelovigen. Met de hulp van de Arabieren zal generaal Allenby Jeruzalem en Akaba innemen in 1917. De film *Lawrence of Arabia* vertelt dat heroïsche strijdverhaal. Daarin spelen een aantal Arabische leiders, die we later nog zullen tegen komen, een grote rol. Als tegenprestatie beloofden de Engelsen dat de Arabieren hun zelfstandigheid zouden krijgen. Uiteindelijk zou de sjarief alleen koning worden van de bevrijde Hidjaz, het westen van Arabië, tijdens de laatste oorlogsjaren.

2. In 1916 kwam er een tweede overeenkomst, tussen de Fransen en de Engelsen, om de buit na de oorlog te verdelen, het **Sykes-Picot verdrag**. De Fransen zouden het noorden van het Midden Oosten toegewezen krijgen en de Engelsen het zuidelijk deel. De Fransen wilden wat nu Libanon en Syrië is, de Engelsen Palestina en Irak. We missen hier het huidige Jordanië, maar dat was toen deel van de streek Palestina.

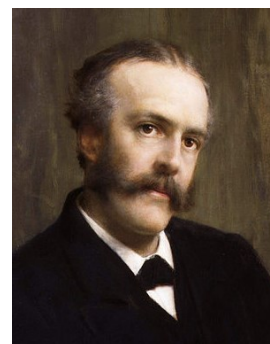
3. In 1917 kwam de **Balfour Declaration**, waarbij de Engelsen toezeggen aan Rotschild, dat na de oorlog de Joden in Palestina 'een Joodse thuis' zouden toegewezen krijgen, zonder evenwel de rechten van de bestaande bevolking aan te tasten.

Drie bijzonder tegenstrijdige overeenkomsten die onmogelijk volledig kunnen worden nagekomen en die de gemoederen bij de betrokken partijen heel hoog zullen doen oplopen, in het bijzonder bij de Arabieren.

Na de Eerste Wereldoorlog

11 november 1918 betekende wel het einde van de eerste wereldoorlog maar niets is minder waar in het Midden Oosten. Om te beginnen laaiden weldra de gevechten tussen Turken, Fransen en Engelsen weer fel op. De Ottomanen kregen immers enkel de controle over een 'rompstaat' rond Ankara en kwamen daartegen in opstand. Dit zal leiden tot de opkomst van Mustafa Kemal Atatürk en de geboorte van het huidige Turkije, waarbij uiteindelijk grote volksverhuizingen tussen Griekenland en West Turkije zullen plaatsgrijpen.

De **verdragen van Versailles, Sèvres, Lausanne en de verklaring van San Remo** zullen grote gevolgen hebben op het huidige conflict in Palestina en meer algemeen – en erger – tot de onstabiele situatie in het ganse Midden Oosten tot de dag van vandaag. De Verenigde Staten traden niet toe tot de **Volkerenbond**, opgericht door het verdrag van Versailles, en zo zal de stem van president Wilson met "voor elk volk een land" niet meer te horen zijn in de latere verdragen. Hierdoor kregen de Britten en de Fransen een vrijere hand in de verdeling van de invloedssferen. In San Remo werd de Balfour Declaration opgenomen in de slotresolutie. Deze werd in 1922 bekrachtigd door de

Min Buit Za Arthur Balfour
voormalig premier –
Illustratie: Wiki Alma-Tadema

⁵ Zie: [Sefardische Joden - Wikipedia](#)

⁶ Zie: <https://www.britannica.com/topic/Husayn-McMahon-correspondence>

⁷ Zie: [Sjarief van Mekka - Wikipedia](#)

Volkerenbond. Daarin staat een juridisch bindende resolutie die de oprichting van een Joodse staat in Palestina, aan beide zijden van de Jordaan, aankondigt. Deze – wat vergeten – resolutie is juridisch veel krachtiger dan de latere niet bindende resolutie van de Verenigde Naties van 1947 over de verdeling in een Joodse en een Palestijnse staat: de tweestatenresolutie. Als gevolg werden, zonder de Arabieren te raadplegen, en bekrachtigd door de intussen opgerichte Volkerenbond, de Sykes-Picot overeenkomst en de Balfour Declaration uitgevoerd.

Frankrijk kreeg Syrië – dat ook het huidige Libanon omvatte – als mandaatgebied terwijl de Engelsen Palestina (dat ook het huidige Jordanië omvatte) en Mesopotamië (het huidige Irak) in de schoot geworpen kregen. Het mandaat zou uitgevoerd worden met inachtnaam van de rechten van de niet-Joodse gemeenschap in het mandaatgebied Palestina. De grenzen tussen de Franse en Engelse gebieden werden niet nauwkeurig afgebakend. Daar het pan-Arabisisme ondertussen al stevig wortel had geschoten, braken vooral in Syrië eerst onlusten uit, die uiteindelijk tot een opstand hebben geleid. Niet vergeten, dat voor vele Arabieren groot-Syrië, naast Libanon, ook Palestina omvatte. De Arabieren hadden, door hun inzet in de Eerste Wereldoorlog, ook de beschikking gekregen over een eigen bewapende troepenmacht.

Het zat zo. Frankrijk was na de Grote Oorlog erg verzwakt en de Engelsen waren de dominante kracht in het Midden-Oosten. Het Franse mandaat was gesplitst in verschillende zones met in het westen Libanon. Dat gebied, of juist het meer christelijke deel op en rond Mount Libanon, had onder de Ottomanen, op aandringen van Frankrijk rond 1860, al een speciaal statuut gekregen, omdat het – toen al onrustig gebied – bevolkt werd door erg verschillende bevolkingsgroepen zoals Grieksorthodoxe christenen, maronieten, druzen, soennieten en sjiïeten. De Fransen wensten hier, onder Roomse klerikale druk, een christelijker en zo mogelijk ook een Franstalig gebied van te maken. Over de rest van het gebied kreeg Faisal zekere bevoegdheden. Hij was de leider geweest van de Arabische troepen die mee Jeruzalem hadden bevrijd en de zoon van groot-moefti Hoessein. Het was echter een doekje voor het bloeden, waarmee de Britten toch iets van de Mac Mahon-Hoessein akkoorden wensten uit te voeren. De onrust bleef duren, de “pan-arabische geest” was en bleef uit de fles. Er werd gevochten tussen de verschillende fracties. Begin 1920 riep Faisal zichzelf uit tot koning van Libanon, Syrië en (groot) Palestina. Dat was voor de Britten en de Fransen een stap te ver. Ze rukten gezamenlijk op naar Damascus en Faisal werd verdreven. In de marge daarvan, werd in het zuiden de Beekavallei bij Libanon gevoegd. De gevolgen zien we nog vandaag want daarbij werd het fragiele evenwicht tussen de bevolkingsgroepen doorbroken met een grotere sjiïetische aanwezigheid ... en met de veel latere aanwezigheid van de Hezbollah⁸, die daar nu haar machtsbasis gevestigd heeft en een sterke ‘staat binnen de staat’ Libanon is geworden.

Met het debacle in Syrië stond Hoessein terug met lege handen. Maar geen nood, ondertussen hadden de Engelsen beslist de inwijking van Joden te beperken tot het gebied ten westen van de Jordaan. Mesopotamië – nu Irak – vormde een elegante oplossing om zoon Faisal alsnog tot koning van Irak te kronen. Hij zou later getuigen dat hij wel koning was over Irak maar dat er geen Irakezen waren, alleen elkaar bevechtende fracties. En ook dat speelt momenteel nog altijd zijn rol in de wereldpolitiek. Met de feitelijke opdeling van Palestina openden zich ook perspectieven voor Abdullah, de jongere zoon van Hoessein, die met één pennentrek koning werd van de nieuwe staat Trans-Jordanië, gelegen in Palestina ‘over de Jordaan’. Dat was 80% van de regio Palestina, dat gegeven werd aan een groep bewapende hasjemieten⁹ die geen enkele connectie hadden met Palestina. Met de beslissing de Joodse inwijking te beperken tot het westen van de Jordaan, kwam dat stuk land vrij... Dat was zeer tegen de zin van de plaatselijke bevolking. Abdullah zou later vermoord worden in de Al Aqsa moskee op de Tempelberg. Indien Palestina één was gebleven, dan was er waarschijnlijk voldoende ruimte geweest voor iedereen en hadden de latere problemen misschien vermeden kunnen worden.

Zo kunnen we eindelijk spreken over Palestina, in de zin zoals we het nu kennen.

Even terzijde: Hoessein, Faisal en Abdullah waren hasjemieten, van prestigieuze afkomst omdat hun stam zou terug gaan tot Mohammed. Ze hadden het die dagen hard te verduren want Abdoel Aziz al Saoed was bezig de Hidjaz, het westelijk deel van wat nu Saoedi-Arabië is, onder controle te krijgen, ten nadele van de groot-moefti Hoessein

⁸ Zie: [Hezbollah - Wikipedia](#)

⁹ Zie: [Hasjemieten - Wikipedia](#)

die daar heerste. De hasjemieten zouden eerst het onderspit delven maar later ‘herrijzen’ in Trans-Jordanië en Irak door de goodwill van de Britten en met dank aan de Mac Mahonbriefwisseling en de gewapende macht die ze toen vormden. Zo is het gegaan. Cynische politiek. Momenteel heersen de hasjemieten nog altijd over Jordanië.

Palestina en zijn in hoofdzaak Arabische bevolking tijdens het interbellum

Er is altijd een kleine Joodse gemeenschap gebleven in Palestina. Met de geboorte van het zionisme begint er langzaam een kleine stroom van kolonisten bij te komen. De Palestijnse landeigenaren waren vooral rijke Ottomanen in het verre Istanboel. Met eigen geld en met geld opgebracht door de zionistische beweging, kochten de nieuwe Joodse immigranten de gronden van de Turkse eigenaars.

Ze organiseerden zich zeer snel en efficiënt. Een groot gedeelte van de gronden waren weinig vruchtbaar, woestijnachtig en onbewoond. Bovendien waren ze ogenschijnlijk van ‘niemand’, wanneer we de rondtrekkende bedoeïenen buiten beschouwing laten. De gronden in eigendom waren privé bezit en konden niet worden toegeschreven aan een entiteit, staatkundig of andere. Het land was voor een stuk leeg. We mogen niet overdrijven: de immigratie ging traag en er werd niet geteld hoeveel. Er wordt aangenomen dat er in 1923 ongeveer 84.000 Joden aanwezig waren, een getal dat zou oplopen tot 160.000 in 1935.

De **pan-Arabische onlusten** uitten zich de eerste jaren eerder tegen de Britse bezetter maar naarmate de Joodse aanwezigheid groeide, kwamen natuurlijk ook de Joden in het vizier. Het overgrote deel van de meer dan 100.000 betrokken immigranten, ook ma'apalim genoemd, was afkomstig uit Europa en maakte de reis per schip. De situatie dreigde snel onhoudbaar te worden. In 1936 was er een grote ‘Arabische’ opstand, gericht tegen het Britse bestuur en de Joodse aanwezigheid. Deze opstand, waarbij de Joden aan de kant van de Britten stonden, werd in 1939 zeer bloedig neergeslagen. De Joden waren toen al zeer goed georganiseerd met een eigen proto-regering, een eigen leger of beter: de paramilitaire organisatie Haganah, die op haar beurt een afsplitsing was van de Joodse terreurorganisatie Irgun. Het waren ook geen lieverdjes in het gevecht. Ze hielden zich, als kleine groeiende gemeenschap overleefd in de grote Arabische massa.

De Joodse immigranten hadden een eigen industrie en elektriciteitsproductie. De eerste kibboetsen ontstonden. In die jaren kwam er, vlak voor de Tweede Wereldoorlog, onder druk van het nazisme, een grote versnelling in de immigratie. Onder druk van deze migratie, de Arabische tegenstand en de uitbreidende onlusten waarbij iedereen tegen iedereen vocht, drongen maatregelen zich op. De Britse **Commissie Peel**¹⁰ kwam met een rapport waarbij voorstellen werden gedaan om de toestand te stabiliseren:

1. De immigratie wordt beperkt
2. Landaankopen door Joden wordt verboden.
3. Het Britse mandaat over Palestina wordt opgeheven en het gebied wordt verdeeld in twee delen. Het ene deel wordt bij Trans-Jordanië gevoegd en op het andere deel komt een Joodse staat.
4. De “heilige plaatsen” Jeruzalem en Bethlehem komen onder internationaal bestuur.

Daar kwam voor de eerste keer een twee staten oplossing op tafel. De Britten hadden er, in het licht van de dreigende Wereldoorlog II, natuurlijk alle belang bij om de Arabische wereld gunstig te stemmen. De Britse regering, die toen de controle had over Palestina, probeerde de Joodse immigratie te beperken om de Arabische bevolking tevreden te stellen. In 1938 werd in het straatarme Saoedi-Arabië olie ontdekt. Olie was zeer gegeerd en onontbeerlijk voor oorlogsvoertuigen, schepen en vliegtuigen. Van de steun van de Joden tegen het nazisme waren ze al sterk verzekerd. In 1940 waren er al 450.000 Joden in Palestina, een verdrievoudiging op vijf jaar tijd. Tijdens de oorlog kwam daar geen significatieve verandering in.

Na de Tweede Wereldoorlog

De wereld was sterk veranderd. “Er was een IJzeren Gordijn neergelaten”, zei Winston Churchill. In Oost-Europa schoven onder druk van de eisen van Stalin de grenzen op. Hij pikte het stuk van Polen in, dat hij in 1939 had

¹⁰ Zie: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Commissie-Peel>

bezet. Polen schuift op naar het westen en krijgt een stuk van Duitsland. Maar ook de betrokken bevolking moest verhuizen. Breslau wordt Wrocław, Lemberg of Lwow wordt Lviv. Dit brengt een omvolking van 8.000.000 mensen op de been. Nooit zijn hier vluchtelingenkampen aan te pas gekomen, de betrokken staten namen geruisloos de ontheemde burgers op, ook al bleven die ontheemden jaren lang mokken en dromen van een terugkeer, maar ze werden tenminste overal als gelijkwaardige burgers behandeld. Evenzo, bij het uiteenvallen van Brits India in West-Pakistan (nu Pakistan), Indië en Oost-Pakistan (nu Bangladesh) in 1947, kwam een vaak gedwongen vluchtelingenstroom van enkele miljoenen mensen op gang zonder ‘eeuwige’ vluchtelingenproblemen te stellen.

We mogen niet vergeten dat er na 1948, meer Joden zijn vertrokken – dikwijls gevlucht – uit de eertijds bloeiende diaspora in de Arabische landen van Marokko tot Irak, wegens algemene vijandigheid tegenover hen, door het bestaan van Israël, dan er Arabieren waren vertrokken uit Palestina. Toch heeft niemand ooit ‘vluchtelingenkampen’ in Israël opgemerkt. Er is ook sprake van een dubbele standaard van de Verenigde Naties met betrekking tot het vluchtelingenprobleem. Ook nakomelingen van de Palestijnse vluchtelingen blijven middels het UNRWA statuut van vluchteling terwijl de vele Joden die gevlucht zijn uit de Arabische landen, net als hun nakomelingen nooit als vluchteling zijn beschouwd maar gewoon als immigrant naar Israël gingen. Dit heeft weinig met Palestina zelf te maken maar het toont aan hoe het ook anders kan. We mogen de vraag stellen waarom het, met wat in Palestina gebeurde, anders is gelopen en waarom de ganse Arabische wereld weinig heeft gedaan voor de Arabische vluchtelingen.

Door de holocaust veranderde de wereld. Er ontstond in het westen een enorme goodwill voor de Joden. De inwijking in Palestina was nog erg beperkt maar de druk op de Britse regering nam geweldig toe. De schrijnende beelden van het vluchtelingenschip Exodus dat toegang tot “het beloofde land” geweigerd wordt, schokten de wereld.

[De Exodus met meer dan 4500 Joodse vluchtelingen \(1947\) - Wiki](#)

Er moest iets gebeuren. De Britten brachten de kwestie naar de pas opgerichte Verenigde Naties, die toen nog maar 56 landen telden. Ze kondigden een einde aan van hun mandaat in Palestina. In november 1947 keurden de Verenigde Naties een niet bindende resolutie goed, die de facto ongeveer het verdelingsplan van Peel volgt met de oprichting van een Joodse en een Palestijnse staat na het beëindigen van het Britse mandaat. 33 Leden stemden voor, 13 tegen en 10 landen onthielden zich. De Joden aanvaardden het voorstel maar de Arabieren voelden zich eens te meer verraden en weigerden. Onmiddellijk breken opstanden uit bij de Arabieren – we kunnen ze Palestijnen noemen voor zover ze in Palestina woonden – maar de Joden waren te goed georganiseerd en namen de overhand.

De Engelsen waren tevreden hun mandaat te kunnen beëindigen op 14 mei 1948. In de nacht van 14 op 15 mei riep David Ben Goerion eenzijdig de staat Israël uit. De staat werd onmiddellijk erkend door de VS en de Sovjet Unie. Diezelfde dag vielen alle Arabische buurlanden: Egypte, Trans-Jordanië, Syrië, Libanon alsook Irak de nieuwe staat aan. Op dat moment waren al ongeveer 250.000 Palestijnen gevlucht of verdreven door de voortdurende gevechten tussen Joden en Palestijnen. Israël komt zegevierend uit het conflict, bevestigt zijn onafhankelijkheid en verovert een aantal gebieden die waren toegewezen aan de Palestijnen. Ruim 700.000 Palestijnen vluchtten voor het geweld en/of worden verdreven. Maar naar waar moeten ze vluchten? Want er gebeuren toch een aantal rare zaken. De [Al-Nakba](#) (vertaald: “De Ramp”) voor de Palestijnen was een feit.

De Arabische Liga had, in antwoord op de onafhankelijkheidsverklaring van Israël, een Palestijnse regering opgericht ... maar die werd niet erkend door Trans-Jordanië. Meer nog: Trans-Jordanië annexeert het gebied van de westelijke Jordanoever, de zgn. *West Bank* en verandert meteen zijn naam in Jordanië. De Palestijnse vluchtelingen zullen in de West Bank blijven, zelfs in het eigen historische Palestina, wat Trans-Jordanië eigenlijk is. Egypte heeft de Gazastrook ingenomen en zal daar het gezag uitoefenen maar de vluchtelingen komen Egypte niet in. Zo ook in de andere buurlanden. Er ontstaat een geweldig vluchtelingenprobleem van stateloze mensen. De Arabieren hadden geruisloos, net als in Europa maar dan hier op een tienmaal kleinere schaal, de eigen mensen kunnen opnemen. Dat is nooit gebeurd en meer dan lippendienst hebben de Palestijnen nooit gekregen van hun

Arabische broeders en zo ontstonden de ‘Palestijnse kampen’, ondertussen heuse steden geworden. Nog altijd, 75 jaar en drie generaties verder, worden die mensen, voor een stuk met Europese- en UNO steun, geholpen. Anderzijds zien we met lede ogen, dat de terroristische strijdorganisaties ruimschoots financieel en materieel aan hun trekken komen, zowel met Arabisch als met Iraans geld en wapens.

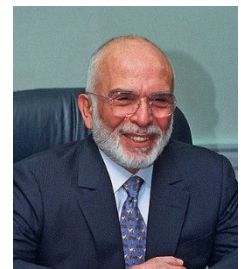
Het gaat dus niet om Palestijnse mensen, het gaat om “Palestijnse grond”. Hierbij past even een uitstap naar de islamdoctrine. De umma – de geloofsgemeenschap – verdeelt de wereld in twee delen. De **dar al harb**, het huis van de oorlog waar de islam nog niet heerst en de **dar al islam**, het huis van de vrede, waar de islam heerst. Dit is geen theorie uit het verleden, ze is springlevend. Osama bin Laden had het in zijn speeches regelmatig over Al Andalus dat ooit behoorde tot de dar al islam en naar daar moet terugkeren. Ik ben zeker dat dit, naast veel opportunisme, bij de hardliners in het oosten heeft meegespeeld om de Palestijnen aan de grenzen te houden omdat het toch maar “voor even zou zijn”.

In 1956 annexeert de Egyptische president Nasser het Suezkanaal, waarop de Fransen en Britten met de hulp van Israël militair ingrijpen. Nasser lijdt een militaire nederlaag maar een politieke overwinning omdat president Eisenhower een einde aan de vijandelijkheden maakt en Suez in handen van Egypte blijft. De pan-Arabische gevoelens laaien weer hoog op. Syrië en Egypte vormen even de Verenigde Arabische Republiek. Yasser Arafat richt in 1959 de militaire **El Fatha** op, die vanuit de West Bank/Jordanië aanslagen zal plegen op Israël en in 1964 de **PLO**, de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie, als politieke arm op. Het doel is de vernietiging van de Joodse staat.

In 1967 stuurt Nasser aan op een oorlog met Israël door de golf van Akaba/Eilat af te sluiten. Israël reageert en in de verbazingwekkende Zes Dagen oorlog vernietigt Israël de legers van de buurlanden. Het neemt de West Bank en Gaza in maar eveneens de Golan hoogte ten koste van Syrië en de Sinai woestijn ten koste van Egypte. Oost Jeruzalem wordt geannexeerd. In de nasleep van deze oorlog komt de resolutie 242 van de UNO tot stand: Israël moet zich terugtrekken uit al de bezette gebieden in ruil voor erkenning van de staat Israël. Merkwaardig is dat de Franstalige versie verschilt van de Engelstalige versie: *des territoires occupés* (alle?) versus *occupied territories* (niet alle?) met verschillende interpretaties mogelijk door het al dan niet gebruik van het lidwoord.

In 1973 volgt de **Yom Kippour** oorlog, waarbij vooral Egypte en Syrië de Israël’s in het nauw drijven maar dank zij massale US steun toch verslagen worden. Het was evenwel kantje boordje voor Israël. De verdediging van Israël, dat op zijn smalste punt nauwelijks 20 km breed is vanaf de West bank, is een strategische nachtmerrie, te meer omdat Israël zich geen enkele nederlaag kan permitteren. Er zijn nu al twee vernietigingsoorlogen gevoerd met als doel Israël te doen verdwijnen.

In 1970 spreekt men van een Zwarte September (*Black September*) in Jordanië. De Palestijnse PLO maakt het zo bont en begint zo veel macht te vertonen dat de Jordaniërs het beu worden, zeker na een aanslag op hun koning Hoessein (foto). Er breekt in september een regelrechte strijd uit tussen het Jordaanse leger en de PLO. Even nog probeert Syrië de Palestijnen ter hulp te komen maar vertrekt terug na een ontradingmaneuver van, gecombineerd, de USA en Israël. Het gevolg is dat de PLO in 1971 uit Jordanië moet vertrekken en naar Libanon uitwijkt. Zwarte September zal de naam worden van de terreurbeweging, die in 1972 in het Bloedbad op de Olympische Spelen van München de hoofdrol speelt. De Jordaanse eerste minister zal later vermoord worden en er zullen nog moorden volgen om “de afvalligheid aan de Palestijnse zaak” te wreken.

In 1975 breekt in het onstabiele Libanon een erg gewelddadige burgeroorlog uit die vijftien jaar zal duren met slachtpartijen en bomaanslagen. Hij eist een kwart miljoen slachtoffers en brengt ontelbare vluchtelingen op de been. De komst van het militante PLO, met de gewapende arm El Fatah, brengt het machtsevenwicht in Libanon uit balans en ze zullen een belangrijke rol spelen in de burgeroorlog.

In 1978 worden de Camp Davidakkoorden gesloten tussen eerste minister Begin en president Sadat van Egypte. Door deze *land for peace* akkoorden komt er een erkenning van Israël door Egypte en een normalisatie van de betrekkingen. Egypte krijgt de Sinai terug, die Israël bezette sinds 1967. Er wordt bovendien een raamakkoord gesloten dat zou moeten leiden tot een algemeen akkoord over het Palestijnse probleem. Dit akkoord valt zeer slecht in de Arabische wereld en Egypte wordt zelfs geschorst door de Arabische liga. Ook de Verenigde Naties liggen

dwars en verwerpen het akkoord omdat het zonder de PLO is gesloten. Sadat zal zijn moed met de dood moeten bekopen en wordt op 6 oktober 1981 doodgeschoten tijdens een militaire parade.

Ondertussen bleef de PLO vanuit Zuid-Libanon Israël bestoken en dit leidde in 1982 tot de Libanese oorlog met Israël en de christelijke milities van Libanon aan de ene en de Syriërs en de PLO aan de andere kant. Israël bezette Zuid-Libanon en liet oogluikend toe dat de christelijke maronitische milities schabouwelijk huis hielden in de Palestijnse vluchtelingenkampen van Shatila en Sabra (Beiroet). Uiteindelijk zou dit leiden tot de uittocht van Yasser Arafat met zijn beweging El Fatah/PLO. Ze vonden een nieuwe basis in Tunesië. Ook de opkomst van Hezbollah kan in deze periode gesitueerd worden. Israël zou beginnen met de ontruiming van Zuid-Libanon in 1985 maar het zou nog tot 2000 duren voor de terugtrekking volledig was.

Van tekenen van ontspanning naar totale oorlog

In 1987 zou de eerste intifada¹¹ starten en deze zou duren tot 1993. Het was een ware volksofstand, veelal van jonge Palestijnen tegen de bezetting. Deze intifada had wel als gevolg dat de Oslo I akkoorden tot stand kwamen. De Oslo-akkoorden zijn een kluwen van deelakkoorden, te veel om hier in detail te behandelen, maar het loont toch even de moeite om erbij stil te staan. De Oslo I en II akkoorden zijn gesloten tussen september 1993 en 1995, met tussentijds nog een bijkomend akkoord. Ze zijn een eerste poging om het conflict te ontmijnen maar zouden jammerlijk al zeer snel zelf ondermijnd worden zodat er weinig van overblijft. De aanzet waren geheime ontmoetingen tussen een Joodse hoogleraar in Londen en een hoge PLO afgevaardigde in Oslo, in het huis van een Noor. Volgens de Israëlische wet waren contacten tussen Israëli en PLO-mensen in die tijd illegaal. Nadat daar een aanzet werd gegeven tot een mogelijke tekst kwam het, nog steeds in het diepste geheim, tot een uitwisseling

van een dubbele brief tussen Israël en de PLO waarbij de ene partij de PLO erkende als enige vertegenwoordiger van het Palestijnse volk en de andere partij het bestaansrecht van Israël erkende en het terrorisme afzwoer. Nadat Arafat de UNO-resoluties omtrent Israël aanvaardde en dus formeel het bestaansrecht van Israël erkende, kwamen er gesprekken tussen eerste minister Rabin van Israël, en Yasser Arafat, voorzitter PLO. Een akkoord werd in het geheim ondertekend in Oslo. Op 13 september 1993 werd dit met veel ceremonie overgedaan in de tuin van het Witte Huis in Washington DC. Gastheer was US president Clinton. De beroemde handdruk tussen Rabin en Arafat

blijft in het collectieve geheugen gegrift (foto vlnr: Rabin, Clinton, Arafat).

Israël zou zijn troepen terugtrekken uit een aantal bezette gebieden en er kwam een Palestijnse Autoriteit die een beperkte mate van zelfbestuur kreeg in bepaalde gedeeltes van de West Bank en in Gaza. Dit was het Oslo I akkoord. De andere hangende zaken vielen buiten het akkoord. Amper één jaar later kwam het Cairo akkoord tot stand. Dat concretiseerde een aantal raamakkoorden uit Oslo I. Er werd onder meer bepaald dat Israël een aantal nederzettingen in Gaza mocht blijven bezetten, dat de Joodse kolonisten in de West Bank mochten blijven, in afwachting van een definitief vredesakkoord en er werd een begin gemaakt van de terugtrekking van de troepen van Israël. Oslo II, nog een jaar later, ging over de verdere terugtrekking van troepen en over de overdracht van beperkte bevoegdheden aan de Palestijnse Autoriteit over beperkte gebieden. Hierdoor geraakte het Palestijnse gebied erg versnipperd en het werd verdeeld in kleine enclaves die tot zone A, B of C behoorden. Zone A kwam onder bestuur van de Palestijnse Autoriteit, zone B ook maar die bleef tevens onder Israëliësch militair bewind. Zone C tenslotte, 70% van het grondgebied, bleef onder bestuur van Israël. Er kwam geen uitzicht op een Palestijnse Staat. Dat akkoord werd getekend in Egypte en een paar dagen later nog eens feestelijk overgedaan in Washington in september 1995.

Helaas bleef veel van de akkoorden dode letter en na de vijf jaren die voorzien waren werden de akkoorden stilzwijgend verlengd. Er kwam geen verdere poging om de bijkomende problemen te regelen. De waarheid gebiedt

¹¹ Zie: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Intifada>

ook te zeggen dat Rabin in het akkoord een aanleiding zag om de kolonisatie op de West Bank te versnellen hetgeen een enorme bron van frustratie is en een struikelsteen in elke vorm van oplossing. Rabin en Arafat zouden samen de Nobelprijs voor de vrede delen. Ook Rabin zal worden doodgeschoten, maar anders dan Sadat zo veel vroeger niet door het systeem maar door een alleen handelende Joodse fundamentalist.

In 2000 komen eerste minister Ehud Barak en Yasser Arafat naar Washington voor een top, die twee weken zal duren, om samen met Bill Clinton tot een vredesakkoord te komen. Het wordt een totale mislukking. Uiteindelijk mag de aanzet tot oplossing via de Oslo akkoorden, met zijn buitengewoon lijkige en gedetailleerde documenten, als een halve mislukking gecatalogeerd worden. Tot 2002 heerst er 'gespannen vrede' maar dan breekt de 2^e intifada uit, waarbij Israël terug de West Bank bezet. Deze intifada bloedt dood in 2005. Daarna komt erin 2006 een beperkte oorlog met Hezbollah in Libanon na oplopende spanningen en beschietingen vanuit Libanon. Om de aanhoudende aanslagen tegen en in Israël een - effectieve - halt toe te roepen komen er hoge afsluitende muren op de West Bank. De Israëli verlaten in 2005 eenzijdig Gaza volledig. Naderhand zal de kolonisatie van de West Bank een nog grotere vlucht nemen.

Ondertussen zijn er in het jaar 2006 verkiezingen in de Palestijnse gebieden, West Bank, Gaza en Oost Jeruzalem. Hamas ¹², ondertussen gecatalogeerd als terreurorganisatie, komt als overwinnaar uit de bus en dit leidt tot spanningen die uitmonden in een Palestijnse burgeroorlog van eind 2006 tot midden 2007, waarna de Palestijnse Autoriteit de macht behoudt op de Westbank met de er aan verbonden steunpakketten, die wel dreigden verloren te gaan met een terreurorganisatie aan de macht. Hamas zal vanaf dan het bestuur in Gaza overnemen en de facto opereren als een autonoom gebied met royale steun vanuit onder meer Qatar.

Gaza een vernielde stad - Foto iStock - Abdallah ElHajj

Ondertussen werd Hamas eigenaar van immobiliën, industriële bedrijven en zo meer in Turkije en in de Golfstaten. Na de machtsovername van Hamas in Gaza, bouwt Israël een veiligheidshek rond Gaza en sluit, samen met Egypte, het gebied af. Ook de toegang via de lucht of via de zee wordt afgesloten. Dit maakt dat Israël, maar niet Egypte, internationaal nog steeds als bezetter wordt beschouwd met de er aan verbonden verantwoordelijkheid. Na beschietingen, vooral met eigen gemaakte raketten vanuit Gaza, vindt Israël het welletjes en doet beperkte invallen in Gaza in 2008, 2012, 2014: gewapende vrede afgewisseld met beperkte oorlogen. Tenslotte, na een moorddadige terroristische inval van Hamas op **7 oktober 2023** breekt er een oorlog uit, waarbij Israël een existentiële en totale oorlog voert en de vernietiging nastreeft van Hamas die een voortdurende bedreiging blijft voor de veiligheid en zelfs het bestaan van Israël. De aanleiding van de terroristische slachtpartijen ligt vermoedelijk in de toenadering tussen en Israël en Saoedi Arabië, die op het punt stonden tot de erkenning van Israël en tot genormaliseerde betrekkingen met hen, over te gaan. Deze stap, na de reeds vroegere normalisatie van de betrekkingen met verscheidene Arabische, Noord Afrikaanse en Golfstaten, was een brug te ver voor Palestijnse hardliners en voor Iran dat tegen Saoedi Arabië streeft voor de suprematie in de regio in een ideologische strijd die zijn grond vindt in de historische strijd tussen soennieten en sjiïeten.

¹² Zie: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Hamas>

Conclusies en persoonlijke beschouwingen

Moet Israël verdwijnen?

Deze vraag moet ernstig gesteld worden, zolang er sterke krachten zijn die het bestaan van Israël in vraag stellen of deze zelfs als hun bestaansreden zien. In de eerste plaats is er de fundamentalistische islam die gebied dat ooit islamitisch was voor altijd als islamitisch ziet. Het fundamentalisme neemt extreem radicale vormen aan en is sterk in opmars met de hulp van de vele petrodollars die, gedreven door het wahabisme¹³, overvloedig vloeien.

Het gevaar komt niet enkel uit soennitische hoek – de Palestijnse moslims zijn immers allen soenniet – maar ook uit sjiïetische hoek die volledig gedomineerd wordt door de fundamentalistische theocratie Iran die openlijk het bestaansrecht van Israël afvalt en met Hezbollah een formidabele gevechtskracht in Libanon achter de hand houdt.

Ik kijk met grote bezorgdheid naar de dag dat Iran over atoomwapens zou beschikken, omdat er dan twee kernmachten met nucleaire wapens tegenover elkaar staan: Iran en Israël. Mijn hoop is gevestigd op een instorting van het Iraanse regime onder druk van een goed opgeleide jeugd, die voor een goed deel een fundamentalistische invulling van hun religie, om niet van afvalligheid te spreken, achter zich heeft gelaten. En zelfs indien vele Arabische landen betrekkingen zijn aangegaan met Israël, mogen we niet vergeten dat dit is gebeurd door minder democratische leiders die de voordelen zien van goede relaties met de hoog technische kwaliteiten van de industrie in Israël, om nog maar te zwijgen van de vooroplopende wapenindustrie. Bijna zonder onderscheid, worden al deze leiders door hun bevolking gezien als slechte leiders, die afwijken van de fundamentele waarden van de islam. In die zin moeten die leiders rijden en omzien en hun banden *low profile* houden. De droom van de umma (geloofsgemeenschap!) mag dan wel steeds verder weg liggen maar de dikwijls wereldwijde demonstraties, telkens er iets is dat die massa niet zint op religieus gebied, herinnert de leiders er toch wel aan dat ze hun bevolking daarbij niet te veel voor het hoofd mogen stoten en dat er onder de bevolkingen toch een grote eensgezindheid en een grote gevoeligheid is ten gunste van hun medemoslims. Dit leidt internationaal toch tot een diplomatieke verzwakking van Israël.

Ook bij ons is er een diplomatieke verzwakking. Onder de invloed van de grote Arabische emigratie naar Europa en het aanschurken van bepaalde elementen tegen het terrorisme aan, zijn onze regeringsleiders genoodzaakt rekening te houden met de in de onderliggende materie eenzijdige standpunten van die bevolkingsgroepen, een tendens die nog wordt aangewakkerd door een grote voorzichtigheid in deze zaken, vooral om terreuraanslagen ver weg te houden.

Hoe moet het verder?

Wanneer de totale oorlog, die nu woedt, ten einde komt – deze tekst kwam tot stand tijdens de vierdaagse wapenstilstand om humanitaire redenen van november 2023 – zullen de vernietigingen en de verontwaardiging zo groot zijn, dat er iets moet en zal gebeuren. Israël zal de oorlog winnen op het terrein maar dreigt de diplomatieke slag om de wereldopinie te verliezen. De brutale afslachting van Israëlische en buitenlandse burgers door Hamas raakte op de achtergrond door wat als een disproportionele ‘wraak’ van Israël gezien wordt. Hamas schijnt weinig of helemaal geen oog te hebben voor het lijden van de eigen mensen. Ze bespelen de internationale publieke opinie, zoals voorheen El Quada en de Islamitische Staat dit deden. De verwoestingen worden uitgebreid in beeld gebracht. Bijna elke dode, liefst nog een dood kind, wordt opgevoerd als martelaar, als een pion in de strijd om wereld ‘sympathie’ en tegen de brutale ‘invaller’. Terrorismen, oorlogsmisdaden, roof en moord: een bitter schaakspel op ongekende schaal. Harde woorden, ik weet het. We mogen zeker niet blind blijven voor het leed dat aan gewone burgers van beide partijen al zo lang is aangedaan door Israël zeker, maar ook en vooral door de eigen leiders aan de andere kant, inzonderheid door Hamas en harde splintergroepen in Gaza. Ik meen dat er gunstige omstandigheden zijn voor een oplossing met twee staten. Er zijn echter nog enkele obstakels te overwinnen.

Met wie zal er onderhandeld worden?

Hamas, zelfs indien ze na deze oorlog nog een machtsfactor zouden zijn, wordt waarschijnlijk niet als een aanvaardbare partij beschouwd vanwege hun betrokkenheid bij terrorisme. De Palestijnse Autoriteit, die de plak zwaait op de West Bank, is momenteel zwak, oud en volledig corrupt. Om een levensvatbare Palestijnse staat te

¹³ Zie: <https://nl.wikipedia.org/wiki/Wahabisme>

vormen, moet Israël stoppen met verdere "kolonisatie" op de Westelijke Jordaanoever en zich terugtrekken naar de grenzen van 1967. Dit kan grote interne spanningen veroorzaken, vooral met de vele kolonisten die vaak ook beïnvloed zijn door religieus fundamentalisme.

Uiteindelijk zal iemand moeten betalen voor de heropbouw en het opstarten van de nieuwe staat. Hier ligt een taak voor de superrijke oliestaten die dan eindelijk meer dan lippendienst zouden kunnen bewijzen aan hun islambroeders. Bovenal geloof ik niet in het volledige succes van een twee statenoplossing, die velen zouden kunnen zien als een opstap naar een eindoplossing waar voor Israël geen plaats is. Zolang dat fundamentalisme aan beide zijden niet verdwijnt zal het Midden Oosten geen rust kennen.

De verantwoordelijkheden.

Verantwoordelijken voor een conflict aanwijzen is als op een slappe koord dansen. Zijn alle feiten (nu) al gekend? Niemand, ook niet een historicus, mag rechercheur, aanklager én rechter tegelijk zijn. Hij voert de feiten aan, zet ze daarbij in een passende wetenschappelijk onderbouwde context en kijkt naar de diepere gronden van een conflict (LVdS).

Europa en de hele Westerse wereld heeft gefaald.

Het zionisme ontstond, op een tijdstip waarin het nationalisme in de wereld hoogtij vierde, als reactie op de zware pogroms in Oost-Europa. Het stelt dat het 'land van Israël' alleen van het Joodse volk is, niet van de Palestijnen. Er is gelijkheid voor de Joden maar niet voor de Palestijnen¹⁴.

Tijdens en na de eerste wereldoorlog heeft Europa de voorwaarden voor een perfecte storm in het Midden Oosten geschapen. De opkomst van het nazisme gevolgd door de *shoah* en de vluchtende Joden heeft de toestand in Palestina onmogelijk gemaakt.

Was het verstandig een staat uit te roepen voor de Joden in een voor hen vijandig (islamitisch) gebied? De dekolonisatie was volop bezig, de grootmachten stonden nog tegenover elkaar in een Koude Oorlog. Een verwoestende Tweede Wereldoorlog en het mededogen voor de Joden na de *shoah* heeft dit mogelijk gemaakt.

Israël heeft gefaald.

Kan Israël met 'alle zonden van Israël' beladen worden? De recente verharding van de politieke ideologie in Israël verhindert begrip en mededogen voor de Palestijnen. De voortschrijdende kolonisatie van de West Bank, waarbij sommige dorpen militaire forten geworden zijn, is een stap in het verder onmogelijk maken van een oplossing.

De Israëli hebben als excuus dat ze als minderheid in een vijandige omgeving steeds hebben moeten handelen in de wetenschap dat één enkele nederlaag het einde van hun staat zou hebben betekend, zodat elk teken van al dan niet schijnbare zwakte onmogelijk was. Ze hebben de verdienste dat ze in een weinig ontwikkelde wereld, binnen een democratisch kader, in korte tijd een bloeiende gemeenschap tot stand hebben gebracht met een hoog technologische industrie en een bloeiende landbouw.

De Arabische wereld heeft gefaald.

De Arabische landen hebben zich nooit veel bekommerd om het lot van de Palestijnen maar hebben er alles aan gedaan om Palestijns land in bezit te krijgen. Ze deden dat zonder zich verder te bekommeren om de Palestijnen die daar woonden, integendeel ze hebben de mensen in die gebieden rechteloos en stateloos gemaakt. Bovendien heeft de Arabische wereld de eeuwenoude en bloeiende Joodse diaspora doen verdwijnen via vervolgingen, pogroms en, sinds het ontstaan van Israël, door een uiterst vijandige houding tegenover de Joden die al zo veel eeuwen in hun gebied woonden.

De Palestijnen hebben gefaald.

Ze waren sterk verdeeld in een onderlinge machtsstrijd: PLO, Palestijnse Autoriteit, Hamas, Hezbollah, ... Ze hebben de geboden kansen niet benut en zijn vervallen in corruptie en terrorisme in Israël en de hele wereld om hun politieke doelen te bereiken. Toch blijven ze rekenen op de internationale gemeenschap voor hulp.

¹⁴ Zie: <https://www.amnesty-international.be/apartheid-palestijnen>

Laat ons hopen dat de opnieuw verwoestende oorlog, onverhoopte kansen zal bieden aan enige verbetering in een schrijnende en gevaarlijke toestand die niet van het wereldtoneel was en is weg te slaan en die het lot van zo veel gewone mensen hypothekeert.

Maar ik blijf, ondanks de hoop, erg somber gestemd.

(November 2023)

*Er blijven een groot aantal onbeantwoorde vragen. Waarop rekende Hamas met het bloedbad op 7 oktober op de feestende jeugd van Israël? Waarom lokten ze deze zware en meedogenloze reactie van de Israëli uit? Wist de Mosad hiervan? Had Israël én Hamas in hun machtsstrijd een casus belli nodig? Waarom moeten hiervoor (weer) zoveel kinderen sterven? En meer: **In welke mate zitten Iran en Rusland achter dit conflict?** (LVdS)*

Kolonel Vlieger o.r. **Jean Bauweraerts**, ir. was van 1985 tot '89 bevelhebber van de vliegbasis Kleine Brogel. Op 46 jarige leeftijd verliet hij de luchtmacht om een verdere loopbaan in de burgerwereld uit te bouwen. Hij werd o.a. **CEO van Telindus Networks** en Algemeen Directeur van European Geographic Technologies voor Frankrijk en Benelux. Hij is ereburger van de stad Peer. Het bovenstaand artikel is een door de redactie aangepaste versie van wat op 6 december 2023 verscheen in www.dwarsliggers.eu

LEZINGEN DOOR EXPERT INLICHTINGSDIENSTEN EN VEILIGHEID

Prof. Dr. **Kenneth Lasoen**, lid van Mars & Mercurius Club Brabant

Er bestaat een wereld, die bevolkt is met organisaties waarvan we de naam soms kennen maar niet écht weten wat er daarin en vooral daardoor gebeurt. Het is de wereld van de spionage en de contra-spionage, de wereld van de 'geheime diensten'. De mensen die daarin werken schuwen de publiciteit. In actiefilms worden ze opgevoerd met een sausje, waarbij een flinke schep zout nodig is. Regelmatig horen en lezen we dat onze Clubs zoeken naar een gereputeerde spreker met onderwerpen, die iedereen kunnen interesseren. We hebben de eer u een expert terzake voor te stellen. Op vraag van de redactie zond hij de onderstaande tekst. (LVdS)

Kenneth Lasoen (°1985) komt uit een muzikale familie maar hij koos, in tegenstelling tot zijn broer Wim, componist, dirigent en muziekpedagoog en zijn zus, de bekende drumster Isolde, voor **geschiedenis**. Enkele jaren na zijn studies oude geschiedenis aan de universiteiten van Gent en Leuven trok hij naar Londen en de **universiteit van Cambridge** om een master inlichtingen- en veiligheidsstudies te behalen. Hij is ook alumnus van de Hoge Studies Veiligheid en Defensie (sessie 2019-2020) aan het Koninklijk Hoger Instituut voor Defensie, campus Koninklijke Militaire School.

Sindsdien legt Kenneth zich toe op de studie van **geheime diensten**, en onderzoekt hij ook actuele internationale veiligheidskwesties. Hij is gespecialiseerd in **counterintelligence**, **hybride dreigingen**, en **inlichtingenanalyse**. Hij heeft over deze onderwerpen talloze publicaties, o.a. in Knack, in hoogstaande wetenschappelijke tijdschriften, waaronder dat van de CIA, *Studies in Intelligence*. Zijn brede kennis van inlichtingen en veiligheid past hij toe als docent van de vakken 'Intelligence' en 'Actuele veiligheidsvraagstukken' aan de Universiteit Antwerpen en hij geeft ook les bij bepaalde Europese inlichtingendiensten. Hij sprak ons parlement toe als expert

en is meer en meer te vinden op het jaarnaal, *Terzake*, en *De Afspraak*.

Kenneth was gastprofessor 'Conflict & veiligheid' aan de **Universiteit Utrecht**, heeft gewerkt als nationaal veiligheidsadviseur bij Vooruit en als onderzoeker bij het Nederlands Instituut voor internationale betrekkingen

Clingendael in Den Haag. Zijn bestseller *Geheim België. Geschiedenis van de inlichtingendiensten 1830-2022* verscheen in 2020 bij Lannoo en is al aan de derde druk toe.

Prof. Lasoen verzorgt lezingen over inlichtingen en internationale veiligheid (NL-ENG-FR). Hij kan gevraagd worden over volgende onderwerpen of om een specifieke lezing te verzorgen:

Geschiedenis van de Belgische inlichtingen- en veiligheidsdiensten:

De lezing over het boek *Geheim België*, waarin een overzicht wordt gegeven van de geschiedenis van de Belgische geheime diensten Veiligheid van de Staat (VSSE) en de militaire Algemene Dienst Inlichting en Veiligheid (ADIV). Kenneth Lasoen behandelt deze geschiedenis van de oprichting in 1830 tot vandaag, of kan tijdens de lezing inzoomen op een specifieke periode of hoofdstuk.

Andere gespecialiseerde lezingen:

Contraspionage: Wat is contraspionage en wat komt er allemaal bij kijken? Hoe werkt het en welke zijn de hedendaagse uitdagingen?

Cyber defence: Deze lezing behandelt het nieuwe domein cyber en vooral de strategische dimensies offensieve cyber operaties en de rol van inlichtingen in cyberdefensie.

Wereldgeschiedenis van geheime diensten: Een overzicht van spionage en inlichtingenwerk doorheen de eeuwen en de rol die het gespeeld heeft in de wereldgeschiedenis, van de prehistorie tot nu.

Economische spionage: Tijdens de lezing over economische spionage wordt ingegaan op het concept private inlichtingendiensten en hun activiteiten in het kader van wetenschappelijk en technologisch potentieel van een natie. De verschillende soorten economische inlichtingen komen aan bod, welke sectoren doelwit zijn en hoe buitenlandse inlichtingendiensten kennisveiligheid bedreigen.

Activiteiten van Chinese en Russische inlichtingendiensten: De Russische en Chinese geheime diensten gelden als de meest actieve ter wereld. Over welke diensten gaat het en welke belangen dienen zij en waarom? De lezing focust op de activiteiten tegen de EU en het Westen.

Inmenging: Ongeoorloofde inmenging in de binnenlandse politiek door buitenlandse mogendheden is een actueel onderwerp. Wat is dit fenomeen, hoe gaat het in zijn werk en wat valt er te ondernemen om dit tegen te gaan?

Contraterreur: Terrorisme is nooit verdwenen. Deze lezing behandelt de rol van inlichtingen in contraterreur en bekijkt de moeilijkheden en uitdagingen.

Hybride oorlogvoering: De internationale politiek wordt steeds vaker geconfronteerd met het fenomeen hybride oorlogvoering door andere mogendheden. Wat is het, welke vormen nemen deze hybride dreigingen allemaal aan en wat kan er tegen gedaan worden?

Verzameling en analyse van inlichtingen: Hoe worden inlichtingen verzameld? Deze lezing overloopt de vijf disciplines van collectie en gaat in op de analyse van de verzamelde inlichtingen en waarom dat toch vaak fout loopt.

Veiligheid in België en Nederland: Veiligheid, Defensie en inlichtingen vergeleken tussen België en Nederland. Heel wat aspecten aan de Belgische en Nederlandse nationale veiligheid vertonen uiteraard verschillen maar vooral veel gelijkenissen. Deze lezing bekijkt hoe Nederland nationale veiligheid benadert vergeleken met België.

Contact opnemen voor een lezing kan via www.auteurslezingen.be of rechtstreeks: kenneth.lasoen@uantwerpen.be (Maak vooraf goede afspraken over de vergoeding en vervoerskosten.)

CLUB ANTWERPEN – HET KORPSMAAL EN EINDEJAARSRECEPTIE

Foto's van **Georges "Billy" Marcotte**, bestuurslid Club Antwerpen

Korpsmaaltijd in het Hof van Reyen -

18 november 2023

Eindejaarsreceptie in de Royal Yacht Club België – Antwerpen

15 december 2023 – een sfeerbeeld

DE INTENSIEVE OORLOG GEVOERD DOOR POETIN TEGEN OEKRAÏNE

Door: Dr. **Jean Marsia**, redacteur van Mars & Mercurius

Dr. Marsia bewerkt de tweede editie van zijn boek "Een federale constitutie voor de Verenigde Staten van Europa. Waarom en hoe?" (2020) ¹⁵ Hierna, in primeur voor ons tijdschrift, een uittreksel van de voorbereiding van deze bijgewerkte versie van het boek. Het eerste deel van dit hoofdstuk verscheen in ons vorig tijdschrift, van oktober 2023. Hierna vindt u ervan een korte synthese, gemaakt door uw dienaar en wat Al. (LVdS)

Samenvatting van het eerste deel

In 2019 werd de hoop op een betere toekomst voor Europa tenietgedaan door de Covid-19-pandemie, geopolitieke conflicten en economische tegenslagen. Europese leiders zouden moeten streven naar een verenigder Europa om vrede te herstellen, maar verdeeldheid en geopolitieke zwakte belemmeren dit streven. Tijdens internationale besprekingen ontbrak een gezamenlijke Europese vertegenwoordiging, en de herverkiezing van Macron lijkt vooral te danken aan de zwakte van de Franse oppositie. Macron erkent dat een nederlaag van het Russische leger cruciaal is voor democratisering, maar zijn politieke positie in Frankrijk is verzwakt door opkomend extreemrechts en beleidsinconsistenties. Zijn roep om Europese preferentie wordt overschaduwed door eerdere Amerikaanse wapenaankopen, en de Franse terugtrekking uit de Sahel en het falen van het "strategisch kompas" in de EU tonen de uitdagingen van zijn presidentschap en een onzekere politieke toekomst.

Sinds 22 februari 2022 blijkt dat Europese regeringen, defensiestaven en de defensie-industrie niet snel genoeg **capaciteitslacunes** kunnen opvullen. Europese militaire hulp aan Oekraïne is reëel maar inferieur aan wat nodig is, terwijl de VS en het VK meer bijdragen. Toenemende spanningen leidden tot een grotere afhankelijkheid van de VS, aangezien president Biden handiger is dan zijn voorganger.

Poetins gedrag wordt deels verklaard door persoonlijke frustraties en zijn streven naar herstel van Russische invloed. De agressie en annexaties, zoals de Krim in 2014, worden vaak onvoldoende beantwoord door het Westen, wat zijn verdere acties aanmoedigt. Het Westen heeft Poetin overschat en de Oekraïense vastberadenheid en militaire capaciteit onderschat.

President Biden waarschuwde bondgenoten voor een mogelijke Russische aanval op Oekraïne en stuurde defensieve wapens naar het land. Poetins voorstellen aan de VS om NAVO-uitbreiding te voorkomen getuigen van zijn druk op Oekraïne en de EU. De opbouw van Russische troepen rond Oekraïne veroorzaakte zorgen in Europa, maar de bereidheid om Oekraïne te bezetten leek onwaarschijnlijk.

De situatie blijft gespannen, met zorgen over mogelijke escalatie en de reactie van het Westen.

Tweede deel

Op 24 februari 2022 hoopte Poetin Kiev in vier of vijf dagen in te nemen, Zelensky van de macht te verdrijven en Nieuw-Rusland te veroveren. Hij onderwierp Oekraïne aan dodelijke en verwoestende, maar beperkte bombardementen: op de eerste dag van de oorlog vuurde Rusland 160 raketten af op 60 doelen. In Irak vuurden de Amerikanen in 2003 er 850 op één dag af, 2.500 in zeven dagen. In de eerste maand gebruikten de Russen duizend ballistische of kruisraketten, twee derde van hun voorraad.

Poetin bleek van meet af aan een zeer slechte strateeg. Hij koos voor de confrontatie in plaats van de politieke en economische vruchten te plukken van zijn machtsvertoon in 2021. Hij verloor uit het oog dat de Russische Federatie slechts 147 miljoen inwoners heeft en een bruto binnenlands product van 1,71 biljoen dollar, vergelijkbaar met dat van Italië, dat slechts 60 miljoen inwoners heeft. Het zeer kleine aandeel van de industrie en diensten in de Russische economie, omdat Rusland zich beperkt tot het exploiteren van zijn natuurlijke hulpbronnen, verklaart dat Poetin niet de middelen heeft voor zijn agressiebeleid. De industriële basis produceerde niet genoeg gepantserde voertuigen, granaten, drones, ...

¹⁵ Zie: <https://www.filigranes.be/een-federale-constitutie-voor-de-vernigde-staten-van-europa-waarom-en-hoe-?>

Voordat de grondactie werd gelanceerd, zorgde Poetin niet voor controle over het luchtruim. Hoewel de Russische luchtmacht veel meer vliegtuigen heeft dan Oekraïne, is ze nog steeds niet in staat om op een doeltreffende wijze de luchtverdediging uit te schakelen, aanvallen uit te voeren boven het grootste deel van Oekraïne en behoorlijke lucht-grondondersteuning te bieden. Anderzijds worden de Oekraïense luchtmacht en luchtverdediging voortdurend versterkt, dankzij westerse systemen.¹⁶

Poetin heeft onvoldoende logistieke steun georganiseerd: bevoorrading, reparaties en onderhoud van wapensystemen falen. Hij heeft niet voorzien in de nodige middelen voor effectieve en veilige planning, bevelvoering, controle en communicatie. Bij gebrek aan goedwerkende radio's verliep de communicatie van de Russische strijdkrachten via mobiele telefoons die verbonden waren met het Oekraïense telefoonnetwerk, waardoor het mogelijk was om gesprekken af te luisteren, zenders te identificeren en te lokaliseren, vooral generaals en kolonels, die gemakkelijke doelwitten werden.

Begin maart 2022 - Russisch konvooi naar Kiev staat stil

Uit angst voor lekken gaf Poetin zijn orders pas op het laatste moment aan zijn operationele staf, maar de Amerikanen kenden zijn doelstellingen al sinds 2014. De contouren van de Russische plannen waren al sinds medio 2021 bekend en de details ervan sinds begin december. Zo konden de Amerikanen op 12 januari 2022 aan president Zelensky het plan van de Russische parachutisten meedelen voor de verovering van de luchthaven van Hostomel, in de buurt van Kiev, het hoofdkwartier van de Antonovfabriek, waardoor deze aanval op 24 februari kon worden afgeslagen maar de werkplaatsen en vliegtuigen in onderhoud niet konden worden gered van gedeeltelijke vernietiging. De operationele jumbojets die essentieel zijn voor de mobiliteit van de Europese strijdkrachten, konden *in extremis* opstijgen richting Leipzig.

Poetin negeerde het weer: hij viel tien dagen voor de dooi, de 'raspoetitsa', ('de tijd zonder wegen') aan, die landwegen onbegaanbaar maakt, waardoor zware voertuigen het asfaltnetwerk niet kunnen verlaten. Dit is onverklaarbaar vanwege een Rus. In plaats van zijn inspanningen te concentreren, verspreidde hij 160.000 soldaten op 21 assen, verspreid over vier fronten van in totaal 1.000 km, tegen de 700.000 gemobiliseerde Oekraïners. Hij spaarde zijn middelen niet: hij wilde zo snel mogelijk en, koste wat het kost, Kiev, Charkov en Donbass veroveren. Hij heeft geen operationele reserve opgezet, maar in Transnistrië heeft hij het Russische 14de leger paraat gehouden, om de Oekraïense achterhoede te bedreigen, wat Wit-Russische troepen ook doen. Om de morele kracht van de Oekraïners te breken, heeft hij de Russische militaire doctrine toegepast, die voorziet in het ongebreidelde gebruik van geweld, dat aanzet tot het plegen van talloze oorlogsmisdaden. Tot nu toe hebben deze gruweldaden de geest van verzet van de Oekraïners versterkt en de westerse steun gestimuleerd.

Ondanks het duidelijke gebrek aan tactische knowhow in veel Russische eenheden, veroverde Poetin van 24 februari tot 11 maart 8% van het land, naast de Krim en het deel van Donbass dat sinds 2014 bezet is. In het zuiden konden de Russen, die zich op de Krim verzamelden, via de Kertsjbrug, begin maart, in twee richtingen doorbreken: Marioepol en Odessa. De doorbraak werd vergemakkelijkt door het feit dat Cherson zonder slag of stoot werd

¹⁶ Centrum voor Maritieme Analyses, "Russian Combat Air Strengths and Limitations: Lessons from Ukraine" in *Defense-aerospace.com*, https://www.defense-aerospace.com/lessons-from-ukraine-about-russian-combat-air-strengths-and-limitations/?utm_source=mailpoet&utm_medium=email&utm_campaign=les-newslettertotal-dermiers-articles-de-notre-blog-11, 25/4/2023.

ingenomen, haar verdedigers bliezen de bruggen over de Dnjepr niet eens op. De Russen konden 20.000 tot 30.000 troepen inzetten op de rechteroever van de rivier, maar hun opmars naar Odessa, Kryvyi Rih en Mykolaev werd gestopt.

De Russische marine heeft het eilandje Zmiyni, of Slangeneiland, veroverd, dat slechts twee hectare groot is, maar waardoor het westelijke deel van de Zwarte Zee kan worden afgesloten voor zeevaart, als daar luchtafweer- en antischepssystemen worden geïnstalleerd.

Op 24 maart verloor de Russische marine drie amfibische schepen in Berdjansk en een patrouilleboot in Marioepol. Op 13 april bedroegen haar verliezen ongeveer vijftien schepen, waaronder de kruiser *Moskva*. Geraakt door twee Neptunus-raketten, zonk hij twee dagen later.¹⁷

Op 5 april werd duidelijk dat de Oekraïners vijf Russische legers hadden verslagen, maar op 17 mei, bij gebrek aan voorraden en versterkingen, gaven de laatste verdedigers van Marioepol's laatste bolwerk, de versterkte *Azovstal* fabriek, zich over, op bevel van president Zelensky, nadat 12 Russische gevechtsgroepen er hun tanden op hadden stukgebeten.

Toen de omvang van de door de Russen gepleegde oorlogsmisdaden bekend was, voorzagen zo'n veertig landen Oekraïne van al dan niet dodelijk materieel. Op 9 mei ondertekende president Biden een "*Ukraine Democracy Defense Lend-Lease Act of 2022*", geïnspireerd op de Act van 1941.

Begin april trok Poetin zijn eenheden, waarvan er vele sterk waren uitgedund, terug naar Rusland of Wit-Rusland uit de regio Kiev, de noordelijke en noordoostelijke sectoren van het land en de regio Mykolaev in het zuiden. Hij vulde hun aantal manschappen aan en hergroepeerde hen in de oblast Volgograd, en beval hen vervolgens de verovering van Donbass te voltooien. Daarbij paste hij toch één van de regels van de krijgskunst toe: het behouden van een zekere vrijheid van handelen.

Toen vielen de Russen aan in de oblast Loehansk, op een smal front, met overweldigende artilleriesteun: ze stelden bijna 2.000 houwtisers op, die per dag 50.000 152 mm-granaten afvuurden, maar ze konden slechts heel langzaam en ten koste van zeer zware verliezen vorderen, zonder de Oekraïense eenheden te kunnen vernietigen. Die ontzetten Severodonetsk op 24 juni en Lysychansk op 3 juli. In de Donetsk-zijde braken op 9 mei de Wagner-groep en de Tsjetsjenen door in Popasna, maar zij konden dit succes niet exploiteren.

Om de oorlog te verkorten, had het Westen al in april-juni van het jaar 2022 moeten beslissen over de levering van westerse gevechtsvoertuigen en straaljagers, evenals bijbehorende munitie, luchtafweer, antiraket en langeafstandsraketten, omdat zich vertrouwd maken met hun gebruik, evenals hun logistiek oprichten, tijd kost. Dit zou Oekraïne in staat hebben gesteld zich beter te verdedigen tegen ballistische of kruisraketten, langeafstandsbommenwerpers en Russische raketschepen. Dit zou de Russen hebben verhinderd om vanaf november 2022 hun troepen

¹⁷ Zie Michel Goya, " Soixante-quatrième jour : état des forces et perspectives " in *Le Grand Continent*, <https://legrandcontinent.eu/fr/2022/04/28/soixante-quatrieme-jour-etat-des-forces-et-perspectives/>, 28/4/2022 en Michel Goya, " Point de situation des opérations en Ukraine 8 mai 2022 " in *La voie de l'épée*, <https://lavoiedelepee.blogspot.com>, 8/5/2022.

opnieuw op te bouwen, hun verdediging te versterken en hun winteroffensieven richting Kreminna, Bachmoet, Avdiivka en Vuhledar te hervatten.

Sinds 21 april 2022 ontvingen de Oekraïners de eerste Amerikaanse 155 mm houwitser, waarvan het bereik en de nauwkeurigheid groter zijn dan die van de Russische 152 mm houwitser, met name dankzij de M982 Excalibur-granaten van Raytheon en BAE Systems AB, geleid door GPS en inertiael platform: ze slaan met precisie toe tot 40 km ver. Daarom werd het eilandje Zmiyni, of **Slangeneiland**, gelegen op 35 kilometer van de Oekraïense kust, op 30 juni door de Russen geëvacueerd. Samen met de verliezen van de Russische marine droeg dit bij aan het gedeeltelijke herstel van de vrijheid van scheepvaart van Oekraïense havens naar de Middellandse Zee en de hervatting van de export van landbouwproducten, tot juli 2023.

De Europeanen, Amerikanen en Britten leverden vervolgens andere houwitser, luchtafweertanks, uitgerust met 35 mm kanonnen en meerdere raketwerpers, evenals munitie waarmee ze tot 80 km nauwkeurig konden vuren,¹⁸ maar geen munitie met een dracht tot 300 km, zodat de Oekraïners niet te ver in Rusland konden toeslaan en een escalatie uitlokken. Zo uitgerust, was Oekraïne in augustus 2022 in staat om te winnen: er waren veel minder verliezen geweest, men had ze kunnen compenseren en nieuwe brigades kunnen oprichten. Daarom verordende Poetin in oktober een gedeeltelijke mobilisatie, omdat de werving van vrijwilligers in het voorjaar slechts 40% van de gewenste 134.000 soldaten had aangetrokken, wat onvoldoende was om zijn verliezen te compenseren. In een poging zijn gezicht te redden, annexeerde hij de separatistische republieken Donbass en andere veroverde gebieden, waarvan sommige snel werden bevrijd, bij Rusland.¹⁹

Op 6 september 2022 viel Oekraïne 50 km ten zuiden van Charkov oostwaarts een front aan, dat de Russen ongedekt hadden gelaten om Cherson te beschermen. De Oekraïners braken door de Russische verdediging en bevrijdden vervolgens in drie dagen Balaklija,²⁰ en vervolgens Izium. Op 1 oktober zaten Russische eenheden, waarvan de meeste al erg zwaar te lijden hadden, vast in Lyman,²¹ omdat Poetin hun terugtrekking verbood. Door de Oekraïense doorbraak konden de Russische posities worden verbroken. Op 11 november werd de oostelijke oblast Charkov, meer dan 12.000 km², bevrijd, maar door een gebrek aan uitrusting en munitie slaagden de Oekraïners er niet in om, voorbij Svatove en Kreminna, tot Loehansk door te stoten.

In het zuiden isoleerden de Oekraïners, bij middel van langeafstandsartilleriebeschietingen op bruggen over de Dnjepr, de Russen op de rechteroever van de rivier en vernietigden vervolgens hun commandoposten en voorraden,

¹⁸ Eind september 2022, hadden de Amerikanen Oekraïne voor meer dan 17,5 miljard dollars aan defensiematerieel gegeven, waaronder 20 Mi-17 helikopters, 34 HIMARS meerdere raketwerpers, kustverdedigingssschepen, 146 houwitser en 276 tractorvoertuigen, 155 en 105 mm granaten, waaronder Excalibur-granaten, 200 M113, 100 gepantserde voertuigen, 200 hinderlaagbeschermd voertuigen, Puma-drones, 700 Switchblade-drones, 700 Phoenix Ghost-drones, HARM-antistralingsraketten, 2 kustverdedigingsharpoonsystemen, 8 luchtafweersystemen, 1.400 luchtafweerraketten Stinger, 8.500 Javelin antitankraketten, 32.000 antitanksystemen, 10.000 handvuurwapens en granaatwerpers, 75.000 helmen en kogelvrije vesten, 50 tegenbatterijradars, 4 mortierradars, lasergeleide raketwerpersystemen, elektronische oorlogsvoeringssystemen, 60 miljoen patronen voor handvuurwapens, Claymore antipersoonsmijnen, C-4 explosieven, beveiligde telecommunicatiesystemen, nachtkijkers, optische systemen, afstandsmeters, commerciële satellietdiensten, ontmijningsystemen, medische apparatuur, veldapparatuur en reserveonderdelen. Zie Lee Ferran, "From HIMARS to helos: What the US has given Ukraine" in *Brekende verdediging*, https://breakingdefense.com/2022/10/from-himars-to-helos-what-the-us-has-given-ukraine-graphic/?utm_campaign=BD%20Daily&utm_medium=email&_hsmi=228213778&_hsenc=p2ANqtz---XDKfVnaLsa6MQuuW2CanEw1WkWS1vwLSe_mhDJV1lYpT14YQtP4oJK2-lqdPPOKnMtjb8S6XxJQlujNViamOrPmEg&utm_content=228213778&utm_source=hs_email, 3/10/2022; Joe Gould, "Pentagon stuurt Excalibur geleide artillerie, meer HIMARS naar Oekraïne" in *Defense News*, https://www.defensenews.com/pentagon/2022/10/04/pentagon-sending-excalibur-guided-artillery-more-himars-to-ukraine/?utm_source=sailthru&utm_medium=email&utm_campaign=air-dnr, 4/10/2022.

¹⁹ Zie Reuben Johnson, Aaron Mehta, Flimsy numbers and sparks of protest: How Putin's mobilization may end up another miscalculation" in *Breaking Defense* https://breakingdefense.com/2022/09/flimsy-numbers-and-sparks-of-protest-how-putins-mobilization-may-end-up-another-miscalculation/?_ga=2.73888466.1756889272.1663600488-942942739.1625582143&utm_campaign=BD%20Daily&utm_medium=email&_hsmi=226865090&_hsenc=p2ANqtz-9mtxghHgNWP1kFRv7QiD5KkY8Z3leMcdxUfHj1t8HzlUpHqtQk44v-x79BHcCL9Dek8RafsB0midq1-qsDmQbTY8HP1g&utm_content=226865090&utm_source=hs_email, 21/9/2022.

²⁰ Zie sn, "In Kharkiv region, Ukraine Army advances 50 km in three days" in *Ukrinform*, <https://www.ukrinform.net/rubric-ato/3567530-in-kharkiv-region-ukraine-army-advances-50-km-in-three-days.html>, 9/9/2022.

²¹ Zie Patrick Schlereth, "Die ukrainischen Truppen haben in der strategisch wichtigen Stadt Lyman im Gebiet Donezk nach eigenen Angaben rund 5000 russische Soldaten eingekesselt" In *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, <https://www.faz.net/aktuell/politik/ukraine-liveticker-offenbar-5000-russische-soldaten-in-lyman-eingekreist-18134628.html>, 1/10/2022.

vooral brandstof en munitie. Daarna hebben ze deze gestaag verdrongen, om de eigen verliezen te beperken.²² Op 11 november, toen de Russen zich een dag eerder hadden teruggetrokken uit hun nu onhoudbare posities, was de stad Cherson bevrijd. De Russen vernietigden de resterende weg- en spoorbruggen over de Dnjepr, waardoor het moeilijk werd om de rivier over te steken en de opmars naar de Krim voort te zetten.

In Rusland laten verzetsstrijders, gesteund door Oekraïense speciale eenheden, vaker dan in voorgaande jaren treinen ontsporen en blazen ze bruggen op. Groepen Russen die het Oekraïense leger steunen, doen invallen in het grensgebied, waaronder de oblast Belgorod. In de bezette zone zijn tientallen aanvallen gericht op Russische autoriteiten of collaborateurs.²³ *Saky Air Base*²⁴ op de Krim werd in september aangevallen, waarbij Russische gevechtsvliegtuigen verder van het front werden ingezet. Op 29 oktober 2022 vielen Oekraïense marinedrones de Russische Zwarte Zeevloot aan in Sebastopol.

Om de ultranationalisten politieke garanties te bieden en zijn militaire mislukkingen te minimaliseren, beval Poetin in het najaar van 2022 meer massale luchtaanvallen op steden en vooral op elektriciteits- en verwarmingsnetwerken, om de winter harder te maken voor Oekraïners en om het Oekraïense leger ertoe aan te zetten het front minder te beschermen. Op 10 oktober lanceerde Rusland, volgens Zelensky, 84 raketten en 24 zelfmoorddrones op Oekraïne, waarvan er 43 werden neergeschoten. In totaal werden 23 steden getroffen. Dit waren kruis- of ballistische raketten, Iraanse Shahed-136's, sluipende munitie met een geschat bereik van 2.500 kilometer, gelanceerd vanaf Russisch grondgebied en de geannexeerde Krim of door bommenwerpers, of vanuit Wit-Rusland, of vanaf Russische schepen die in de Zwarte Zee opereerden.

Vanaf november 2022 beperkte de komst van westerse langeafstandslucht- en raketverdedigingssystemen geleidelijk de effectiviteit van Russische luchtaanvallen. Op 9 maart 2023 bijvoorbeeld verzadigden 80 Russische raketten en drones het raketafweersysteem gedeeltelijk, maar 38 raketten en drones werden neergeschoten. In de nacht van 25 mei 2023 werd Oekraïne aangevallen met 36 Iraanse Shahed-drones. Ze werden allemaal vernietigd. Op 29 mei schoot het Oekraïense leger alle elf Russische Iskander-raketten neer.

Bij het begin van de *raspoetitsa* in het voorjaar van 2023 was de hele wereld getuige van het mislukken van het Russische winteroffensief. Het was beperkt tot een gebied van ongeveer 250 km in de oblast Donetsk, terwijl het front meer dan 1.000 km lang is, en tot kleinschalige, maar elkaar opvolgende aanvallen ondanks zeer hoge verliezen, terwijl Poetin, om zijn verovering van de oblasten Donetsk en Loehansk te voltooien, nog eens 11.300 km² had moeten innemen. Hij mislukte, vanwege een gebrekkige strategie en een tactiek die sinds 1918 achterhaald was,

ook bij gebrek aan voldoende menselijke en materiële capaciteiten. Geavanceerde Russische apparatuur, die het moet opnemen tegen westerse wapensystemen, zoals de T-14 Armata-tank en de 5^e generatie Sukhoi-57-straaljager, is niet opgemerkt in Oekraïne. Daarentegen zijn bijna 800 T-62 tanks (*foto links*), geproduceerd vanaf 1962, opnieuw in gebruik genomen en gemoderniseerd, evenals BTR-50 gepantserde personeelsvoertuigen, daterend uit de jaren 1950, hoewel ze zeer kwetsbaar zijn voor westerse antitankwapens.

Iedereen vraagt zich af hoe dit conflict zich zou kunnen ontwikkelen, wetende dat de uitkomst van een oorlog onzeker is. Elk kamp gebruikt desinformatie en misleiding via mediacommunicatie en animatie van sociale netwerken en

²² Zie Michel Goya, « L'art opératif à l'épreuve de la guerre en Ukraine – 3. La fabrique des Batailles » in La Voie de l'Épée, <https://lavoiedelepee.blogspot.com>, 26/9/2022.

²³ Zie Michel Goya, Vers une guerre de corsaires en Ukraine ? in La Voie de l'Épée, <https://lavoiedelepee.blogspot.com>, 10/8/2022.

²⁴ Zie Samantha Lock, Dan Sabbagh, "Russian warplanes destroyed in Crimea airbase attack, satellite images show" in *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/world/2022/aug/11/russian-warplanes-destroyed-in-crimea-saky-airbase-attack-satellite-images-show>, 11/8/2022.

influencers. Inlichtingendiensten en gespecialiseerde blogs proberen de onzekerheid weg te nemen en brengen relevante informatie.²⁵

Rusland heeft een voordeel vanwege zijn omvang, grotere bevolking en grotere middelen, vooral in termen van de uitrustingsvoorraad en productiecapaciteit, maar zijn wapensystemen zijn van een laag technologisch niveau, behalve raketten, drones en elektronische oorlogsvoering. De Russische bewapening is gestandaardiseerd, waardoor bemanningen interoperabel worden en de logistieke ketens, met name de levering van munitie, worden vereenvoudigd. De Russische artillerie heeft nog steeds veel stukken, maar ze moet haar granaatverbruik aanpassen aan de Russische productie en de bevoorrading door de bondgenoten. In september 2022 werd een mobilisatie afgekondigd om de zware verliezen van de strijdkrachten goed te maken. Bovendien stelt de dienstplicht de Russen in staat om de verdediging van hun grondgebied operationeel te houden. Het is het Poetiniaanse systeem dat Rusland verzwakt. Als het zou instorten, zou het Russische militaire apparaat kunnen volgen, zoals in 1917.

Oekraïne heeft strijdkrachten, een Nationale Garde en een Territoriale Garde, waarvan de opdrachten in de loop van de tijd evolueren, afhankelijk van hun opleiding en krijgsvaardigheid. Ze worden geregenereerd waar en wanneer dat nodig is. Hun morele kracht is superieur aan die van de Russen, maar hun logistieke ketens zijn ongelooflijk complex. Het leger, oorspronkelijk uitgerust met Sovjetmaterieel, kan rekenen op aanzienlijke hulp in de vorm van zeer disparate, maar hoogtechnologische westerse uitrusting. Het ontbrak echter aan tijd om het gebruik ervan volledig onder de knie te krijgen. De hoeveelheid ontvangen munitie is onvoldoende: de westerse industriële en technologische basis heeft zich niet zo snel aangepast aan oorlogstijd als die van de Russen. Het zwakke punt van Oekraïne is de cohesie van het westerse bondgenootschap: als ze verzwakt, zullen de Oekraïners minder snel hun doelen bereiken.

Het Westen probeert Rusland en de Chinese coalitie te verzwakken door middel van economische sancties en diplomatiek isolement. Om te voorkomen dat een zegevierend Russisch leger een ander Europees land aanvalt, biedt het Westen materiële hulp aan Oekraïne, met als doel de terugtrekking, uitputting of vernietiging van het Russische expeditieleger. Daarom werden, in het voorjaar van 2023, 230 tanks en 1.550 pantservoertuigen geschonken. Hierdoor kon Oekraïne nieuwe brigades²⁶ opzetten die munitie en basistraining kregen, maar onvoldoende voor massale aanvallen.²⁷ Met 155 mm artillerie, meerdere raketwerpers en middellange-afstandsraketten, zoals MBDA's Storm Shadow / Scalp,²⁸ konden de Russische commandostructuur en bevoorradinglijnen getroffen worden, en enkele van de bruggen die de Krim met het vasteland verbinden beschadigd of vernietigd worden. Dit is de voorwaarde voor de intensivering van het Oekraïense tegenoffensief. De Russen proberen ook, door middel van diepe aanvallen, het commando te verstoren en voorraden en logistieke routes te vernietigen in Oekraïne.

De Oekraïense tegenaanvallen werden voorbereid in Wiesbaden, waarbij verschillende scenario's werden gesimuleerd op de computers van het hoofdkwartier van de Amerikaanse troepen voor Europa en Afrika. Op 2 maart noemde de voorzitter van de *Joint Chiefs of Staff* van de Verenigde Staten van Amerika ze "wargames" bedoeld om

²⁵ Zie o. m. de hoorzitting in de Commissie Nationale Defensie en Krijgsmacht van de Franse Nationale Vergadering van luitenant-generaal Jacques Langlade de Montgros, Directeur van de Militaire Inlichtingendiensten, https://www.assemblee-nationale.fr/dyn/16/comptes-rendus/cion_def/116cion_def2223094_compte-rendu, 12/7/2023 ; de *Updates on Ukraine* van Defense Intelligence, op <https://twitter.com/DefenceHQ>; de *Russian Offensive Campaign Assessments* van het Institute for the study of war op <https://www.understandingwar.org/background/russian-offensive-campaign-assessment-august-7-2023>; Michel Goya, « Des chiffres et des êtres » in *La Voie de l'épée*, <https://lavoiedelepee.blogspot.com>, 31/7/2023.

²⁶ Norman M. Wade, *The Joint Forces Operations and Doctrine (2e ed.)*, Lakeland, De Bliksempers, 2009.

²⁷ Zie Persconferentie van NAVO-secretaris-generaal Jens Stoltenberg en de premier van Luxemburg, Xavier Bettel, https://www.nato.int/cps/ru/natohq/opinions_214221.htm, 27/4/2023. Bijvoorbeeld de 37^e Infanteriebrigade, uitgerust met AMX-10 Tanks, werd opgeleid in het kamp van Canjuers, in de Var. Het doel is om Berdjansk te bereiken, aan de Zee van Azov. Zie sn, « Sur le front de Donetsk avec la 37e brigade d'infanterie » (Aan het front van Donetsk met de 37e infanteriebrigade) in *Le Figaro*, 19/7/2023, blz.

²⁸ Zie Laurent Lagneau, « Le Royaume-Uni va livrer à l'Ukraine des missiles de croisière Storm Shadow / SCALP » (UK gaat Storm Shadow kruisraketten leveren aan Oekraïne) in *Zone militaire opex360.com*, <https://www.opex360.com/2023/05/11/le-royaume-uni-va-livrer-a-lukraine-des-missiles-de-croisiere-storm-shadow-scalp/>, 11/5/2023.

de Oekraïense generale staf te helpen.²⁹ Het Oekraïense tegenoffensief dat op 4 juni 2023 werd gelanceerd, profiteerde dan ook niet van een verrassingseffect. De Russen hadden tijd om hun verdedigingssysteem te perfectioneren. Om de Donbass en het Zuiden te bevrijden moesten in de zomer van 2023 de zeer sterke Russische verdedigingslijnes doorbroken worden, die bestaan uit loopgraven, mijnevelden, antitankgrachten, drakentanden, verdedigd door een grote infanterie en sterk ondersteund door een formidabele artillerie. Dit blijft een moeilijke opdracht, zelfs na het isoleren van Russische troepen, het aanvallen van hun commandoposten en het afsnijden van hun bevoorradingslijnen met artillerievuur, omdat Oekraïense grondtroepen weinig luchtsteun hebben.

Om een maximum aan Oekraïense middelen vast te pinnen, vielen de Russen aan vanuit oblast Loehansk richting Kupiansk, tussen Kreminna en de Russische grens. Op de rest van de frontlinie, ruim 900 kilometer lang, zijn ze in het defensief.

Om een maximum aan Russische middelen vast te houden, omdat geen van deze acties het vijandelijke front lijkt te kunnen doorbreken met een kans op exploitatie, proberen de Oekraïners Bachmoet te omsingelen en, in de Dnjepr-delta, kleine bruggenhoofden te bouwen op de linkeroever van de rivier, wat een moeilijk te overwinnen obstakel blijft, ook na de gedeeltelijke vernietiging van de Nova Kakhova-dam.

Met betrekking tot het einde van de oorlog, is een **eerste hypothese** de overwinning van Oekraïne. De kleine Oekraïense opmars naar het zuiden in de zomer van 2023 zou, indien geconsolideerd, de Oekraïners in staat kunnen stellen om het door Rusland binnengevallen grondgebied in tweeën te delen, door Tokmak en vervolgens Melitopol of zelfs Bardijsk te heroveren. De Oekraïners zijn echter nog niet het best verdedigde gebied genaderd, ze bevinden zich in het dekkingsgebied en de Russen verzetten zich niet alleen, ze voeren ook tegenaanvallen uit.

Om een doorbraak te forceren zouden de Oekraïners over vuursteun met artillerie of luchtmiddelen moeten beschikken, die drie keer meer is dan die van de Russen, terwijl de Russen momenteel een 2-1 overwicht hebben. Dit verklaart de levering door de Amerikanen van 155 mm granaten met clustermunitie, omdat ze geen andere meer kunnen geven, en van raketten met een bereik van 300 km door de Britten en de Fransen. Het feit dat het Westen zo lang heeft getalmd om Oekraïne te voorzien van de wapens die het nodig heeft, vooral vliegtuigen, en om zijn

munitieproductie met een factor 5 of 10 op te drijven, heeft het verlies aan mensenlevens in Oekraïne aanzienlijk vergroot.³⁰ Aangezien Oekraïne pas in 2024 over F-16 vliegtuigen zal beschikken, was het niet in staat om de lucht-land gevechtstactieken van de NAVO toe te passen voor het zomeroffensief van 2023.

Om daarentegen **de Krim** te bevrijden, zal niet meer strijd moeten gevoerd worden dan voor de bevrijding van de rechteroever van de Dnjepr: de wegen die ernaartoe leiden hebben slechts een paar bruggen, waaronder die bij Kerch en Tchongar, die al door Oekraïense raketten getroffen werden. Zodra hun aanvoerlijnen zijn doorgesneden, zullen de Russen vluchten. Ondanks de propaganda zien ze hun leger de nederlaag lijden. Volgens het opiniepeilingsinstituut Levada daalde de steun voor de 'speciale militaire operatie' tussen mei 2022 en juli 2023 van 73% naar 53%.³¹

²⁹ Zie Cédric Pietralunga, « L'Ukraine prépare sa contre-offensive avec des « wargames » organisés par le Pentagone » (Oekraïne bereidt zijn tegenoffensief met "wargames" georganiseerd door de Pentagon) in Le Monde, https://www.lemonde.fr/international/article/2023/03/08/l-ukraine-prepare-sa-contre-offensive-avec-des-wargames-organises-par-le-pentagone_6164572_3210.html, 8/3/2023.

³⁰ Zie Michel Goya, "Le salut est dans l'obus" (De redding ligt in de granaat) in *La Voie de l'Épée*, <https://lavoiedelepee.blogspot.com>, 7/8/2023.

³¹ Zie Belga, "Zware brand op strategische brug tussen de Krim en Rusland" in *De Standaard*, https://www.standaard.be/cnt/dmf20221008_92223858, 8/10/2022; AFP "Guerre en Ukraine : un important incendie dû à une voiture piégée paralyse le pont de Crimée, stratégique pour la Russie" (Oorlog in

Een andere hypothese: geen van de twee oorlogvoerende partijen slaagt erin de vijandelijke lijnen te doorbreken, of stort in. In dit geval zou de oorlog kunnen voortduren tot 2024 of zelfs 2025. De legers die sinds 24 februari 2022 tegenover elkaar staan, lijken door de geleden verliezen, vrijwel geheel te zijn vernieuwd. Russische en Oekraïense tactieken zijn sindsdien voortdurend verbeterd, evenals de wapensystemen, waarvan sommige snel verouderd raken. Zo is de Turkse Bayraktar TB2-drone, die een jaar geleden effectief was, het niet langer, omdat de Russen een afweer hebben gevonden.

Het is nooit te vroeg om vooruit te kijken, naar de naoorlogse periode, want elk conflict eindigt in onderhandelingen.

Sinds 1991 willen de meeste Oekraïners, zelfs de Russischtaligen, geen deel uitmaken van de Russische Federatie. Ze willen leven in een onafhankelijke, vrije en Europese Staat. De Oekraïense jeugd offert haar gezondheid en zelfs leven op, zodat Oekraïne weer vrij wordt, hersteld in zijn territoriale integriteit, die in 1991 werd erkend, omdat de gehechtheid aan het thuisland en zijn waarden sterk is. Ze vechten voor de toekomst van zichzelf en hun kinderen. Geconfronteerd met de invasie veranderde president Zelensky³² in een 'staatsman'. Door te weigeren Kiev te verlaten, door relevant te communiceren, door oordeelkundig en offensief gebruik te maken van alle beschikbare vectoren, kanalen en netwerken, was hij in staat om het Oekraïense verzet bewonderenswaardig strijdlustig te maken. De hele wereld heeft begrepen dat de Oekraïners hun soevereiniteit willen behouden, waar nodig, herstellen, de Russische troepen eruit willen schoppen en hun mogelijke terugkeer willen voorkomen.³³

Oekraïne blijft een onvolmaakte democratie, maar ze is wendbaar en intelligent, en haar motivatie is hoog. De Oekraïners zouden dus moeten zegevieren, maar elke dag die voorbijaat, draagt bij aan hun onnoemelijk lijden. Hun felle, heldhaftige verzet, hun veerkracht, hun bereidheid om zichzelf te verdedigen en te winnen is bewonderenswaardig. Helaas kon dit niet voorkomen dat miljoenen Oekraïense burgers, velen van hen vrouwen en kinderen, te maken kregen met extreem geweld, wreedheden, terreur, rouw, ballingschap en zelfs deportatie. De Oekraïense samenleving zal veel tijd en een genereuze hulp nodig hebben om hiervan te herstellen.

Net als na de Tweede Wereldoorlog zullen oorlogsmisdaden in Oekraïne bestraft moeten worden. Het Internationaal Strafhof kan niet toestaan dat tienduizenden misdaden tegen de menselijkheid en oorlogsmisdaden begaan door Russische leiders, militairen en huurlingen ongestraft blijven. Deze misdaden zijn gedocumenteerd. Ze gaan van de vernietiging van weg-, spoor- en energie-infrastructuur, waaronder de Nova Kakhova-dam, fabrieken, scholen, woningen, treinstations, ziekenhuizen, musea en historische monumenten tot misdaden tegen mensen. Totalitaire onderdrukking in de bezette gebieden maakt gebruik van marteling van verzetsstrijders, gewone tegenstanders, familieleden van Oekraïense militairen en Krim-Tataren. De Russen vermoorden militaire gevangenen en burgers. Om de bezette gebieden te russificeren, werden honderden kinderen en adolescenten van hun families weggerukt door een barbaarse bezetter, die deze jongeren naar Rusland bracht en hen wil indoctrineren.

Veel Europeanen zijn zeer gefrustreerd over de relatieve passiviteit van de NAVO en de EU tegenover deze agressie. Deze Europeanen zijn boos, maar niet verbaasd: ze weten dat onze actiemogelijkheden beperkt zijn en dat onze troepen afstandelijk bleven bij de bloedbaden in Vukovar en Sarajevo, en dat ze de Rwandezes aan een wreed lot hebben overgelaten.

Blijft Vladimir Vladimirovich Poetin vrij tot aan zijn dood? Op 3 maart 2023 opende de aanklager van het Internationaal Strafhof, met de steun van 40 lidStaten van het Handvest van het Hof, een onderzoek naar de tientallen oorlogsmisdaden die in Oekraïne zijn gepleegd. Carla Del Ponte, die aanklager was van de Internationale

Oekraïne: een zware brand door een bomauto verlamt de voor Rusland strategische Krimbrug) in *La Libre*, <https://www.lalibre.be/international/europe/guerre-ukraine-russie/2022/10/08/guerre-en-ukraine-un-incendie-en-cours-sur-le-pont-de-crimee-qui-relie-la-russie-6TXW5VANIRARHCXGU347LPGUTU/>, 8/10/2022.

³² Laten we niet vergeten dat hij democratisch is gekozen, als onderdeel van een proces dat niet eerlijker en transparanter kon zijn, waarbij de pro-Russische separatisten uiteindelijk ... minder dan 10% van de stemmen kregen.

³³ Zie Piotr Smolair, " Dans la guerre en Ukraine, « l'échec stratégique de la Russie est déjà là »" (In de oorlog in Oekraïne, " is de strategische mislukking van Rusland er al ») in *Le Monde*, https://www.lemonde.fr/international/article/2022/04/29/guerre-en-ukraine-l-echec-strategique-de-la-russie-est-deja-la_6124121_3210.html, 29/4/2022 en Guy Buchsensmidt, « Pourquoi Poutine a déjà perdu ! » (Waarom Poetin al heeft verloren!) in *DiverCite.be*, <https://divercite.be/pourquoi-poutine-a-deja-perdu-par-le-lieutenant-general-e-r-guy-buchsensmidt/?fbclid=IwAR1TC86Uq1uEzuumtFXa2fp6cWqf3vcBegJkmFSFK3-AxYEJTiUoNPnMoA>, 1/5/2022. Luitenant-generaal e.r. Buchsensmidt voerde het bevel over het Eurocorps, hij is vice-voorzitter van de S&D.

Straftribunalen voor het voormalige Joegoslavië en Rwanda, pleit ervoor dat een internationaal arrestatiebevel voor oorlogsmisdaden begaan tijdens de Russische invasie van Oekraïne wordt uitgevaardigd tegen Poetin en vooraanstaande Russische politici en militairen, want dit is het enige bestaande instrument om de dader van een oorlogsmisdaad te arresteren en voor het Internationaal Strafhof te brengen, zoals dat gebeurde met Milosevic.

De afschuwelijke beelden van deze bijna totale oorlog – gelukkig zonder het gebruik tot nu toe van het Russische bacteriologische, radiologische en nucleaire arsenaal, hoewel er beperkt gebruik werd gemaakt van chemische wapens – hebben de publieke opinie bewogen, maar niet voldoende, opdat onze leiders tijdig adequate actie zouden ondernemen. Elke dag die voorbijgaat, getuigt van de hulpeloosheid en lafheid van de Europeanen. Dit bleek met name uit de ongegronde vrees voor een kernoorlog tussen Rusland en de NAVO.

Het conflict in Oekraïne blijft dankzij de afschrikking onder de nucleaire drempel, maar ondermijnt de non-proliferatie. Russische dreigementen om tactische kernwapens te gebruiken in Oekraïne zijn niet erg geloofwaardig, ook al weten we sinds 24 februari 2022 dat Poetin niets geeft om nucleaire veiligheid: hij stationeerde troepen op de site van Tsjernobyl tot 2 april 2022, waarbij veel soldaten werden bestraald. De Zaporizhia-kerncentrale³⁴ die zes reactoren omvat, waardoor het de grootste van Europa is, is sinds maart 2022 bezet door de Russen, in strijd met het aanvullend protocol nr. 1 van 1977 bij de Geneefse Conventies van 1949. De directeur-generaal en experts van het Internationaal Atoomagentschap konden begin september 2022 ter plaatse het risico op smelting van de kern en straling van reactoren evalueren. Op 13 augustus 2023 werd de kerncentrale vanwege veiligheidsredenen volledig stilgelegd. De secretaris-generaal van de VN vroeg tevergeefs om het gebied rond de fabriek te demilitariseren, omdat de Russen daar zware artillerie hebben geïnstalleerd, waaronder meerdere raketwerpers.

Net als in de Suez- (1956), Berlijn- (1961) en Jom Kipoer- (1973) crises, dreigden de Russen met tactische kernwapens in Oekraïne, om druk uit te oefenen op de tegenstander, omdat Rusland 6.255 kernwapens bezit.³⁵ Dat de Russen hun afschrikkingsmacht in een speciale gevechtalarmmodus plaatsten, inclusief de nucleaire, maakte indruk op veel Europeanen, die jodiumtabletten insloegen. Ze weten dat Russische hypersonische raketten, met een bom van 2 megaton, een bereik hebben van 6.000 km.³⁶ Ze zouden door westerse antiraketsystemen kunnen geraken, maar ze lijken zeer onnauwkeurig.³⁷ De Europeanen hadden zich moeten herinneren dat kernwapens sinds 1945 alleen als afschrikmiddel dienen en dat de Russische doctrine 'nucleair vuur' alleen toestaat in het geval van een ballistische raketlancering tegen Rusland of een bondgenoot, het gebruik van een kernwapen door een tegenstander, een aanval op een Russische kernwapensite of een agressie die het bestaan van de Russische Staat bedreigt, want iedereen weet dat een kernoorlog niet gewonnen kan worden.

Genève juni 2021 – “De Minsk akkoorden basis tot ontspanning”

Afschrikking is wederkerig, dankzij de mogelijkheden van ‘wederzijds verzekerde vernietiging’, waarbij elke partij in staat is om de ander te vernietigen, zelfs na een nucleaire aanval, dankzij het deel van de nucleaire strijdkrachten die in staat van paraatheid wordt gehouden. Dit omvat ballistische raketonderzeeërs op patrouille, 1 tot 2 voor Frankrijk, Groot-Brittannië en China, en 5 tot 7 of 8 voor Rusland en de Amerikanen. Het is onwaarschijnlijk dat Poetin, en vooral zijn entourage, het risico zullen nemen van een militaire reactie van de NAVO op basis van artikel 5 van het Verdrag van Washington.

³⁴ Zie Drew Hinshaw, Joe Parkinson, "Russian Army Turns Ukraine's Largest Nuclear Plant into a Military Base" in *De Wall Street Journal*, 5/7/2022.

³⁵ Zie Ronan Le Gleut, Hélène Conway-Mouret, *Europe de la défense, le défi de l'autonomie stratégique*, Rapport d'information du Sénat de France, (*Europese defensie, de uitdaging van strategisch autonomie*, Informatief rapport van de Senaat van Frankrijk), 3/7/2019.

³⁶ Zie AFP, « Moscou déploie son "arme absolue", le missile hypersonique Avangard » (Moskou Implementeert zijn 'absoluut wapen', de Avangard Hypersonische raket" in *La Libre Belgique*, <https://www.lalibre.be/international/europe/2019/12/27/moscou-deploie-son-arme-absolue-le-missile-hypersonique-avangard-U3R7O5VEX5G7NKWNON2NPGLMXQ/>, 27/12/2019.

³⁷ Zie sn, "Russia deploys first hypersonic missiles" in *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/world/2019/dec/27/russia-deploys-first-hypersonic-missiles-nuclear-capable>, 27/12/2019.

Zelfs het gebruik van een tactisch kernwapen tegen Oekraïne zou voor het Westen onaanvaardbaar zijn. Het zou de 4de Wereldoorlog ontketenen, als we de Koude Oorlog als de 3de beschouwen. Het is niet onmogelijk, want Poetin is onvoorspelbaar geworden. Hij houdt weinig rekening met het verlies van mensenlevens en meningen die ingaan tegen de zijne, en die zijn er. Als zijn entourage zijn poging steunde om de voormalige satellieten van de USSR en neutrale Staten tot ongebondenheid te dwingen, maar hij lijkt niet geneigd tot collectieve zelfmoord. In januari 2021 verlengden Biden en Poetin het *New START-verdrag*, acroniem voor *Strategic Arms Reduction Treaty*, met vijf jaar.³⁸ Rusland heeft dit opgeschort. Niettemin heeft het Westen, geconfronteerd met bedreigingen, meer dan gewoonlijk gecommuniceerd over de jaarlijkse oefeningen van zijn nucleaire strijdkrachten, om de bondgenoten gerust te stellen en de paraatheid van de strijdkrachten te verifiëren, zodat hun afschrikingscapaciteit geloofwaardig blijft. Het werkt goed: op 29 oktober 2022 relativeerde Poetin voor de Valdai Club in Moskou zijn opmerkingen over de mogelijkheid om atoomwapens te gebruiken. Zowel in Rusland als in de NAVO staan deze wapens onder een extreme controle. Het risico dat een misrekening of provocatie kan leiden tot het gebruik van kernwapens is dan ook zeer klein.

Elke dag die voorbijgaat, brengt Poetin dichterbij zijn ondergang. Hij beloofde het Russische volk "grootsheid, stabiliteit, veiligheid en uitwissing van de vernedering die de ineenstorting van de USSR met zich bracht". Hij gaf het oorlog, sektarisme en politieke instabiliteit. Hij werd gedwongen zijn oorlogsdoelen terug te schroeven, namelijk de omverwerping van Zelensky, de wurggreep op het industriële deel van Oekraïne en de verzwakking van de NAVO.

Op het internationaal toneel isoleert Poetins koppigheid Rusland. Iran en Noord-Korea leveren het land wapens en munitie. Wit-Rusland, ook, maar sinds februari 2022 doet dit land zijn best om geen oorlog te voeren met Oekraïne. Geen enkel land heeft de wettigheid erkend van de referenda die van 23 tot 27 september 2022 zijn gehouden in de gedeeltelijk bezette oblasten Loehansk, Donetsk, Zaporijjia en Cherson. In de VN-Veiligheidsraad werd een resolutie aangenomen waarin deze annexaties werden veroordeeld met tien stemmen tegen Rusland en vier onthoudingen, van China, India, Brazilië en Gabon. Rusland moest zijn veto gebruiken.³⁹

Rusland kan en mag niet winnen. Het is een gescleroseerde, brutale en slecht bestuurde Staat. Poetin heeft Rusland nog afhankelijk van China gemaakt. Rusland heeft zijn aanwezigheid in Syrië en de oostelijke Middellandse Zee gehandhaafd, maar zijn maritieme aanwezigheid is historisch laag. De door Rusland gecontroleerde ruimte in de Zwarte Zee is gestaag gekrompen, als gevolg van marineverliezen, druk van Oekraïense marine- en luchtdrones en de sluiting van de Bosporus en de Dardanellen voor al het militaire verkeer. Poetin is niet langer in staat om effectief te bemiddelen in het conflict tussen Azerbeidzjan en Armenië. Hij zal de macht moeten opgeven, maar het is onmogelijk om te zeggen wanneer en hoe dit zal gebeuren. Men weet wel wanneer een oorlog begint, maar men weet nooit wanneer en hoe die zal eindigen. Na de nederlaag in Afghanistan, na het ongeluk in Tsjernobyl (Oekraïne!), in 1986, had niemand gedacht dat het einde van de Sovjet-Unie heel dichtbij was: 1991.

Zodra Poetins opvolger is geïnstalleerd - als die tenminste geen oorlogsmisdaden heeft gepleegd - kunnen de betrekkingen van Europa met Rusland worden hervat. Het Westen zal de ontbinding van Poetins aanvalslager moeten eisen, zoals dat voor de *Wehrmacht* is gebeurd, en doordrukken dat de vervanger ervan de waarden, democratische en ethische principes zou overnemen die de *Bundeswehr* te danken heeft aan de Pruisische hervormer, generaal Scharnhorst, evenals aan generaal Wolf von Baudissin, de schepper van de *Innere Führung*, die in 1955 de Duitse soldaat opvatte als een burger in uniform, die zelf en voor anderen kan denken en verantwoordelijk handelt.

Dr. Jean Marsia is kolonel militair administrateur b.d. en studeerde aan de KMS Sociale & Militaire Wetenschappen en aan het Cooremans Instituut Administratieve Wetenschappen. Hij doceerde in de politieke wetenschappen aan de ULBrussel en in de Soc. & Mil. Wet. (KMS). Hij had een rijkgevlude loopbaan en was o.m. directeur academisch onderwijs en militair docent in de KMS.

³⁸ Zie André Dumoulin, "Faut-il s'inquiéter de la menace nucléaire russe?" (Moeten we ons zorgen maken over de Russisch nucleaire dreiging?) in *La Libre* <https://www.lalibre.be/debats/opinions/2022/02/28/faut-il-sinquieter-de-la-menace-nucleaire-russe-YR7UFS7HBZGKXOJY3C3VJ3QS7Q/>, 28/2/2022

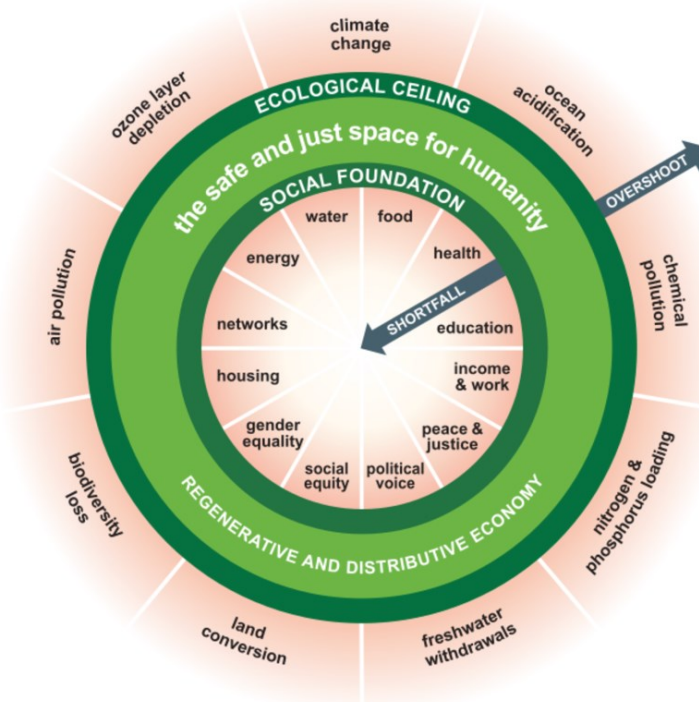
³⁹ Zie Benoît Vitkine, "Pour célébrer l'annexion de nouvelles régions ukrainiennes, Vladimir Poutine offre un discours messianique et violemment anti-occidental" (Om de annexatie van nieuwe Oekraïense regio's te vieren, houdt Vladimir Poetin een messiaanse en gewelddadig antiwesterse toespraak) in *Le Monde*, https://www.lemonde.fr/international/article/2022/10/01/pour-celebrer-l-annexion-de-nouvelles-regions-ukrainiennes-vladimir-poutine-offre-un-discours-messianique-et-violemment-anti-occidental_6143934_3210.html, 1/10/2022.

DUURZAAMHEID: UITDAGINGEN EN KANSEN IN DE DONUTECONOMIE

Door **Ronny Schepmans**, lid Club Mars en Mercurius Limburg & Kempen

De uitdaging van de mensheid in de 21e eeuw is om met de middelen van onze planeet in de behoeften van iedereen te voorzien. Met andere woorden, om ervoor te zorgen dat niemand tekortschiet in de essentiële levensbehoeften. Van voedsel en huisvesting tot gezondheidszorg, terwijl we ervoor zorgen dat we collectief niet onze druk op de levens ondersteunende systemen van onze planeet overschrijden. Hiervan zijn we uiteraard fundamenteel afhankelijk - zoals als een stabiel klimaat, vruchtbare landbouwgrond en een beschermende ozonlaag.

Het blijft een voortdurende uitdaging! Hoe verenig je in één model de economische, de ecologische als ook de sociale uitdagingen? De Britse econoom, professor Kate Raworth, visualiseert dit, op een confronterende wijze, met een donutmodel. (De kern van het model bestaat uit twee concentrische ringen die lijken op een donut, het gebak dat bekend staat om zijn karakteristieke ronde vorm met een gat in het midden). Dit model, beschreven in het boek "Donuteconomie: In zeven stappen naar een economie voor de 21e eeuw", introduceert het concept van de *Donut Economics* als een nieuwe manier om economische vooruitgang te bekijken en te meten. Het stelt een economisch systeem voor dat gericht is op het in balans brengen van menselijke behoeften en ecologische duurzaamheid. Het idee is om een "veilige en rechtvaardige ruimte voor de mensheid" te creëren. Het laat zien waar mensen schromelijk tekortschieten in de essentiële levensbehoeften - en vooral hoe we regeneratieve, distributieve economieën kunnen creëren die kunnen werken binnen de ecologische grenzen van onze planeet.

De negen dimensies van het milieuplafond zijn gebaseerd op de planetaire grenzen uiteengezet door Rockström en anderen (2009b)

De donuteconomie legt de nadruk op:

1. Sociale fundamenteën: Het binnenste deel van de donut vertegenwoordigt de sociale basis die nodig is voor een menswaardig leven, zoals gezondheid, onderwijs, gelijkheid en toegang tot water.
2. Ecologische grenzen: De buitenrand van de donut staat voor de ecologische grenzen die we niet mogen overschrijden, zoals klimaatverandering, biodiversiteitsverlies en luchtvervuiling.
3. Duurzame ontwikkeling: Het model streeft ernaar om een evenwicht te vinden tussen het voldoen aan menselijke behoeften en het behoud van de planeet, wat nauw aansluit bij de Duurzame Ontwikkelingsdoelen (SDG's) van de VN.

Kate Raworth bekritiseert het traditionele economische denken dat voornamelijk gericht is op eindeloze groei en stelt dat dit niet langer houdbaar is gezien de milieu- en sociale uitdagingen waar we momenteel voor staan. Ze pleit voor een meer holistische benadering van economie die rekening houdt met menselijke welvaart en ecologische duurzaamheid.

Prof. Dr. h.c. Kate Raworth

Het model van de donuteconomie wordt wereldwijd steeds meer erkend en gebruikt als een raamwerk voor het ontwikkelen van strategieën voor duurzame ontwikkeling, zowel op lokaal als op globaal niveau. Het biedt een alternatief voor het traditionele economische denken en legt de nadruk op de noodzaak om de huidige economische systemen te heroverwegen en te herstructureren in het licht van de hedendaagse uitdagingen.

Het planetaire plafond bestaat uit negen ecologische limieten. Indien we deze overschrijden, dan tasten we het milieu zodanig aan dat de aardse systemen onherstelbaar uit evenwicht geraken. De twaalf fundamenteën van het sociale stelsel zijn afgeleid van internationaal overeengekomen sociale minimumnormen, zoals vastgelegd in de 'VN Duurzame Ontwikkelingsdoelen' van 2015. Dit zijn de sociale fundamenteën waar we niet onder mogen gaan, anders komen de grondrechten van groepen in het gedrang. Tussen sociale en planetaire grenzen ligt een ecologisch veilige en sociaal rechtvaardige ruimte. Onze toekomst, een **veilige en rechtvaardige ruimte waarin onze mensheid zich verder kan ontwikkelen**.

Enkele jaren geleden werden voor dit model de toelaatbare ecologische grenzen berekend en dit liet voor 2017 al een problematische "ecologische overshoot" zien voor klimaatverandering, stikstof belasting en verlies aan biodiversiteit dat versneld wordt door het verlies van natuurlijke leefgebieden wereldwijd.

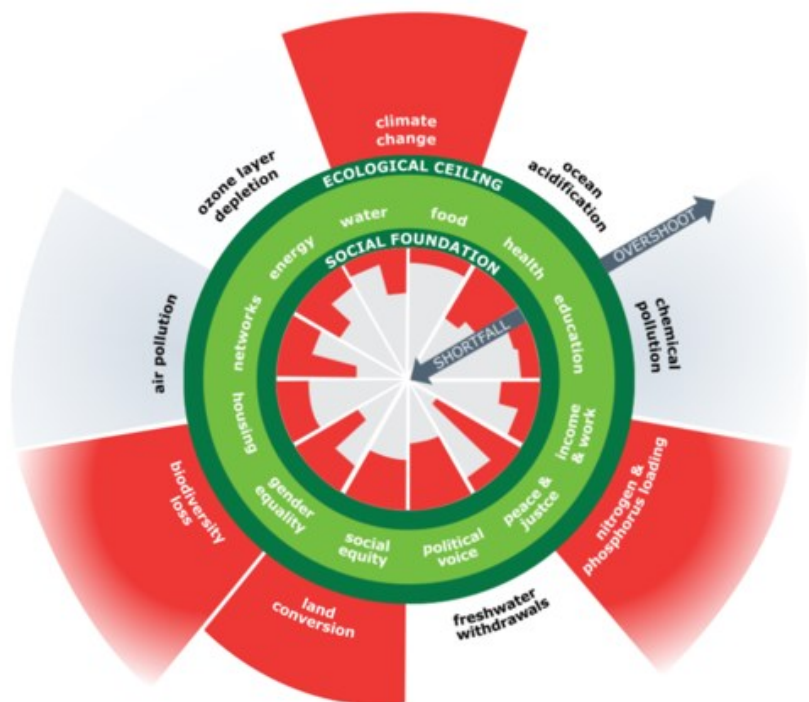
Leidt dit donut model tot doemdenken?

Dat hoeft niet noodzakelijk, maar het is wel een kompas voor onze economie van de 21ste eeuw. Innovatieve projecten beginnen van de grond te komen en vormen de fundering van een nieuwe mindset en een radicale verandering van ons economisch model. Al deze benaderingen vereisen een langetermijnvisie. Het is absoluut noodzakelijk om af te stappen van het huidige kortetermijndenken dat leidt tot de vernietiging van ecologische en economische waarde.

Om dit mogelijk te maken, hebben we iedereen nodig. Bedrijfsleiders, middenveldorganisaties, burgers maar ook de overheid. Vraag je af wat kan jij bijdragen? Als bedrijfsleider, als consument, als privépersoon, als medewerker. Wat kun je concreet anders benaderen? Hoe kan je anders gaan denken en handelen.

In België, en met name in de regio Brussel, is men het verst met de implementatie van de donuteconomie. Het Brusselse Donut-project, geleid door *Confluences ASBL* in samenwerking met *ICHEC Management School* en de *Doughnut Economics Action Lab (DEAL)*, wordt gefinancierd door de Brusselse Hoofdstedelijke Regering. Het project is gestart in september 2020 en richt zich op het ontwikkelen van een 'City Portrait' geïnspireerd op het Amsterdamse voorbeeld (*Amsterdam circular economy strategy 2020-2025*). Dit portret gebruikt gegevens van overheidsinstanties, academische bronnen en het maatschappelijk middenveld om de sociale en ecologische grenzen specifiek voor Brussel in kaart te brengen en om doelstellingen en indicatoren voor vooruitgang te identificeren.

The Doughnut of social and planetary boundaries (2017)

Het project omvat meerdere niveaus van actie:

- Macro-niveau: Het ontwikkelen van een regionaal Donut-portret om een visie te vormen van de doelen en metingen van de vooruitgang van Brussel in de richting van een donuteconomie.
- Meso-niveau: Richt zich op publieke beleidsstrategieën om de regio binnen de grenzen van de donut te brengen. Dit omvat het evalueren van politieke maatregelen in Brussel en het analyseren van hun impact op economische, sociale en ecologische gebieden.
- Micro-niveau: Bestudeert bestaande projecten in Brussel die al bijdragen aan een sociaal rechtvaardige en ecologisch veilige samenleving. Het project belicht deze initiatieven en onderzoekt hoe ze verder kunnen bijdragen aan de donuteconomie.

Sinds januari 2023 is het project bezig met het bijwerken van het regionale portret met meer verfijnde meetindicatoren en het toepassen van de Donut-aanpak op verschillende organisaties binnen de regio. De Brusselse regering heeft ook een economische transitie strategie ontwikkeld, "*Shifting Economy*", die volledig in lijn is met de principes van de Donut Economie, gericht op het transformeren van de economie van Brussel naar een die gedecarboniseerd, regeneratief, circulair, sociaal, democratisch en digitaal is.

Voor wat betreft de klimaatopwarming is het ondertussen afwachten wat COP28, gehouden in Dubai, gaat opleveren. Werd het een "belachelijke" bijeenkomst (dixit Greta Thunberg) vanwege de tegenstrijdige oliebelangen van de VAE, of levert het een aantal belangrijke ontwikkelingen en akkoorden op? Een van de meest besproken kwesties is de uitfasering van fossiele brandstoffen, met nadruk op het versterken van de doelstellingen voor emissiereductie die zijn vastgesteld in het Parijsakkoord. De klimaatchef van de VN, Simon Stiell, benadrukte de noodzaak van hoge ambities en echte oplossingen om de klimaatcrisis aan te pakken.

COP28 is de 28ste editie van de jaarlijkse Conferentie van de Partijen onder het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake Klimaatverandering (UNFCCC). Deze conferentie brengt landen samen om de voortgang te bespreken en te bevorderen in de wereldwijde strijd tegen klimaatverandering. Het richt zich op het verminderen van broeikasgasemissies, het aanpakken van de gevolgen van klimaatverandering, en het implementeren van internationale klimaatakkoorden zoals het Kyoto Protocol en het Parijsakkoord. Dit Parijsakkoord was het resultaat van COP21, waarin landen zich ertoe verbonden de wereldwijde temperatuurstijging ruim onder 2 graden Celsius te houden en te streven naar een limiet van 1,5 graden Celsius boven pre-industriële niveaus. Het uitfaseren van fossiele brandstoffen tegen 2050 is een essentiële stap in de wereldwijde inspanningen om klimaatverandering aan te pakken en een duurzamere, veerkrachtigere toekomst te realiseren. De uitdaging ligt echter in de complexiteit van de economische, politieke en technologische transities die hiervoor nodig zijn. Volgens het Met Office, de Britse meteorologische dienst, is de kans reëel dat de gemiddelde temperatuur op aarde volgend jaar al de drempel overschrijdt. Wellicht zal de temperatuur in de jaren daarna weer licht dalen – het El Niño-effect ebt dan weg – maar het geeft aan dat de aarde sneller opwarmt dan gedacht.

Tijdens de top werden ook diverse beloftes gedaan. Zo hebben ongeveer 116 landen zich gecommitteerd aan het verdrievoudigen van de wereldwijde capaciteit voor hernieuwbare energie tegen 2030. Vijftig olie- en gasbedrijven, die samen meer dan 40% van de wereldwijde olieproductie vertegenwoordigen, hebben beloften gedaan met betrekking tot methaan en kooldioxide. Daarnaast werd meer dan 1 miljard dollar aan subsidiegelden aangekondigd voor methaanreductie.

Het is positief dat België zich ondertussen heeft aangesloten bij een coalitie van dertien landen die van plan zijn de overheidssubsidies voor fossiele brandstoffen te stoppen. Deze stap, geïnitieerd door de Nederlandse minister van Klimaat Rob Jetten, kwam na berekeningen die onthulden dat Nederland jaarlijks tussen de 40 en 46 miljard euro aan dergelijke subsidies verstrekt. Dit initiatief, waarbij landen zoals Canada, Frankrijk, en Spanje betrokken zijn, richt zich op internationale samenwerking en het delen van ervaringen om deze subsidies op een transparante manier te berekenen en vervolgens strategieën te ontwikkelen om ze aan te pakken. Hoewel belangrijke landen zoals

de VS en Duitsland niet deelnemen, is de vorming van deze coalitie een hoopvol teken dat er stappen worden ondernomen om de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen te verminderen.

Hoewel de toekomst onzeker blijft, biedt de oprichting van een internationale coalitie om subsidies voor fossiele brandstoffen hoop. Deze ontwikkeling duidt op een toenemend bewustzijn en de bereidheid tot samenwerking over de grenzen in de strijd tegen klimaatverandering. Dit initiatief draagt zeker positief bij aan een belangrijke dimensie van het donuteconomie-model, door de druk op ecologische grenzen te verlichten.

Ronny Schepmans, is MSc elektro- en elektronisch ingenieur en gediplomeerde van de *Cambridge Judge Business School*, Universiteit van Cambridge (UK).

Ronny was reserveofficier bij de transmissietroepen (TTr).

Hij brengt 35 jaar internationale industrie-ervaring mee, waarbij hij vanuit het hoofdkantoor van Philips in Amsterdam, verantwoordelijk was voor **Kwaliteit en Business Excellence**. Hij runt nu **RS Quality Consulting** en helpt organisaties met Managementsystemen, Kwaliteit en Duurzaamheid. Hij is gecertificeerd EFQM-trainer en assessor.

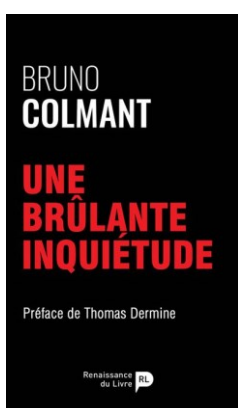
Ronny is lid van Club Mars en Mercurius Limburg & Kempen.

GRANDE CONFÉRENCE AU CLUB DE MONS – 24 NOVEMBRE 2023 “UNE BRÛLANTE INQUIÉTUDE”, PAR BRUNO COLMANT

Par **Jean Onraet**, trésorier national et secrétaire Mars & Mercure, Club de Mons

Bruno Colmant est diplômé ingénieur commercial (Solvay, ULB) et un MBA en méthodes quantitatives (Purdue University, USA). Il est également titulaire d'un master en Sciences Fiscales (ICHEC) et d'un doctorat en Sciences Economiques Appliquées (Solvay, ULB).

Le Professeur Dr. Colmant est consultant en finance et en stratégie, écrivain et maître de conférences. Il est **professeur d'université en économie** à Solvay-ULB, à l'UCLouvain et Vlerick. Il est membre de l'Académie royale de Belgique. Il a écrit 80 livres sur la finance, la comptabilité et la fiscalité et a également à son actif 5 000 articles financiers dans la presse.

Bruno Colmant a donné une conférence très intéressante sur sa vision du monde contemporain, qu'il a traité dans son récent livre (janvier 2023) **"Une Brûlante Inquiétude"**, le 3e ouvrage d'une série de 4. Après quelques années de malaises, les réalités climatiques, militaires, énergétiques et économiques sont les premières

secousses de multiples chocs sociétaux d'une envergure titanesque. Tous les déséquilibres vont s'embraser et se conjuguer avec rapidité et violence. Il en résultera des conflagrations écologiques et socio-économiques. Face à ces défis stupéfiants, il faut immédiatement rebâtir

l'efficacité stratégique des États européens tout en clôturant l'hégémonie du néolibéralisme anglo-saxon. S'il existe des périodes politiques, il faut désormais un temps étatique.

Nous avons devant nous un conférencier de renom et de talent.

DE MILITAIRE STAFORGANISATIE EN DE ZAKENWERELD: EEN LINK TUSSEN MARS & MERCURIUS ?

Door **Gert Verhellen**, redacteur van Mars & Mercurius

De wordingsgeschiedenis van een 'generale staf' in

... Pruisen, Duitsland

De impuls voor de ontwikkeling van generale staven was de toenemende opkomst van permanente legers in de tweede helft van de 17e eeuw. De legers waren al zo sterk geworden in de Dertigjarige Oorlog, de oorlogsgebieden zo uitgestrekt, dat het voor de vorst als opperbevelhebber moeilijk werd om alleen het bevel te voeren. In Pruisen, in Engeland onder Richard Cromwell, in Oostenrijk en andere Zuid-Duitse staten werden in deze tijd vroege vormen van generale staven opgericht.

Het beeld veranderde voorgoed toen met de Franse Revolutie de oorlog van kabinetsoorlogen, gevoerd door prinsen en koningen, met uiteindelijk weinig actie op het terrein (te duur), dit een volksoorlog werd en massale legers in verschillende, vaak ver uit elkaar liggende theaters vochten. Het werd voor een commandant onmogelijk om dit alleen te bevelen. En, nu miljoenen soldaten moesten worden gemobiliseerd, i.p.v. huurlingengroepen betaald, was een tijdsplanning noodzakelijk.

Na de nederlaag tegen Frankrijk werd door de Pruisische legerhervorming van na 1806, door Gerhard von Scharnhorst, de vroegere kwartiermakersstaf opgeheven. Er werd eerst een ministerie van Oorlog en in 1808 een generale staf, als orgaan van dat ministerie, opgericht. Als voorbereidingschool hiervoor werd de Pruisische Oorlogsacademie opgericht. De generale staf communiceerde met de nieuw gevormde brigades via de (generale) stafofficieren, die daarin dienst deden. Ze spraken "dezelfde taal".

... het Verenigd Koninkrijk

Vóór het einde van de 18e eeuw was er over het algemeen geen organisatorische ondersteuning voor staffuncties, zoals militaire inlichtingen, logistiek, planning of personeel. De eenheidscommandanten behandelden zelf deze functies voor hun eenheden, met informele hulp van ondergeschikten, die er meestal niet voor opgeleid waren, of niet toegewezen waren aan een specifieke taak.

Vóór de Krimoorlog (1853-1856) werd in het Britse leger op 'stafwerk' neergekeken. De verliezen van die oorlog, vooral veroorzaakt door desorganisatie, leidden tot een verandering van houding. De Generale Staf in Groot-Brittannië werd in 1905 gevormd, en in 1908 opnieuw gereorganiseerd naar het Pruisische stafsysteem. Maar een aparte staf- en commandocarrière, naar Pruisisch voorbeeld, werd na de grote verliezen in de lijneenheden van WO1 opgegeven. De officieren wisselden gewoonlijk af tussen staf en commando. Hier kunnen we onze eigen geschiedenis in herkennen, niet zelden had een actieve officier, tot in de jaren 1990 bij de pensionering, twaalf en meer verhuizingen tussen België en de Belgische Strijdkrachten in Duitsland (BSD) achter de rug. Het waren opeenvolgende wisselingen in de bevorderingscarrière tussen commando- (te velde in Duitsland) en staffuncties (in België b.v. voor de Generale Staf, NAVO,... of ook bevorderingscursussen). Dit was niet het geval voor de andere personeelscategorieën.

... de Verenigde Staten van Amerika

De *National Security Act* van 1947 creëerde een *Joint Staff*, bevolkt door militaire dienstleden die, in plaats van carrière -stafofficieren te worden volgens het Duitse generale stafmodel, rouleren in (en terug uit) *joint staff* posities.

Na de wetsherziening door de *Goldwater-Nichols Act* in 1986 werkt de huidige gezamenlijke staf rechtstreeks voor de voorzitter van de Joint Chiefs of Staff en niet meer voor de gezamenlijke Joint Chiefs of Staff, zoals tussen 1947 en 1986 het geval was.

Volgens deze regeling zijn het operationele bevel en de controle over de strijdkrachten het terrein van de gevechtscommandanten en niet van de gezamenlijke staf, die in principe via de voorzitter van de Joint Chiefs of Staff verslag uitbrengen aan de minister van Defensie.

1. Het *Continental Staff System* ⁴⁰

Het, vanuit Angelsaksisch zicht, betitelde "*Continental Staff System*" (ContStaff), ook bekend als het "General Staff System" (GSS), wordt door de meeste NAVO-landen gebruikt bij het structureren van de staffuncties van hun militairen: aan elke staffunctie in een hoofdkwartier of eenheid wordt een letterreferentie toegekend die overeenkomt met het element van de formatie en een of meer nummers die een rol aangeven.

De personeelsnummers worden toegekend volgens gewoonte, en leggen geen hiërarchie op dus 1 is niet hoger in rang dan 2. We krijgen dan G1, G2 etc. Deze lijst weerspiegelt de SHAPE-structuur voor:

1. mankracht of personeel
2. inlichtingen en veiligheid
3. operaties
4. logistiek
5. plannen
6. signalen (d.w.z. communicatie of IT)
7. militaire opleiding en training (ook ingenieurs)
8. financiën en contracten. Ook bekend als middelenbeheer.
9. civiel-militaire samenwerking (CIMIC) of civiele zaken.

Het oorspronkelijke continentale stafsysteem omvatte alleen de takken genummerd 1 tot en met 6, daarom is het niet ongewoon dat 7 tot en met 9 worden weggelaten of verschillende betekenissen hebben. Voor België was tak 5 b.v. de verbinding met de niet-Belgische buitenwereld, militair of burger, inclusief CIMIC (*civil -military cooperation*).

Veel voorkomende variaties zijn het samenvoegen van 3 en 5 tot 3, *Operations and Plans*; het weglaten van de trainingstak en het gebruiken van 7 voor (wegen)bouw (*engineering*) en het vervangen van 9 door een juridische tak (waardoor CIMIC een onderdeel wordt van een andere tak, d.w.z. 2 of 4) zoals gezien bij het UK *Permanent Joint Headquarters*. Alles hangt af van de noden en gebruiken van het moment.

Afgeleid van de Pruisische *Große Generalstab* (Grote Generale Staf), werden deze staffuncties traditioneel voorafgegaan door de 'G', die in het moderne legergebruik gehandhaafd blijft. Maar de toenemende complexiteit van moderne legers, om niet te spreken van de uitbreiding van het stafconcept naar marine, luchtmacht en andere elementen, heeft de toevoeging van nieuwe voorvoegsels noodzakelijk gemaakt.

Deze voorvoegsels zijn:

- **A** voor hoofdkwartier luchtmacht (*Airforce*);
- **C** voor gecombineerde hoofdkwartieren (meerdere landen);
- **F** voor bepaalde vooruitgeschoven of inzetbare hoofdkwartieren (*Forward*);
- **G** voor afdelingen van de algemene staf van de landmacht of marine binnen het hoofdkwartier van organisaties die onder bevel staan van een algemene officier en een chef-staf hebben die de acties van de algemene staf coördineert, zoals divisies of gelijkwaardige organisaties (*General*).
- **J** voor gezamenlijke (meerdere diensten) hoofdkwartieren (*Joint*), waaronder de Joint Chiefs of Staff (bemerkt soms het door elkaar gebruiken van *Joint* en *Combined*);
- **N** voor hoofdkwartier van de marine (*Navy*)

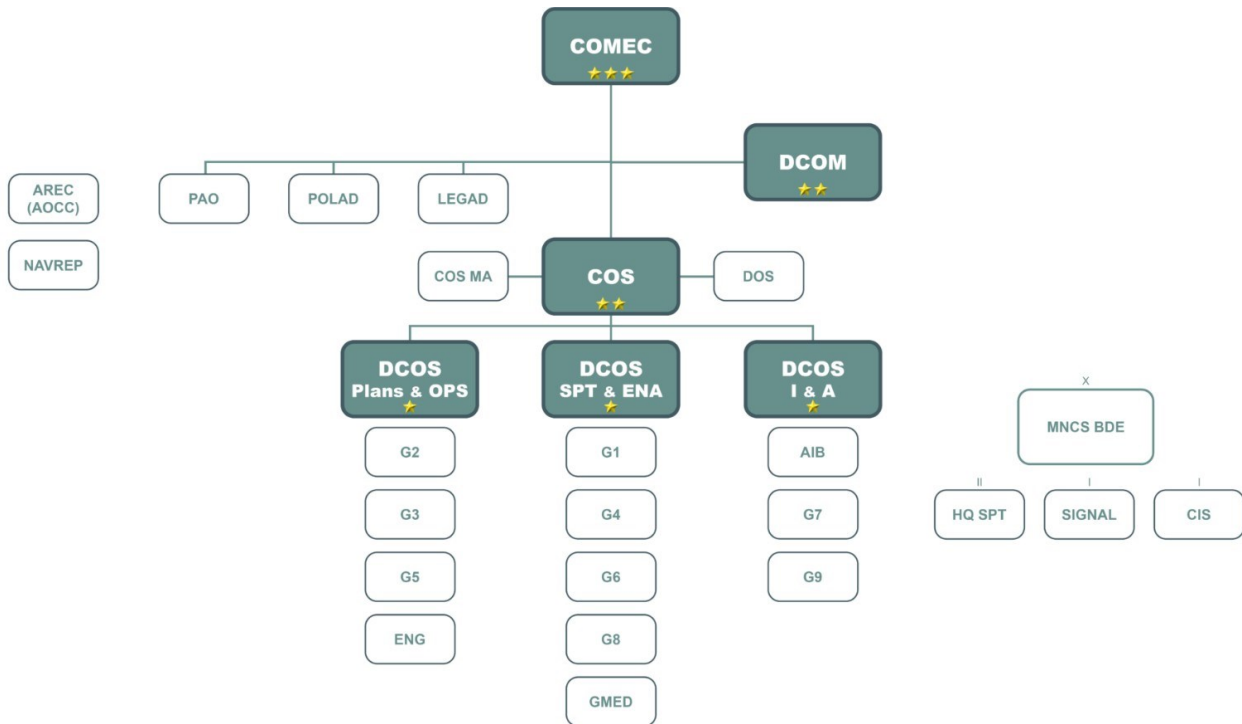
⁴⁰ Vrij naar Wikipedia, Personeel (militair), geraadpleegd 13.03.2023.

- **S** voor leger- of mariniershoofdkwartieren binnen het hoofdkwartier van organisaties onder bevel van een hoger veldofficier (d.w.z. majoor tot en met kolonel) en met een uitvoerende officier die de acties van de uitvoerende staf coördineert (bijv. brigades van een divisie; niet door alle landen gebruikt) (*Staff*);
- **U** wordt gebruikt voor het hoofdkwartier voor militaire operaties van de Verenigde Naties (*United Nations*).

Ook voor cyber en ruimte (*space*) -specialisaties kan dit specifiek aan te duiden zijn.

Als toepassing, het organigram van het Eurocorps (16.03.2023).

2. België

De CHOD (*Chief Head of Defense*) is de stafchef van het leger. De Minister van Landsverdediging heeft de rol van commandant.⁴¹ De chef defensie is de hoogste autoriteit die onder de minister ressorteert (art 7 §1 van het KB). Hij plant de elementen van het defensiebeleid: de objectieven en de opdrachten, taken en structuren, de personeelseffectieven, de materiële en budgettaire middelen. In uitvoering adviseert hij aangaande de geplande en aan de gang zijnde operaties. Binnen de regering zet de Eerste Minister de lijnen uit en heeft daartoe, om op het internationale terrein te kunnen scoren, een nauwe samenwerking van en coördinatie tussen zowel Landsverdediging als Buitenlandse Zaken nodig. Dit zijn de twee pionnen waarmee op dat bord geschaakt wordt en de staven dienen dus daarop te kunnen reageren.

Op Europees niveau werd beslist, dat de handhaving van de openbare orde, binnen de Europese grenzen aan de politie toekomt, behalve die taken van politie die Defensie waarneemt. Binnenlands dient het leger de opgedragen taken te kunnen uitvoeren, naast de klassieke militaire opdrachten ook samen en naast Binnenlandse Zaken b.v. de toegewezen politietaak in het luchtruim, in de territoriale wateren en op hoge zee⁴² en de ontmijning⁴³. Landsverdediging is met het cybercommando verantwoordelijk om b.v. de origine van cyberaanvallen te detecteren.

⁴¹ Het Koninklijk Besluit van 02.12.2018 "tot bepaling van de algemene structuur van het Ministerie van Landsverdediging en tot vaststelling van de bevoegdheden van bepaalde autoriteiten" legt de huidige bevoegdheidsverdeling binnen Defensie vast.

⁴² In de V.S.A. een taak van de 'Coast Guard'. In de Bondsrepubliek Duitsland een taak van de *Landespolizei* in de territoriale wateren, daarbuiten van de *Bundespolizei See*.

⁴³ In de Bondsrepubliek Duitsland een taak voor burgerfirma's.

Een *eenheid* werkt met een bepaald wapen b.v. pantsers en er wordt dus specialistisch rond dit ene bepaalde wapen gewerkt, dit wordt in de kledij tot uiting gebracht, zodat op een stafvergadering duidelijk wordt, wie de specialist daarvan is. Het uniform vertelt dit, zonder dat men de drager noodzakelijk reeds van voordien in persoon kent, of dat de persoon zich uitgebreid moet voorstellen, wat de efficiëntie verhoogt. Het personeel van deze eenheid, tewerkgesteld in een *staf*, draagt zijn specialiteit bij en in het systeem van de wissel staf/commando voor de officieren, keren deze naar hun specialiteit b.v. in een commandofunctie (in de eenheid) terug. De staf werkt operationeel ook voor en met de verschillende wapens, dient deze samen in te zetten, om tot het beste resultaat te kunnen komen (*“Gefecht der verbundenen Waffen”*). Een gemeenschappelijke kledij d.w.z. kentekens voor alle personeelsleden van een *stafeenheid*, lijkt door de zo gelegde nadruk op een *eenheid* (die dus niet voor een andere werkt, maar enkel op zichzelf staat, met eigen middelen werkt, maar aangestuurd wordt door de staf) een *contradictio in terminis*: per definitie zijn de daarvan deel uitmakende officieren (manschappen) samengesteld uit de onderliggende, operationele onderdelen, de eenheden, die daarin verder de insignes van hun specialiteit dragen.

3. En de zakenwereld?

In de ondernemingswereld is, op basis van het militaire model, evenzeer een opdeling van taken gevolgd, afhankelijk van de grootte van de onderneming en b.v. een beursnotering of niet (bijkomende rapporteringsplichten naar de aandeelhouders/ het publiek). Een Raad van Bestuur zet de grote lijnen uit en bewaakt de uitvoerende manager, deze laatste is voor het dagdagelijkse verantwoordelijk en voor het halen van de commerciële doelen.

In het Romaanse model was de *président-directeur-général* ('pdg') daarbij oppermachtig, door een combinatie van voorzitter van de Raad van Bestuur én het uitvoerend niveau. In stijl werd de Raad van Bestuur in de praktijk enkel gebruikt om de beslissingen van de pdg kritiekloos formeel te bevestigen, die zich echter meestal daarbuiten op een paar vertrouwelingen steunde, die occasioneel en informeel bevroegd werden. Dit werd door de 'Code Buysse' gewijzigd voor het Belgisch zakenleven: naar Angelsaksisch model wordt er eerst over de voorstellen een open discussie in de Raad van Bestuur gevoerd en pas dan een beslissing genomen.

Dit heeft meer naar een opdeling geleid van de b.v. maandelijks vergaderende Raad van Bestuur met een aparte voorzitter (eventueel met externe Bestuurders aangevuld) en de uitvoerende CEO, die ook bedrijfsvoorstellen doet over nieuwe markten enz. (die geld kosten, dat van de aandeelhouders dient te komen). Het Angelsaksische trekt ook hier door, dus als benaming, naast een *Chief Executive Officer (CEO)*, een *Chief Financial Officer (CFO)*, een *Chief Operations Officer (COO)*; deze laatste functie wordt echter volgens het type activiteit van de onderneming ook wel anders aangeduid, zoals *Chief Investment Officer (CIO)* voor een investeringsmaatschappij, een *Chief Medical Officer (CMO)* voor een onderneming in medische beeldvorming enz.. En onder CFO wordt soms ook al eens een *Chief Future Officer* begrepen, die zich speciaal met toekomstontwikkeling en -planning dient bezig te houden.

Een vergelijking tussen een privé-onderneming en een publieke inrichting loopt altijd wat mank, een veelheid van sectoren en zakenmodellen, om tot een winstgevende activiteit te komen, naast die ene 'uitvoerende macht' van de staat (zij het met daarin veel verschillende facetten), die niet op winst gericht is, en het doel in de regel niet is om per kwartaal of zelfs maandelijks een staat van de omzet en winst op te maken.

De staats- en andere publieke instellingen, hebben in eerste instantie de (Grond)wettelijke principes te respecteren, zoals de continuïteit in de verzekering van de overheidsdienst en de eenjarigheid van de belastingen (dus voor een jaar liggen de middelen vast en kan er binnen dat begrotingsjaar nog weinig fundamenteel beslist worden). Het geeft een andere invalshoek. De kiezer (als belastingbetaler), heeft geregeld het laatste woord.

De auteur, **Gert Verhellen**, is kolonel in de reserve van de landcomponent van Defensie. In het burgerleven is hij **advocaat**, venoot van het kantoor Verhellen – Joseph, dat meertalig Nederlands, Frans, Duits en Engels is en gespecialiseerd in zaken- en financieel recht: <http://www.verhellen-joseph.eu/>. Hij is redacteur van ons nationaal tijdschrift.

LA GUERRE AU LEVANT N'OCCULTE PAS TOTALEMENT CELLE MENÉE EN UKRAINE

Par: Dr. Jean Marsia, rédacteur de Mars & Mercure

L'issue d'une guerre est par nature imprévisible, que ce soit à Kiev ou à Gaza. Le déséquilibre des forces en présences, le 24 février 2022, rendait improbable la possibilité que la défense ukrainienne puisse stopper, puis repousser progressivement une offensive russe de très grande ampleur. C'est pourtant ce qui s'est passé. Israël croyait avoir apaisé ses relations avec le Hamas, l'attaque du 7 octobre a surpris et la férocité des assaillants a médusé.

A Gaza, l'enfer est une réalité

La guerre à Gaza occulte partiellement la guerre en Ukraine, non seulement dans les mass-médias mais aussi dans la logistique. Un dépôt de matériel et de munitions américain en Israël, le *War Reserve Stocks for Allies-Israel*, fut imaginé après la guerre du Kippour, en 1973, et créé dans les années 1990, sur le modèle existant en Corée du Sud. C'est là que Washington a puisé des munitions, depuis le début de l'année 2023, pour alimenter l'Ukraine, mais, depuis le 7 octobre, le soutien à Israël est devenu prioritaire, à la suite de la terrible attaque du Hamas, qui a tué 1.400 personnes et enlevé 240 otages.⁴⁴

Certains⁴⁵ qualifient de bestial le raid mené au départ de Gaza. Personnellement, je ne connais aucun animal qui ait un comportement aussi abject que celui de certains de ces terroristes.

Depuis lors, la pratique israélienne des « représailles disproportionnées », déjà mise en œuvre au Liban contre le Hezbollah, est d'application dans la bande de Gaza. Elle est soumise à un bombardement impitoyable et à un blocus quasi complet. L'armée israélienne affirme avoir en un mois attaqué plus de 11.000 positions de terroristes à Gaza.⁴⁶ 2,5 millions d'habitants sont privés du carburant indispensable au fonctionnement des hôpitaux et à la fourniture de l'eau, de nourriture et de fournitures sanitaires. Les Palestiniens les plus fragiles et les malades sont les premières victimes de ces privations. Ce n'est que le 1er novembre que les autorités égyptiennes ont ouvert le poste frontière de Rafah pour permettre d'évacuer 90 blessés palestiniens et 545 binationaux et étrangers.

Gaza aujourd'hui - Photo: Al Jazeera - Said Khatib/AFP

⁴⁴ Voir Guillaume Ancel, « Ukraine : enlèvement du front, prolongation de l'offensive et collision avec le Proche-Orient » in *Ne Pas Subir*, <https://nepassubir.fr/2023/11/01/ukraine-enlèvement-du-front-prolongation-de-loffensive-et-collision-avec-le-proche-orient/>, 1/11/2023 ; sn, « Washington sollicité pour fournir à Israël des munitions destinées à l'Ukraine » *Le Monde*, https://www.lemonde.fr/international/live/2023/10/19/guerre-en-ukraine-en-direct-le-point-sur-la-situation-en-fin-de-journee_6195347_3210.html#:~:text=FacebookWashington%20sollicité%20pour%20fournir%20à%20Israël%20des%20munitions%20destinées%20à,au%20site%20d%27information%20Axios,19/10/2023.

⁴⁵ Voir notamment Guillaume Ancel, " La « non-stratégie » d'Israël, en matraquant le peuple palestinien, met en danger l'équilibre de nos sociétés " in *Ne pas Subir*, <https://nepassubir.fr/2023/11/04/la-non-strategie-disrael-en-matraquant-le-peuple-palestinien-met-en-danger-lequilibre-de-nos-societes/>, 4/11/2023.

⁴⁶ Voir Sebastian Reuter, "Israels Armee: Mehr als 11.000 Ziele seit Kriegsbeginn angegriffen" in *Frankfurter Allgemeine Zeitung*, <https://www.faz.net/aktuell/israel-krieg/liveticker-zum-krieg-in-nahost-israels-armee-mehr-als-11-000-ziele-seit-kriegsbeginn-angegriffen-faz-19226976.html,1/11/2023.>

Comment répondre intelligemment à un acte terroriste ?

Malheureusement, les gestionnaires de crise font rarement preuve de retenue. Ils ont trop souvent tendance à réagir exagérément, sous le coup de l'émotion et de la pression exercée par les mass-médias et l'opinion publique, alors qu'ils devraient au contraire s'inspirer de l'expérience accumulée notamment par les Américains, les Israéliens et surtout les Britanniques. Ceux-ci ont fini par comprendre, en Irlande du Nord, car ils avaient oublié les leçons de la guerre contre les guérillas maoïstes, en Malaisie, que la réponse à un acte terroriste doit être prudente et étalée sur une période de plusieurs mois, voire plusieurs années, car une action précipitée conduit à des erreurs, à des dommages collatéraux et à la perte de la sympathie du public.⁴⁷

Le 30 janvier 1972, à Londonderry, après plusieurs mois de violences et d'attentats à la bombe en Irlande du Nord, en mission de maintien de l'ordre, le *Parachute Regiment* a ouvert le feu sur des manifestants non violents, en tuant 13 et en blessant 15. Cette journée est connue depuis comme le *Bloody Sunday*. Elle a exacerbé les violences. Ce n'est qu'en 1998 qu'un processus de paix a pu réduire les troubles. La détente ne fut effective qu'en 2010 et reste fragile.

Plus intelligente fut la réaction de **Golda Meir**, le Premier ministre israélien (photo), à l'assassinat de onze athlètes israéliens par des Palestiniens lors des jeux olympiques de Munich, en 1972. Elle a chargé les services de renseignement et d'action d'éliminer un par un, en évitant les dommages collatéraux, ceux qui avaient commandité ou exécuté l'action terroriste. Ce fut chose faite en 1992.

La réaction américaine aux attentats du 11 septembre 2001 fut désastreuse. Elle a conduit à vingt ans de guerre en Afghanistan, qui se sont terminés, en août 2021, par un retrait occidental piteux, ainsi qu'à un conflit sanglant, en Irak, qui a porté au pouvoir les Chiites pro-iraniens.

Le président Biden en a tiré les leçons : il a adjuré, mais en vain, Israël de se limiter à neutraliser les terroristes du Hamas et de ne pas venger les victimes de l'attaque du 7 octobre 2023.⁴⁸

Comme il semble qu'ont été commises à maintes reprises, à Gaza, et dans le Sud d'Israël, des violations des Conventions de La Haye, adoptées en 1899 et 1907, qui interdisent certains moyens et méthodes de combat, ainsi que des Conventions de Genève de 1864, de 1949 et de 1977, qui protègent les personnes qui ne participent pas ou plus aux hostilités, il convient de préciser ce qu'on entend par « crime de guerre ».

Que dit le droit international ?

Constituent des crimes de guerre les violations suivantes des Conventions précitées par certains militaires israéliens si elles étaient avérées : l'homicide intentionnel ; le fait de causer intentionnellement de grandes souffrances ou de porter gravement atteinte à l'intégrité physique ou à la santé ; la destruction de biens, non justifiées par des nécessités militaires et exécutée sur une grande échelle de façon illicite et arbitraire ; la déportation de populations du territoire occupé ; la détention illégale de personnes.

D'autres violations graves des lois et coutumes de la guerre semblent avoir été commises par certains militaires israéliens depuis le 7 octobre 2023. Ce sont notamment le fait d'attaquer la population et les biens qui ne sont pas des objectifs militaires, en particulier les bâtiments consacrés à la religion, à l'enseignement, à l'art, à la science ou à l'action caritative et humanitaire, les monuments historiques, les hôpitaux et les moyens de transport sanitaire, ainsi que le personnel portant les signes distinctifs prévus par les Conventions de Genève, notamment la croix ou

⁴⁷ Voir Tim Willasey-Wilsey, "Why Restraint in Counterterrorism is So Important, Yet So Hard to Achieve" in The Royal United Services Institute for Defence and Security, https://rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/why-restraint-counterterrorism-so-important-yet-so-hard-achieve?utm_campaign=Central%2BRUSI%2BNewsletter%2B03-11-23&utm_medium=email, 31/10/2023.

⁴⁸ Voir Julian Borger, "Biden tells Israel not to 'repeat mistakes' made by US after 9/11" in *The Guardian*, <https://www.theguardian.com/world/2023/oct/18/joe-biden-urges-israel-not-be-consumed-by-rage-pledges-support-netanyahu-gaza-hamas>, 18/10/2023.

le croissant rouge ; le fait d'affamer des civils, y compris en empêchant l'envoi des secours prévus par les Conventions de Genève.

Les atrocités commises apparemment par le Hamas, le 7 octobre, comme l'homicide intentionnel ; le fait de causer intentionnellement de grandes souffrances ou de porter gravement atteinte à l'intégrité physique ou à la santé ; la prise d'otages et la détention illégale de personnes ; le fait qu'il utilise depuis 2007 la population gazaouie pour éviter que certains points, zones ou forces armées de Gaza ne soient la cible d'opérations militaires israéliennes, par exemple en enfouissant son quartier général opérationnel sous un hôpital, constitueraient également des crimes de guerre si elles étaient avérées.⁴⁹

Il faut espérer que la justice pénale internationale se prononcera plus rapidement que ce ne fut le cas pour les atrocités commises en ex-Yougoslavie ou au Rwanda.

Un lourd passé, de part et d'autre

Depuis 1919, des terroristes palestiniens opposés au sionisme ont attaqué les Juifs présents en Palestine. Depuis 1949, des combattants pour la libération de la Palestine ont commis un peu partout dans le monde des centaines d'attentats, qui ont fait, rien qu'en Israël, près de 10.000 morts et trois fois plus de blessés.

En réponse, dès avant la création de l'État d'Israël, en 1948, ont sévi deux mouvements terroristes sionistes. L'Irgoun Zvai Leumi a notamment assassiné l'écrivain juif antisioniste Jacob Israël De Haan, en 1924, à Jérusalem. En 1946, il y a perpétré l'attentat contre l'hôtel King David, lequel a fait 91 victimes, dont 28 Britanniques, et 46 blessés. Le groupe Stern a, notamment en 1948, massacré 254 Palestiniens habitant Deir Yassin, ce qui a facilité la Nakba, la « catastrophe », la déportation de 700.000 Palestiniens d'Israël vers les pays voisins.⁵⁰ Le terrorisme juif a continué à faire des victimes, notamment chez les Palestiniens et chez les Juifs modérés, dont le plus célèbre fut le Premier ministre Yitzhak Rabin. Sa mort, en 1995, a signifié la fin du processus de paix qui avait abouti aux accords d'Oslo, en 1993. Signés par Rabin et Arafat, sous l'égide du président Clinton, l'Organisation de libération de la Palestine ayant reconnu Israël et renoncé à la violence, ils créaient l'Autorité palestinienne et lui donnaient le contrôle partiel de la Cisjordanie et de Gaza.

Le 7 octobre 2023 a fait une victime collatérale : les accords d'Abraham. La colère croissante, dans les pays arabomusulmans mais aussi en Occident, contre la politique d'Israël à l'égard de Gaza et des territoires occupés illégalement en Cisjordanie, a rendu vains les efforts des deux derniers gouvernements américains pour rééquilibrer l'ordre régional, en facilitant la normalisation israélo-arabe mais en négligeant le sort des Palestiniens.⁵¹

Quelles perspectives pour une paix durable ?

Pour relancer le processus de paix, il me semble utile de s'inspirer du général de Gaulle, qui connaissait bien le Proche-Orient, y ayant servi dans l'entre-deux-guerres. Il était partisan du retour aux frontières d'avant la guerre des Six-Jours de 1967, en échange de la reconnaissance de l'existence de l'État d'Israël par les États arabes. Sa position fut adoptée par l'ONU et transcrite, mais maladroitement, dans la résolution 242 du Conseil de sécurité.⁵² Dans la conférence de presse du 27 novembre 1967, où il évoquait un peuple d'élite, sûr de lui-même et

⁴⁹ Voir sn, « Crimes de guerre » in *Nations Unies, Définitions*, <https://www.un.org/fr/genocideprevention/index.shtml>, sd.

⁵⁰ Voir Sir Gerald Kaufman, *Speech to the Commons on the war in Gaza in 2009*, <https://www.youtube.com/watch?v=xEYz00MqCx0>, 21/1/2001; Thibault Finet, « De la Haganah à Tsahal, histoire et perspective du terrorisme israélien », Comité de solidarité de Trois-Rivières, <https://www.cs3r.org/7868-de-la-haganah-a-tsahal-histoire-et-perspective-du-terrorisme-israelien.-copie>, sd.

⁵¹ Dans le cadre des accords d'Abraham signés en 2020, Israël a normalisé ses relations avec les Émirats arabes unis, le Bahreïn et le Maroc. Plus récemment, Israël et l'Arabie Saoudite se sont discrètement rapprochés.

⁵² Dans sa version française le point 1. i) de la Résolution 242 du 22 novembre 1967 dispose : « Retrait des forces armées israéliennes des territoires occupés lors du récent conflit ». Malheureusement, en anglais, « Withdrawal of Israel armed forces from territories occupied in the récent conflict » n'exigeait apparemment qu'un retrait partiel. Voir « Résolution 242 », in Nations Unies, <https://digitallibrary.un.org/record/90717?ln=fr>, 1967.

dominateur,⁵³ de Gaulle disait vouloir surtout éviter que "le monde arabe ne verse dans une dangereuse amertume". Lorsqu'en février 1969, il a reçu Richard Nixon, il l'a mis en garde contre l'expansionnisme d'Israël, car dit-il : « les enragés vont arriver au pouvoir dans les capitales arabes ».

Aujourd'hui, pour assurer son existence à long terme, Israël devrait renoncer à conquérir le peu de territoire qui reste aux Palestiniens, à l'expulsion ou à l'extermination des 1,5 millions de Gazaouis et des 2,5 millions de Cisjordaniens. Comme l'a rappelé récemment le président de la Conférence sur la sécurité de Munich, l'occupation des territoires palestiniens est une violation flagrante du droit international, qui prévoit une solution à deux États.⁵⁴

« Il reste heureusement, en Israël et dans le monde arabo-musulman, des femmes et des hommes qui ont le courage de se lever contre la majorité et de mettre en avant notre humanité commune, de nous montrer qu'il reste, malgré toutes les horreurs, une lumière fragile au bout du tunnel, que la raison et nos valeurs humanistes nous permettent de résister et de réfléchir à l'avenir. L'avenir devra nécessairement prendre en compte les droits des deux peuples dans un contexte de reconnaissance mutuelle et leur permettre de construire une coexistence, [selon la formule] qu'ils décideront d'un commun accord. »⁵⁵

Il me semble qu'on ne peut mieux dire.

A propos de l'auteur : voir p. 33

ENKELE ACTIVITEITEN VAN DE CLUB M & M GENT : TE DEUM EN TRADITIEDINER

⁵³ Voir "Charles de Gaulle, "Les Juifs... Un peuple d'élite, sûr de lui-même et dominateur" », INA, <https://www.ina.fr/ina-eclairage-actu/video/i19073226/charles-de-gaulle-les-juifs-un-peuple-d-elite-sur-de-lui-meme-et-dominateur>, 27/11/1967.

⁵⁴ Peter Carstens, "Kritik am Chef der Münchner Sicherheitskonferenz" in Frankfurter Allgemeine Zeitung, <https://www.faz.net/aktuell/politik/inland/nahost-konflikt-kritik-am-chef-der-muenchner-sicherheitskonferenz-19270196.html>, 26/10/2023.

⁵⁵ Dominique Eddé, « Le "nous contre eux" signe fatalement le début de l'obscurantisme et de la cécité » in *Le Monde*, https://www.lemonde.fr/idees/article/2023/10/31/l-ecrivaine-libanaise-dominique-edde-sur-la-guerre-israel-hamas-le-recours-au-nous-contre-eux-signe-fatalement-le-debut-de-l-obscurantisme-et-de-la-cecite_6197490_3232.html, 31/10/2023

VERSLAG VAN DE VERGADERING VAN HET BESTUURSORGAAN VAN DE KRING - RAPPORT DE LA RÉUNION DE L'ORGANE D'ADMINISTRATION DU CERCLE

Datum/Date : 21 novembre – november 2023

Plaats/Endroit : Prins Albert Club, Brussel – Club Prince Albert, Bruxelles

De voorzitter – Le président

Na de verwelkoming vraagt de voorzitter één minuut stilte ter nagedachtenis van een overleden lid, Henry Bernier van Club Namen.

Après les mots de bienvenue, le président demande une minute de silence à la mémoire d'un membre décédé, Henry Bernier, du Club Namur.

Nadien start de voorzitter met een oproep aan alle bestuursleden van de verslagen van de vergaderingen te lezen, van de nodige richtlijnen te geven dat de gevraagde actiepunten worden uitgevoerd en van te controleren of het gebeurd is.

Ensuite, le président a commencé par demander à tous les membres de l'organe d'administration de lire les procès-verbaux des réunions, de donner les orientations nécessaires pour que les actions demandées soient mises en œuvre et de vérifier que cela a été fait.

Ondervoorzitter - Viceprésident

In bijlage van de verslagen van het BO van 20 Jun 2023 en van 19 september 2023 werd een lijst van 16 adressen verspreid van firma's die nauw samenwerken met Defensie. Het is de bedoeling deze firma's te contacteren via de clubs, om, zo mogelijk, een contactpersoon te hebben aan wie wij ons tijdschrift zouden kunnen overmaken. De gegevens van deze contactpersoon zijn dan door te geven aan Pol Briol.

Une liste de 16 adresses d'entreprises travaillant en étroite collaboration avec la Défense a été distribuée en annexe des rapports de l'Organe d'administration du 20 juin 2023 et du 19 septembre 2023. L'intention est de contacter ces entreprises, via les clubs, afin d'avoir, si possible, un contact à qui nous pourrions envoyer notre revue. Les coordonnées de cette personne de contact pourront ensuite être transmises à Pol Briol.

Financiën - Finances

De financiële situatie van 17 Nov 2023 / La situation financière du 17 Nov 2023

Juan Onraet geeft een overzicht van de financiële situatie die met uitzondering van enkele bijkomende ristöorno's en enkele betalingen geen grote verschillen vertoont.

Juan Onraet donne un aperçu de la situation financière qui, à l'exception de quelques ristournes supplémentaires et de quelques paiements, ne présente pas de différences majeures.

Wel wordt er opgemerkt dat enkele posten het budget aanzienlijk hebben overschreden.

Toutefois, il a été constaté que certains postes dépassaient largement leur budget.

Dit is het geval voor het tijdschrift. De reden is het drukken en versturen van het tijdschrift naar +/- 120 bestemmingen, ten voordele van de rekruteringscampagne

C'est le cas de la revue. Le motif est l'impression et l'envoi de la revue à +/- 120 destinataires, dans le cadre de la campagne de recrutement.

Er werden blauwe en rode dassen aangekocht / Nous avons acheté des cravates rouges et bleues.

Er is een probleem met de facturen van de organisatie van de Algemene Vergadering, te wijten aan de dubbele facturering van receptiedrankjes voor degenen die aan de maaltijd deelnamen en het niet vooraf vermelden van de BTW plus enkele bijkomende kosten zoals bloemen en geschenken.

Il y a un problème avec les factures de l'organisation de l'assemblée générale, en raison de la double facturation des boissons de réception pour ceux qui ont participé au repas et ne mentionnant pas la TVA, plus des coûts supplémentaires, tels que des fleurs et des cadeaux.

De vergelijkende tabel van de gestorte lidgelden werd voorgesteld.

Le tableau comparatif des cotisations transmises a été présenté.

De vraag om een oplossing te vinden voor de vele laatbetalers, zelfs na 1 juli, van het lopende boekjaar, werd niet besproken en zal opgenomen worden in de agenda van januari 2024. Een sanctie vragen van 5 of 10 euro na 1 april werd afgewezen.

La demande de trouver une solution pour les nombreux mauvais payeurs, même après le 1er juillet de l'année en cours, n'a pas été discutée et sera reprise dans l'ordre du jour de janvier 2024. Une demande de pénalité de 5 ou 10 euros après le 1er avril a été rejetée.

De penningmeester geeft een overzicht van het budget 2024. Gezien de uitgaven hoger liggen dan de inkomsten vraagt hij een verhoging van 5€ per lid. Na bespreking van dit voorstel wordt op één onthouding na een consensus bereikt om voor 2024 30€ als nationale bijdrage te vragen.

Le trésorier donne un aperçu du budget 2024. Les dépenses étant supérieures aux recettes, il demande une augmentation de 5€ par membre. Après discussion de cette proposition, à l'exception d'une abstention, un consensus est atteint pour demander 30€ comme contribution nationale pour 2024.

Nationaal tijdschrift - Revue nationale

Van het nationaal tijdschrift, verschenen in oktober 2023, niets dan lof. Op één uitzondering na zijn alle tijdschriften die met de post verstuurd zijn, goed aangekomen. De reacties zijn bijzonder positief. Zoals al geschreven in het vorige verslag, is het niveau van het tijdschrift indrukwekkend, vooruitstrevend en voor iedereen interessant door zijn verscheidenheid aan artikels.

De la revue nationale publiée en octobre 2023, on 'entend que des éloges. A une exception près, toutes les revues envoyées par la poste sont bien arrivées. Les réactions ont été extrêmement positives. Comme nous l'avons déjà écrit dans le rapport précédent, le niveau de la revue est impressionnant, progressif et intéressant pour tous, grâce à la variété de ses articles.

De voorzitter LIMKEM voegt hieraan toe dat de naambekendheid van M&M nog moet verbeteren. Hoewel het nationaal tijdschrift stevig bijdraagt, in de uitstraling van onze vereniging, is dit onvoldoende. Onze leden moeten zich meer tonen in het openbaar, op 21 juli en 11 november plechtigheden, door het bijwonen van concerten, op allerlei evenementen georganiseerd door de gemeentes en provincies. Een beter contact met de actieve reserve en de Prov Comd is sterk aan te bevelen. Dit wordt volmondig beaamd door de voorzitter BRA.

Le président LIMKEM a ajouté que la notoriété de M&M doit être améliorée. Bien que la revue nationale contribue solidement à l'image de notre association, cela ne suffit pas. Nos membres doivent se montrer davantage en public, lors des cérémonies du 21 juillet et du 11 novembre, en assistant à des concerts, à toutes sortes d'événements organisés par les communes et les provinces. Un meilleur contact avec la réserve active et les Comd Prov est fortement recommandé. Le président Club BRA souscrit pleinement à ce point de vue.

De komende dagen zal Ludo Van der Stock informatie opvragen voor de winteruitgave van het tijdschrift van half januari 2024. Interessante artikels, verhalen over clubactiviteiten, een woordje over nieuwe leden, een in memoriam van overleden leden en kwalitatieve foto's zullen gevraagd worden **voor 12 december 2023**. Ook wordt gevraagd de activiteitenkalender na te zien en aan te vullen met de geplande evenementen in 2024.

Au cours des prochains jours, Ludo Van der Stock demandera des informations pour le numéro d'hiver de la mi-janvier 2024. Des articles intéressants, des histoires sur les activités du club, un mot sur les nouveaux membres, un in memoriam des membres décédés et des photos de qualité seront demandés pour le 12 décembre 2023. Il est également demandé de vérifier et d'ajouter au calendrier des activités les événements prévus en 2024.

Zoals beslist werd tijdens de vorige bestuursvergadering van het BO, bestaat de mogelijkheid om vanaf 1 januari 2024 voor 25 € per jaar vier gedrukte tijdschriften te ontvangen met de post. Gevraagd wordt aan de clubs om voor 31 december 2023 de namen van de leden die dat wensen over te maken aan Pol Briol. De betaling van de **25€** gebeurt individueel, rechtstreeks aan nationaal op het rekeningnummer BE52 2100 4512 9809.

Comme décidé lors de la précédente réunion de l'organe d'administration, il est possible de recevoir, par la poste, quatre revues imprimées, pour 25 euros par an, à partir du 1er janvier 2024. Les clubs sont priés de transférer les noms des membres qui le souhaitent à Pol Briol, avant le 31 décembre 2023. Le paiement des **25 €** sera effectué individuellement directement au national sur le compte BE52 2100 4512 9809.

IT-manager

Felix Vanheukelom deelt mee dat een nieuw ledenbestand op de website gezet is met een nieuw paswoord dat door de nationaal secretaris werd verspreid aan alle leden. Na het invoeren van de nieuwe leden die vandaag goedgekeurd worden, zal er begin december een aangevulde lijst beschikbaar zijn in de "Members Only". Die is te raadplegen met hetzelfde paswoord.

Felix Vanheukelom annonce qu'un nouveau fichier de membres a été mis sur le site web, avec un nouveau mot de passe distribué à tous les membres par le secrétaire national. Après l'enregistrement des nouveaux membres approuvés aujourd'hui, une liste complète sera disponible dans "Members Only" au début du mois de décembre. Elle sera accessible avec le même mot de passe.

De nationale voorzitter vraagt uitdrukkelijk aan alle voorzitters van hun secretarissen de opdracht te geven deze ledenlijst grondig na te zien en alle verbeteringen en aanvullingen over te maken aan de nationale secretaris.

Le président national demande expressément à tous les présidents de charger leurs secrétaires d'examiner attentivement cette liste de membres et de transmettre au secrétaire national toutes les corrections et tous les ajouts.

De IT-manager heeft eveneens aan de nationaal secretaris een lijst van 47 personen overgemaakt van de leden die nog niet in regel zijn met hun GDPR-formulier. De nationale secretaris heeft al die leden persoonlijk aangeschreven en meer dan de helft heeft al zijn formulier ingevuld terug overgemaakt.

Le responsable informatique a également remis au secrétaire national une liste de 47 membres qui n'ont pas encore rempli leur formulaire RGPD. Le secrétaire national a écrit à titre personnel à tous ces membres et plus de la moitié d'entre eux ont déjà renvoyé leur formulaire complété.

Leden voor Leden - Membres pour Membres

De vragen gesteld door de Comd van het 11GnBn werden beantwoord.

Les questions posées par le Comd du 11GnBn ont reçu une réponse.

De vraag om zich te registreren, verspreid aan iedereen samen met het nieuwe paswoord voor de website, werd goed opgevolgd. Er is heel wat beweging vastgesteld op het platform "Leden voor Leden".

La demande d'inscription, distribuée à tous avec le nouveau mot de passe pour le site web, a été bien suivie. Beaucoup de mouvements ont été observés sur la plateforme "Membres pour Membres".

M&M Europa

Philippe Gielen meldt dat de foto's van de Algemene Vergadering in Straatsburg geplaatst werden op de website van Europa.

Philippe Gielen signale que les photos de l'Assemblée générale à Strasbourg ont été mises en ligne sur le site web d'Europe.

Hij herinnert aan de videoconferentie, georganiseerd door de Vicevoorzitter Europa, op vrijdag 24 Nov 2023. Een nieuwe link werd verspreid aan alle voorzitters.

Il rappelle la vidéoconférence organisée par le vice-président Europe, le vendredi 24 novembre 2023. Un nouveau lien a été distribué à tous les présidents.

Hij doet ook melding van een symposium op 6 Dec 2023 in NL Den Haag. Deze uitnodiging die aan alle leden werd verspreid kreeg als thema “*De Europese strategische autonomie*”.

Il mentionne également un symposium, le 6 décembre 2023, aux Pays-Bas, à La Haye. Cette invitation, distribuée à tous les membres, a pour thème « *L'autonomie stratégique européenne* ».

Nationale dag 2026 - Journée nationale 2026

De nationale voorzitter geeft een beknopte inhoud van de tweede werkvergadering voor de nationale dag 2026. Voor de locatie zijn er drie opties: het Egmont paleis, het Afrika museum en de Koninklijke Militaire School. Een verkenning van de eerste locatie gebeurt op 13 Dec 2023. Gezien de huur van de zalen in het Egmont paleis vrij hoog liggen, wordt het aspect sponsoring een cruciale factor. Een nauwe samenwerking in dit domein tussen alle clubs en nationaal zal bepalend zijn voor de verdere stappen die zullen genomen worden.

Le président national présente brièvement le contenu de la deuxième session de travail pour la Journée nationale 2026. Pour le lieu, il y a trois options: le Palais d'Egmont, le musée de l'Afrique, l'Ecole Royale militaire. Une exploration du premier lieu aura lieu le 13 décembre 2023. Le loyer des salles du Palais d'Egmont étant assez élevé, l'aspect du sponsoring sera un facteur crucial. Une étroite collaboration dans ce domaine entre tous les clubs et le niveau national déterminera les prochaines étapes.

Qua datum wordt de historische startdatum, van januari 1926, niet weerhouden gezien die midden in de winterperiode valt. Er wordt gedacht aan een datum in de maand maart 2026.

En ce qui concerne la date historique, celle du janvier 1926, n'est pas retenue car elle se situe au milieu de la période hivernale. Une date au mois de mars 2026 est envisagée.

Nieuw voorstel van de BE ‘mission statement’ - Nouvelle proposition de ‘la mission statement’ BE

De voorzitters BRU en GEN geven een overzicht van de manier van werken, om te komen tot een nieuwe formulering. Het eindresultaat luidt als volgt:

“Bijdragen tot een maatschappelijk verantwoord burgerschap door officieren, ondernemers en leidinggevenden te verenigen binnen een waardenkader dat inspireert tot ethisch leiderschap en dat zich beroept op competentie en ervaring.”

Les présidents BRU et GEN donnent un aperçu de la manière dont ils ont travaillé, pour parvenir à une nouvelle formulation. Le résultat final est le suivant :

« Le Cercle Mars & Mercure est un lieu de rencontre unique, qui rassemble des officiers, des entrepreneurs et des dirigeants, au sein d'un cadre de valeurs inspirant un leadership éthique et reposant sur la compétence et l'expérience. »

Gevraagd wordt aan de voorzitters dit intern te bespreken, van zo nodig correcties, aanpassingen of aanvullingen over te maken aan de opstellers. Tijdens de volgende vergadering van het BO op 21 januari 2024 zal dan de definitieve tekst ter goedkeuring voorgelegd worden die zal meegedeeld worden op de Algemene vergadering van begin maart.

Les présidents sont invités à en discuter en interne et, le cas échéant, à transmettre les corrections, ajustements ou ajouts aux rédacteurs. Lors de la prochaine réunion du Bureau, le 16 janvier 2024, le texte final sera présenté pour approbation, qui sera communiquée à l'Assemblée générale, au début du mois de mars.

Secretariaat - Secrétariat

Nieuwe leden - Nouveaux membres

MON	Col BAM FAé Guy Dobbelaere (membre d'honneur - erelid)
LINKEM	Henri Eersels
GEN	Guy Vanhoorde
	Dries Van de Winkel

Maxime Van Hauter
 BRU Patrick De Craemer
 BRA Danielle Gervy
 Annick Kellen

Alle nieuwe leden werden aanvaard

Tous les nouveaux membres ont été acceptés

De secretaris vraagt aan alle clubs, voor 31 december 2023, hem een volledige lijst 2023 van alle activiteiten, met het aantal deelnemers, te bezorgen.

Le secrétaire demande à tous les clubs de livrer une liste complète de toutes les activités pour 2023, avec le nombre de participants, avant le 31 décembre 2023.

Marc De Brackeleer

Nationaal voorzitter – Président national

Eddy De Bock

Nationaal secretaris - Secrétaire national

ACTIVITEITEN VAN CLUB MARS & MERCURIUS BRUGGE

Door **Jan De Vos**, voorzitter van Club Mars & Mercurius Brugge

Buitengewone algemene vergadering – 21 september en 9 november 2023

M&M Club Brugge heeft in 2007 de rechtsvorm van vzw aangenomen en dit bracht uiteraard bijkomende wettelijke verplichtingen mee. Het Wetboek voor Vennootschappen en Verenigingen (WVV) van 23 maart 2019 heeft de verplichtingen voor vzw's verder uitgebreid, waardoor het nodig werd om de statuten aan te passen. Het bestuursorgaan bereidde dit werk grondig voor en bij die gelegenheid hield het ook rekening met de evolutie binnen Mars & Mercurius op nationaal niveau en enkele maatschappelijke tendensen.

Het resultaat hiervan werd voorgesteld tijdens twee buitengewone algemene vergaderingen, waarop de nieuwe statuten werden voorgesteld en uitvoerig werden becommentarieerd. Ze werden unaniem goedgekeurd door de aanwezige en vertegenwoordigde leden.

“China Night” thema-avond – 20 oktober 2023

Ook dit jaar organiseerden we een historische thema-avond. Ditmaal kozen we voor een nadere kennismaking met China en bijzonder met de huidige Chinese Volksrepubliek.

China is niet weg te slaan uit het nieuws. Maar kennen we dit land echt? Begrijpen we hoe de Chinezen denken, wat ze willen, hoe het eraan toegaat in de Chinese samenleving én welke invloed dat vandaag heeft op ons leven?

We nodigden hiervoor **Nico Bijmens** uit, die werkt als lokale verslaggever voor de *The Epoch Times*, een onafhankelijke Chinese mediagroep gevestigd in New York. Met een passie voor de traditionele Chinese cultuur verzorgt hij voordrachten voor groepen en verenigingen over de authentieke Chinese cultuur en over de rol van China in de wereld vroeger en nu.

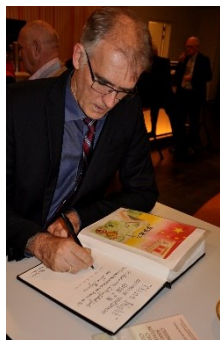

Na de ineenstorting van de Oost-Europese regimes in 1989 en het uiteenvallen van de Sovjet-Unie in 1991 leek het communisme gedoemd om te verdwijnen. Drie decennia later is duidelijk hoe China met een klare langetermijnvisie de fakkel van het communisme heeft overgenomen.

De spreker nam ons mee door de geschiedenis van het Chinese Rijk, om vervolgens het ontstaan en van het communisme te bespreken en uitvoerig in te gaan op de Chinese revolutie.

In een goed onderbouwde en ruim geïllustreerde uiteenzetting schetste hij hoe de huidige Chinese samenleving vorm kreeg en functioneert onder het strikte toezicht van de communistische Partij en zich vandaag verder ontwikkelt volgens een strikt plan dat de Chinese leider Xi Jinping voor ogen heeft, met inbegrip van een duidelijke visie op de positie die China op lange termijn op wereldvlak moet innemen.

Na afloop van de lezing volgde een receptie met een Aziatisch buffet, dat ter plaatse bereid werd voor Tessa Aquino van Tess Catering Services uit Oostende

Academische zitting - 2 december 2023

Zoals elk jaar sloten we het werkjaar af met een academische zitting. Dit is niet enkel een gelegenheid om de leden rond een boeiend onderwerp samen te brengen, maar ook om de banden met de andere clubs aan te halen en de Kring Mars & Mercurius als een nationaal geheel zichtbaar te maken voor de buitenwereld. We waren dan ook zeer verheugd dat het nationaal bestuur en meerdere clubs vertegenwoordigd waren.

Daarnaast mochten we ook de West-Vlaamse provinciegouverneur Carl Decaluwé, de voorzitter van de provincieraad West-Vlaanderen Christof Dejaegher, provinciecommandant West-Vlaanderen luitenant-kolonel v/h Vliegwezen Stafbrevehouder Isabelle Lahaye, burgemeester van de Stad Damme Joachim Coens en gewezen federaal

parlementslid en schepen van de Stad Brugge Jasper Pillen verwelkomen.

Vlnr: voorzitter M&M Brugge Jan De Vos, provinciecommandant Isabelle Lahaye, voorzitter provincieraad Christof Dejaegher, gouverneur Carl Decaluwé, spreker Sven Biscop, burgemeester Joachim Coens, nationaal M&M voorzitter Marc De Brackeleer en schepen en parlementslid Jasper Pillen

Place to be dit jaar was het Kasteel van Moerkerke in Damme. Het is voor ons een vertrouwd adres van vroegere activiteiten, maar dit jaar werden onze hooggespannen verwachtingen meer dan ingelost. Vanaf 10 uur mochten we de 145 ingeschreven deelnemers in het prachtig kader van de Ridderzaal en het Salon ontvangen met koffie.

Omstreeks elf uur ging het richting Balzaal voor de academische lezing. Na een verwelkoming en inleiding werden vier nieuwe leden voorgesteld: kapitein-ter-zee stafbrevethouder b.d. Philippe De Cock, kolonel stafbrevethouder Wim Denolf, ere luitenant-kolonel Ivan Halsberghe en de heer Patrick Decraemer. Ze werden elk de M&M-pin opgespeld door hun peter.

Dit jaar hadden we Prof. Dr. Sven Biscop (UGent en Egmont Instituut) uitgenodigd om een lezing te verzorgen over de geostrategische positie van de Europese Unie. De professor koos voor de titel "Europa en de geopolitiek: van Oekraïne tot Taiwan". Dit is een brandend actueel onderwerp en de spreker wist zijn publiek te boeien met een helder, gestructureerd en zeer toegankelijk betoog.

Voorzitter Jan De Vos maakte een samenvatting van de presentatie van Prof. Biscop. Deze wordt in samenspraak gepubliceerd als trimestriële column vooraan in dit nummer van ons tijdschrift.

De lezing van Prof. Sven Biscop werd zeer gewaardeerd. Getuige daarvan het welgemeende applaus en de vele vragen en reflecties die aan de professor werden voorgelegd. Als bedanking schonken we de professor een stijlvol ingelijste afdruk van de tekening uit ons Gulden Boek, wat hij zeer op prijs stelde.

Na de academische lezing werd in de Ridderzaal een receptie aangeboden, waarbij verder kon nagepraat en nader kennis gemaakt worden. Op het dagprogramma stond daarna nog een lunch in de Kasteelzaal, waar alle deelnemers, in een prachtig

kader, konden genieten van een voortreffelijke bereide en gepresenteerde menu die op een stijlvolle, vlotte en verzorgde manier werd opgediend. Het tafelplan was blijkbaar heel overwogen opgemaakt, want aan alle tafels was de stemming opperbest en was er volop ruimte voor gezellige babbels. Niet te verwonderen dat de tijd voorbijvlog en het al rond vijf uur draaide, vooraleer onze gasten de kasteeldeur achter zich dichttrokken en in over de kasteelbrug de winterse duisternis instapten.

CHRONIQUE DE L'ÉCONOMISTE DE DÉFENSE «QUE DIRIEZ-VOUS D'UNE "OTAN ÉCONOMIQUE" ?

Par le Prof. Dr. **Wally Struys**, chroniqueur de Mars & Mercure

Il y a soixante ans encore, l'Économie de Défense était ignorée, voire dédaignée, sauf aux États-Unis, en France et en Grande-Bretagne. Il était difficile d'intéresser les militaires aux questions économiques relatives à la défense, hormis la détermination et l'octroi des budgets annuels de leurs forces armées. De leur côté, la majorité des économistes avaient tendance à considérer les questions militaires comme un domaine présentant peu d'intérêt pratique.

Il n'est donc pas étonnant que dans de nombreux de pays, l'Économie de Défense ait éprouvé beaucoup de peine à trouver sa place comme discipline scientifique et comme cours universitaire ; il y a plus de quatre décennies, le soussigné bataillait ferme afin de faire introduire ce cours à l'ERM ...

La présente chronique en aborde brièvement un aspect inédit et un autre peu usité: la défense économique et la dimension économique de l'Alliance atlantique.

Le G7, "OTAN économique" de demain ?

Les sanctions économiques sont devenues un outil puissant de politique étrangère. La guerre en Ukraine le prouve encore amplement. Leur mise en œuvre, leur coordination, leur efficacité et leur efficacité posent toutefois nombre de problèmes.

En avril dernier, **Liz Truss** (photo), la ministre britannique des affaires étrangères, proposa que le G7 assume également les fonctions et responsabilités d'une "OTAN économique", défendant collectivement les économies et la prospérité de ses membres.

Rappelons la raison d'être du G7 (Groupe des Sept) : cette organisation intergouvernementale réunit les plus grandes économies développées du monde (France, Allemagne, Italie, Japon, États-Unis, Royaume-Uni et Canada). Leurs chefs de gouvernement se réunissent régulièrement pour débattre de questions économiques et monétaires internationales. L'Union européenne en est considérée de facto comme huitième membre ; mise à part la présidence des réunions, elle détient en effet tous les

droits et responsabilités des membres à part entière.

En assumant le rôle d'une organisation de défense économique, le G7 aurait pour mission de mettre en œuvre des ripostes économiques significatives contre la menace et les violences des régimes autoritaires. Les sanctions économiques y feraient partie de la panoplie des armes utilisées.

Si Liz Truss fit référence à l'OTAN, c'est sans doute en songeant à l'article 5 du Traité de Washington, fondateur de l'OTAN, qui prévoit une assistance mutuelle des États membres en cas d'agression.

Transposée au niveau d'une OTAN économique, cela correspondrait à une assistance mutuelle au cas où l'économie d'un pays partenaire serait la cible d'un régime agressif. Alors que les alliances traditionnelles agissent par la force militaire, une "OTAN économique" se concentrerait sur un régime cohérent de sanctions.

Craignant notamment que la Chine prenne tout doucement la même direction que la Russie avant l'invasion de l'Ukraine, Liz Truss était convaincue que le monde a besoin d'une alliance économique capable de mener la bataille économique.

Elle n'a pas tort : les guerres sont souvent gagnées en dehors du cliquetis des armes sur les champs de bataille ! Je ne fais pas seulement référence à la Logistique sur le terrain mais à la capacité économique des pays : le soutien d'une économie et d'une industrie (de défense) saines détermine la capacité à soutenir un conflit.

The Economy, stupid ⁵⁶ !

Tout le monde le sait : l'OTAN est une alliance militaire créée, en 1949, pour contrer la menace soviétique. Son objectif premier est de garantir la sécurité et la liberté de ses membres par le biais de valeurs démocratiques et d'opérations de gestion de crise.

Mais devrait-elle également se préoccuper des aspects économiques, alors que nombre d'autres organismes s'occupent des questions économiques ?

La question ne devrait pas vraiment surprendre ! Dans une alliance, l'analyse complète des risques n'implique-t-elle pas également une évaluation économique ?

Bien sûr, le Traité de Washington n'ignore pas totalement le domaine économique, puisque l'article 2 prévoit que

"Les parties contribueront au développement de relations internationales pacifiques et amicales en renforçant leurs libres institutions, en assurant une meilleure compréhension des principes sur lesquels ces institutions sont fondées et en développant les conditions propres à assurer la stabilité et le bien-être. Elles s'efforceront d'éliminer toute opposition dans leurs politiques économiques internationales et encourageront la collaboration économique entre chacune d'entre elles ou entre toutes."

Mais cet article, trop général, incantatoire même, ne constitue en rien un "guide" politique pratique pour l'Alliance et ses pays membres.

Une évidence

Toute Alliance militaire subit inexorablement une double contrainte économique :

- La santé économique de ses pays membres revêt une importance considérable car elle a une incidence directe et indirecte sur la qualité de leur sécurité et de leur défense.
- La connaissance de la santé et du potentiel économiques d'un adversaire en puissance est, par ailleurs, capitale, puisqu'ils déterminaient sa capacité militaire.

Cette évidence est apparue très tôt aux dirigeants de l'Alliance atlantique ; dès 1957, il y fut créé un Comité économique, chargé de

- (a) tenir les pays membres informés des développements économiques en cours et des perspectives, tant dans les pays de l'OTAN que dans les pays du Pacte de Varsovie, ainsi que de leurs incidences sur la sécurité de l'Alliance ;
- (b) fournir un forum pour les réunions d'experts nationaux, sur des sujets économiques particuliers en rapport avec le dispositif de défense de l'Alliance.

Ce Comité économique fut appuyé par la Direction des affaires économiques, dont les principales fonctions consistaient à faire rapport au Secrétaire général sur les développements économiques présentant un intérêt pour les activités et les intérêts de l'OTAN et à aider le Comité économique à s'acquitter de son mandat.

Dans cette direction, la Section des pays de l'OTAN examinait les contributions des pays membres à la défense commune et rendait compte de l'évolution de l'économie ayant une incidence sur l'adéquation des ressources destinées à la défense. La Section des études générales et soviétiques suivait les développements économiques affectant les pays de l'Est et les relations économiques Est-Ouest.

Pour avoir participé aux réunions du Comité économique et œuvré dans la Direction des affaires économiques, le soussigné peut attester de l'utilité et de la qualité des tâches qui y furent exécutées.

Hélas, l'OTAN fut également frappée de plein fouet par les dividendes de la paix chaude : ces deux organismes disparurent, victime de la hache budgétaire ! On n'y retrouve plus que des conseillers économiques auprès des délégations nationales ...

⁵⁶ En 1992, James Carville, conseiller de Bill Clinton, avait été à la base de cette exclamation afin de souligner l'importance stratégique des thèmes relatifs à l'économie.

L'économie au menu des Sommets de l'OTAN

Les Sommets de l'OTAN constituent des moments importants dans le processus de prise de décision au niveau des Chefs d'État et de gouvernement. Ils leur permettent de d'évaluer les activités de l'Alliance et de leur donner une orientation stratégique.

De nombreux Sommets ont constitué des étapes importantes dans l'évolution de l'Alliance.

Par exemple, le premier Sommet après la chute du Mur de Berlin fut tenu à Londres, en 1990, et formula des propositions visant à développer les relations avec les pays d'Europe centrale et orientale. À Lisbonne, en 2010, outre la publication d'un nouveau concept stratégique, la Russie fut invitée à coopérer, dans le cadre d'une "réinitialisation" de ses relations avec l'OTAN. Les sommets de Madrid et de Paris, en 1997, ont invité les premiers pays de l'ancien Pacte de Varsovie (la Tchécoslovaquie, la Hongrie et la Pologne) à adhérer à l'OTAN et ont établi des partenariats entre l'OTAN, la Russie et l'Ukraine.

Mais au-delà de la sphère politico-militaire, les questions économiques furent également abordées lors de plusieurs Sommets. Intéressons-nous aux dix dernières années.

Le Sommet de Newport (Pays de Galles), de septembre 2014, avait abouti, dans le domaine de la sécurité, à la condamnation de l'annexion illégale et illégitime de la Crimée par la Russie et de la déstabilisation de l'est de l'Ukraine. Mais il avait également débouché sur les engagements, pris par les Chefs d'État et de gouvernement, de

- cesser toute diminution des dépenses de défense et de chercher à les augmenter en termes réels, à mesure que croîtra leur PIB ;
- chercher à se rapprocher, à l'horizon 2024, d'un niveau minimum de dépenses de défense de 2 % du PIB ;
- chercher à consacrer, dans les dix ans, 20 % de leur budget de défense aux équipements majeurs, y compris la recherche et le développement associés.

Au Sommet de Madrid, de juin 2022, les dirigeants des pays membres adoptèrent un nouveau concept stratégique et réaffirmèrent leur volonté de continuer à soutenir l'Ukraine. Contrairement aux attentes, sans doute à cause de la posture délicate de certains pays dans la matière – dont la Belgique –, rien ne fut précisé à propos des fameux 2 %. Les Chefs d'État et de gouvernement se contentèrent d'une déclaration diplomatique, générale et sans véritable intérêt, annonçant seulement, pour le Sommet de 2023, de nouveaux engagements pour l'après 2024 ...

Au Sommet de Vilnius, de juillet 2023, en effet, les 2 % firent leur réapparition, en même temps que les problèmes logistiques :

"Nous renouvelons notre engagement d'investir chaque année au moins 2 % de notre PIB dans la défense et approuvons un plan d'action pour la production de défense visant à accélérer les acquisitions conjointes de munitions et d'équipements, à stimuler l'interopérabilité et à générer des investissements et des capacités de production. "

L'Assemblée parlementaire de l'OTAN

Si l'analyse économique n'est plus organique, à l'OTAN, elle reste organisée en marge de l'Alliance. En effet, créée en 1955, l'Assemblée parlementaire de l'OTAN, composée de 274 délégués des 31 pays membres de l'OTAN, examine les questions d'intérêt commun liées à la sécurité. Indépendante de l'OTAN, elle assure le lien entre elle et les parlements de ses pays membres.

Globalement, l'Assemblée se concentre sur les grandes questions de sécurité et de politique auxquelles l'Alliance est confrontée et produit des rapports, adoptés à la majorité. Elle a toujours consacré l'une de ses commissions à l'examen des

questions économiques qui, bien qu'elles ne figurent pas au premier plan de l'ordre du jour de l'OTAN, ont néanmoins été jugées par les parlementaires comme étant d'une importance cruciale.

Cinq commissions et huit sous-commissions mènent à bien ses travaux. L'une d'entre elles est la Commission économie et sécurité (CES)⁵⁷. Parmi les domaines couverts par la CES, citons principalement

- les questions économiques liées à la défense, y compris les dépenses de défense, les industries de défense, le partage des charges et le commerce des armes ;
- la transition économique en Europe centrale et orientale, dans le Caucase, en Asie centrale et au Moyen-Orient ;
- les conséquences économiques du terrorisme, les moyens économiques et financiers pour lutter contre le terrorisme et le crime organisé.

Notons qu'en 2023, le CES et deux de ses sous-comités ont notamment établi un rapport intitulé « Vers la reconstruction de l'Ukraine », adopté lors de la session annuelle de l'Assemblée à Copenhague, en octobre 2023.

Lors de son Forum transatlantique, de décembre 2023, enfin, les parlementaires ont analysé l'impact de la guerre en Ukraine sur la situation économique, politique et sociale de la Russie et l'augmentation de la pression et des sanctions internationales sur le régime de Poutine.

De par ses activités, l'Assemblée parlementaire pallie en partie l'absence de la Commission et de la Direction économiques de l'OTAN, passées de vie à trépas.

Pour avoir ignoré la dimension économique de la puissance des nations pendant la paix chaude et sous-estimé l'importance du maintien à niveau des équipements et des stocks de la défense et donc des instruments du maintien de la paix, le continent européen se trouve à nouveau confronté aux affres d'une guerre, dans une position de faiblesse. (Wally Struys)

Rédigé le 19 décembre 2023

Wally Struys, est un ancien officier de carrière, **docteur (PhD) en économie**, spécialisé en Économie de Défense. Professeur ordinaire émérite de l'ERM (RMA), titulaire actuel du cours de *Defence Economics*. Professeur au *Defence College*. Professeur à l'Institut d'Enseignement Supérieur Lucien Cooremans. Chef du département d'économie, de management et de leadership de l'ERM. Président de la Faculté des "Sciences sociales et militaires". Doyen des professeurs ERM. Professeur invité aux Universités de Montpellier, de Budapest et de Ljubljana et au Centre d'éducation militaire de Slovénie. Expert auprès de l'OTAN et de l'UE. Auteur de maintes publications et conférences sur l'économie de défense. Il est chroniqueur de notre revue Mars et Mercure, association dont il est membre du Club du Brabant.

L'assemblée de l'OTAN - Londres 2 sept 2014 - photo: Wiki

⁵⁷ Les autres étant la Commission de défense, la Commission politique, la Commission sur la dimension civile de la sécurité et la Commission sciences et technologies.

AV- AG MARS & MERCURE EUROPE - STRASBOURG – 20/10/2023

Bestuur : Ph. Gielen, G. Reinig, E. Debois, J.Lenière, M. Courtin (Auditor)

Table d'honneur: G.Reinig, M. De Brackeleer, R. Walter (FRA), Maria De Brackeleer L. Schmutz (CH)

LtGen Jaroslaw Gromadzinski (COMEC) reçoit la plaquette M&M Europe

POINTS OF CONTACT - LOKAAL - LOCAL

De secretarissen van de Clubs – Les secrétaires des Clubs

ANT	Nicolas DECOCK	Vossenpad, 16	2350 VOSELAAR	0496/02.08.17 nicolas.w.decock@gmail.com
BRA	Jean-Claude PETERS	Artoisstraat, 3B	1820 STEENOKKERZEEL	0473/ 91 86 75 jean-claude.peters@skynet.be
BRU	Ben ENGELN	Spalaan, 49	8400 OOSTENDE	059/ 80 71 47 ben.engelen2@telenet.be
CHA	Raymond LEMAIRE	Rue Fonterbois, 4	6032 MONT-SUR-MARCHIENNE	071/ 43 78 09 lemaire.raymond.109@mars-mercure-charleroi.be
GEN	Eric DE CLERCQ	Leurdersstraat 24	8650 HOUTHULST	0496/ 48 13 32 dce52@skynet.be
LIMKEM	Patrick VAN den OETELAAR	Zandstraat, 153	3550 HEUSDEN-ZOLDER	0476/ 56 33 96 secretaris@mars-mercurius-limburg-kempen.be
LUX	Jos BAERTEN	Bellevue, 7	6810 CHINY	0471/11.10.70 jos.baerten@gmail.com
MON	Jean ONRAET	Rue Louis Caty, 32	7331 BAUDOUR	0476/24 84 68 srtmmclubmons@outlook.be
NAM	Martine JONES	Impasse du Hibou, 11	6990 HOTTON	0499/81 24 09 martine.jones@hommages.org
RHE	Michel BRASSEUR	Chaussée de Waremme, 54	4500 HUY	0485/ 47 28 78 micbrasseur@hotmail.com

Onze website / notre site web: <https://mars-mercurius.be>

**Mars &
Mercurius**_{ius}

Revue nationale - Nationaal tijdschrift

**Koninklijke Kring Mars & Mercurius vzw
Cercle Royal Mars & Mercure asbl**

*Vereniging van officieren, ondernemers en leidinggevenden
Association d'officiers, entrepreneurs et dirigeants*